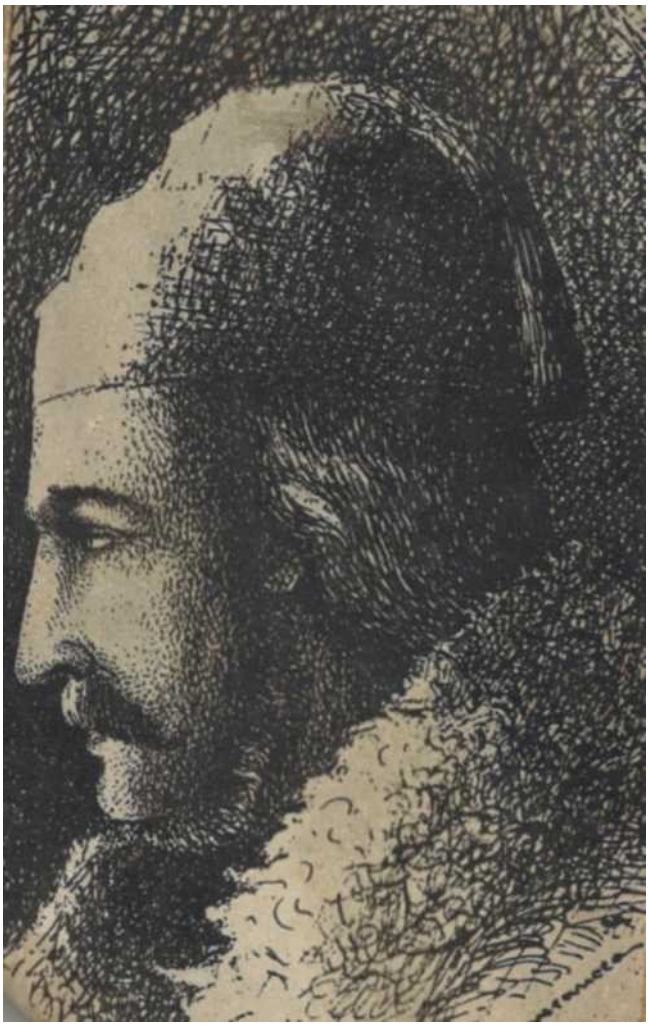

ANTON PANN
Fabule şi istorioare
*
Nezdrăvăniile lui Nastratin Hogea
1961

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI
EDITURA PENTRU LITERATURĂ

ANTON PANN

Aplecându-se peste biografia lui Anton Pann, învăţatul M. Gaster făcea observaţia că aproximativ primii 25 de ani din viaţa scriitorului ţin de legendă, prin sărăcia şi caracterul incert al ştirilor; penumbra misterioasă ce planează asupra începuturilor lui Pann îi părea că reprezintă o versiune modernă a existenţei fabuloase a lui Esop.[1] Constatarea e mai mult a unui poet care lucrează cu intuiţii decât a unui savant educat în spiritul rigorii şi al generalizării prudente. E desigur adevărat că nu ştim în mod amănunţit cum au decurs cele dintâi momente ale peregrinării lui Anton Pann prin pulberea lumii. Dar nu suntem informaţi mai larg nici despre alţi scriitori, despre un Ienăchiţă Văcărescu ori Conachi. Iar, pe de altă parte, din faptele disparate care au parvenit până la noi, putem reconstitui originea, mediul de formaţie şi instrucţia scriitorului, adică elementele de bază pe care trebuie rezemată interpretarea operei şi înţelegerea omului.

Nu vom detaila aici biografia lui Anton Pann. Ea a fost expusă, acum câţiva ani, pe larg, de Ion Manole, într-o monografie documentată.[2] Dincolo de reproşurile pe care le-aş formula în privinţa sistematizării materiei, a fineţii şi preciziei interpretării, dincolo de anume rectificări şi completări în informaţie, cred că lucrarea lui Manole e folositoare şi rămâne indispensabilă, pentru moment, aceluia ce vrea să pătrundă în hăţişurile operei lui Pann. O recapitulare sumară a datelor principale ce jalonează drumul vieţii şi creaţiei autorului *Povestei vorbii* e totuşi

1 M. Gaster în introducerea la : Anton Pann, Povestea vorbii, Craiova, 1936, p. XXIX.

2 Ion Manole, Anton Pann, E.S.P.L.A., Bucureşti, 1954

necesară pentru cititorul ediţiei de faţă.

S-a născut oare Anton Pann la 1794, cum a susţinut G. Dem. Teodorescu[3], pe baza unor argumente fragile, la 1796 sau la 1797. cum a afirmat-o singur, cu destulă indiferenţă faţă de consecvenţa propriilor declaraţii, în două testamente datând respectiv din 1849 1854? Înclinăm şi noi, ca şi Ion Manole[4], pentru anii 1796 sau 1797, întrucât până la o probă deplin concludentă ni se pare că n-avem temeiuri suficiente ca să negăm mărturia lui Pann însuşi.

Fapt este că tatăl său era căldărar la Sliven, în Bulgaria, se numea Panteleon Petrov şi a murit pe când Antonache, cel mai mic dintre copii, avea câţiva ani. În timpul, războiului ruso-turc, dintre 1806 – 1812, văduva Tomaida. împreună cu cei trei băieţi, poate de teama unor. represalii turceşti împotriva populaţiei creştine, poate din alte motive ce au rămas obscure; apucă drumul bejeniei, pribegind la nord de Dunăre şi ajungând până la Chişinău unde se stabileşte provizoriu. Fraţii mai mari s-au înrolat în armata rusă şi au pierit în 1809. la asediul Brăilei. Anton, care avea o frumoasă voce de soprano şi sumare dar utile cunoştinţe de psaltichie, intră în corul bisericii mari din Chişinău. La 1817 atmosfera de frământare şi instabilitate declanşată în provinciile vestice ale Rusiei de ştirea invaziei lui Napoleon, Tomaida, cu singurul fiu ce-i mai rămăsese, pleacă la Bucureşti. Pricinile ne sunt iarăşi necunoscute. Bănuiala noastră e că la mijloc a fost o împrejurare de ordin personal, ca şi în cazul, emigrării din Sliven: atunci văduva căldărarului Petroveanu (derivare din Petrov!) va fi plecat la vreo rudă sau, pur şi simplu, în speranţa că-şi va câştiga mai lesne pâinea, la nordul

3 G. Dem. Teodorescu, Vieaţa şi activitatea lui Anton Pann, Bucureşti, 1983, pp. 67-68

4 Ion Manole, op. cit., p.11.

Dunării, nereuşitul să-şi realizeze ţinta se va fi hotărât acum să-şi încerce norocul în capitala Ţării Româneşti. Fireşte, toate acestea sunt numai ipoteze.

La Bucureşti, Anton Pann intră paracliser la biserica Olari şi cântăreţ la biserica Sfinţilor. Doi ani învaţă într-o şcoală deschisă la 1816 de un grec, Petru Efesiul, elev al reformatorului muzicii bisericeşti, Agapie Paliermul din Chios, care simplificase notaţia muzicală adoptând caracterele alfabetice în locul semnelor punctate. E asociat la opera de tălmăciri în limba română a dotărilor de cult, iniţiată de mitropolitul Dionisie Lupu, şi lucrează în tipografia aceluiaşi Petru Efesiul, deprinzând meşteşugul tiparului.

S-a susţinut că Anton Pann ar fi audiat şi cursurile predate la Sf. Sava de Gheorghe Lazăr. Informaţia se bazează pe o amintire a lui Ion Ghica, a cărui memorie infidelă a indus nu o dată în eroare, şi pe o sursă secundară, citată de Bogdan Duică[5]. I. Manole acceptă faptul, deşi oarecum evaziv.[6] Nouă ni se pare eventualitatea cu totul improbabilă: dacă ar fi fost cazul, e neîndoielnic că Eliade sau un altul din elevii ori colaboratorii apropiaţi ai lui Lazăr ar fi făcut o menţiune, fără a mai vorbi despre scriitorul însuşi, dispus lesne la mărturisiri şi chiar guraliv când îşi pomeneşte mentorii. De altfel, în prefaţa la Fabule şi istorioare, Anton Pann e de ajuns de explicit: „Eu altele n-am învăţat decât din mica copilăria mea mi-am bătut capul să ajung desăvârşit în meşteşugul muzicii bisericeşti”.

La 1820 Pann se căsătoreşte cu o fată săracă, Zamfira, de care se va despărţi în 1827. Ce a făcut la 1821 nu se ştie. I. Manole a semnalat în manuscrisul academic

5 G. Bogdan-Duică, Gheorghe Lazăr, Acad. Romînă, memoriile secţiunii literare, seria III. tom. I, Bucureşti, 1924. p. III.

6 I. Manole, op. cit, p. 15.

3.497 două poezii copiate de Ucenescu, „student al domnului Anton Pann”, din care ar reieşi că scriitorul s-ar fi dus la Braşov imitând pe boierii ce s-au refugiat de teama lui Tudor Vladimirescu şi a Eteriei.[7] Aici I-ar fi cunoscut pe Barac şi ar fi dedicat un cântec fiicei sale. Dar Marina Barac avea atunci 6 ani[8] şi în genere pare ciudat că Anton Pann n-a revenit niciodată asupra acestui prim popas braşovean şi ca nu există nicio altă atestare a faptului. Punem deci şi aici un semn de întrebare.

La 1826[9] (şi nu la 1827 cum se afirmă de obicei) Anton Pann e trimis dascăl la seminarul din Râmnicu-Vâlcea şi predă lecţii de muzică maicilor de la Mănăstirea Dintr-un Lemn de lângă Govora. Aici un incident romantic: între psaltul cu glas melodios şi privirea arzătoare de sub streaşină sprâncenelor groase şi arcuite şi zvăpăiata nepoată a stareţei Platonida, Anica, o tânără frumuseţe, căreia rasa călugărească se vede că nu-i convenea de fel, se înfiripă o iubire cu atât mai pătimaşă cu cât celor doi îndrăgostiţi li se pun în cale mai multe piedici. Întrucât cererea de căsătorie e refuzată, eroii noştri decid să fugă. Fata se îmbracă bărbăteşte şi împreună cu profesorul care-şi abandona, probabil fără regrete, sarcina-i didactică, evadează aventuros din mănăstire şi se refugiază la Braşov. Anton Pann îşi câştigă existenţa câtăva vreme cântând la biserica Sf. Nicolae, ajutat în strană de Anica, travestită încă, ni se spune, deşi e greu să înţelegem de ce[10]. După scurt timp perechea revine în ţară, fără a întreprinde probabil acea călătorie la Budapesta, de care a

---

7 Idem, p. 34. Aceeaşi informaţie la Gh. Ciobanu, Anton Pann, Cîntece de lume, E.S.P.L.A., Bucureşti, 1955, p. 16.

8 Ion Colan, Viola şi opera lui Ion Barac, Acad. Romînă, memoriile secţiunii literare, seria III, tom. IV, Bucureşti, 1920-1929, p. 4.

9 Studii si cercetări de istoria artei, nr. 12, Bucureşti, 1954, p. 218

10 G. Dem. Teodorescu, op. cit., pp. 39-40

vorbit unul din primii biografi.

După întoarcerea de la Braşov viaţa lui Anton Pann curge liniştită, fără întorsături neaşteptate. Va continua să cânte prin biserici şi să profeseze de la catedră muzica în diferite şcoli (la 1842 e numit la seminarul din Bucureşti), funcţie de care e mândru de vreme ce o înscrie, ca o carte de vizită, pe pagina de titlu a mai multor cărţi. În viaţa personală cunoaşte clipe când mai dulci, când mai amare. Moartea unui copil, Gheorghiţă, îi sfâşie inima:

„Bucuria mea în lume o avusei pe un nume.
Ce îl priveam ca o floare.
Şi îl iubeam cu dogoare.
Eu mă uit, strig după dânsul.
S-a dus, nu-mi aude plânsul.
Întristarea ochii-mi stoarce.
Dar în zădar: nu să-ntoarce.”[11]

Legătura, nelegitimată, cu Anica se termină într-un chip nefericit, şi într-un acrostih poetul condamnă mânios ingratitudinea femeii. Versurile merită citate pentru modul acut prozaic al confesiunii, care lasă să se întrevadă moravurile domestice ale unei existenţe mic-burgheze din preajma lui 1840. Pe de altă parte, ele luminează fizionomia morală a scriitorului: om cu reacţii vii, generos, capabil să dăruie, dar nedeprins să fie refuzat, comunicându-şi decepţiile public şi direct, fără să se înconjoare, ca poeţii romantici ai vremii, într-un văl de taine şi echivocuri:

„Anii, care îi trăiai Împreună cu mine.
Nu crez şi acum să-i ai.
Tot cu acelaşi bine.
Nu zic că şedeai pe bani şi umblai cu caleaşca.
Sau te slujeai de ţigani.
Muştele să-ţi gonească.

11 Noul Erotocrit, tom. IV, Sibiu, 1837, p. 115.

Nu. Căci eu singur am fost cu *dragoste la toate*.
Bărbat, slugă şi rob prost.
Slujindu-ţi cât să poată.
Iar tu doamnă te numeai Ş-a casii stăpână Orice doreai şi pofteai îţi era şi în mână.
Care dar alt neajuns.
O, nemulţămitoare!
Te-a rănit şi te-a pătruns.
Să te faci vânzătoare?
Ah, Iudo! (şi) *Dalilă*!
De interes orbită.
Vai! *amar seamă vei da*!
Aspidă otrăvită!"[12]

Deşi experienţa primelor două căsnicii nu era prea încurajatoare, Anton Pann se va căsători şi a treia oară, la 1840, luând pe o fată de 18 ani, Ecaterina, căci zicea el:

„*Mulţi doresc singurătatea*.
Dar eu de ea sunt sătul.
I-am cunoscut bunătatea.
Mi-a venit acru, destul!"[13].

De la 1830 înainte, întreaga energie îi va fi din ce în ce mai mult absorbită de activitatea sa de autor, tipograf şi colportor. Se pare că încă de pe la 1821 – 1822, el s-a apucat să prefacă în româneşte cu multă râvnă cântările bisericeşti, adică să redea nu numai sensul textelor liturgice, care existau deja în traduceri anterioare, dar mai ales să adapteze linia melodică grecească textului românesc[14]. Până la 1840 rodul ostenelilor sale în această direcţie va fi prea puţin fructificat. Se crede că a publicat un Axion la 1819 şi o primă ediţie a datărilor de stea la 1822, însă negăsindu-se niciun exemplar din aceste

12N oul Erotocrit, tom. IV, p. 149.

133 Poezii populare, Bucureşti, 1846, p. 33.

14 Gh. Ciobanu, op. cit., p. 13.

lucrări, existenţa lor rămâne ipotetică.

După 1840 tipăriturile de muzică ecleziastică se succed unele după altele, deşi cercul amatorilor nu era mare şi chiar se îngusta pe măsură ce trecea timpul. Eforturile lui Pann de a găsi „prenumeranţi” sunt de multe ori zadarnice. La 1847 el se plângea în prefaţa unui Heruvico-Chinonicar că într-o lună de zile de pribegie pe la toate mănăstirile oltene a izbutit să facă atât de puţine abonamente, încât nu şi-a scos nici măcar cheltuielile drumului. E probabil că fără de tipografia în posesia căreia a intrat la 1843 şi fără de veniturile calendarelor şi ale tipăriturilor lumeşti n-ar fi reuşit să dea la iveală seria cărţilor de cult cu notaţie psaltică. Într-o epocă de laicizare a culturii şi europenizare în toate domeniile, astfel de lucruri interesau tot mai puţină lume. Dar Anton Pann persista, convins de înalta valoare patriotică şi educativă a muncii sale. El considera că muzica „este însuşi glasul şi cuvântul care l-a insuflat Dumnezeu în om”. Iar a adapta cântecul liturgic, adică „plânso-cuvântarea cu care îşi descrie cineva şi patimile sufleteşti şi trupeşti”, intonaţiilor naţionale şi firii limbii române, îi părea o sarcină de onoare. De aceea i se şi consacra ei cu o nepregetată sârguinţă. Însemnăm numai principalele lucrări publicate: *Noul Doxastar* – 1841, *Bazul teoretic şi practic al muzicii bisericeşti sau gramatica melodică* – 1845, *Irmologhiu sau Catavasier*1846, *Epitaful sau slujba înmormântării domnului nostru Iisus Hristos*1846, *Heruvico-Chinonicar* – 1847, *Nuoul Anastasimator* – 1854 etc. Tipăriturile profane, care au făcut reputaţia scriitorului şi i-au eternizat numele, au izvorât dintr-un imbold foarte prozaic. Mărturisirea plină de sinceritate şi ingenuă prin absenţa oricărei vanităţi literare se găseşte în prefaţa la Fabule şi istorioare. Anton Pann arăta aici că după eşecul încercărilor de a tipări primele sale dotări bisericeşti

„românite” s-a „apucat a aduna şi a face câte o carte din cele politiceşti, încet-încet, învăţându-mă singur, una, ca să-mi treacă de urât, şi al doilea, socotind ca să trăiesc”. Începutul îl face la 1830 cu Versuri muziceşti, o culegere de cântece de stea, cărora le adaugă şi „câteva versuri politiceşti” – cântece de lume – „care socotesc – spune autorul – cât nimănui nu-i vor fi spre vătămare”. Urmează *Poezii deosebite sau Cântece de lume* la 1831, *îndreptăţorul beţivilor* la 1832, *Hristoitie au şcoala moralului care învaţă toate obiceiurile şi năravurile cele bune* la 1834, *Noul Erotocrit* la 1837, o a doua ediţie a *Poeziilor deosebite sau Cântece de lume* la 1837, *Fabule şi istorioare* – 1841, *Poezii populare* – 1846, *Memoria focului mare* – 1847, *Culegere de proverburi sau Povestea vorbii* – 1847, o altă ediţie a *Fabulelor şi istorioarelor* – 1847. Alături de această bogată activitate de traducător, folclorist, compilator, în care talentul robust al scriitorului îşi croieşte o parte originală din ce în ce mai întinsă, începând de pe la 1837 – 1838[15], el publică anual calendare, după modelul celor din Buda, conţinând date utile gospodarului, cronologii, istorioare morale şi versuri – în totului tot o hrană spirituală elementară, potrivită unui public larg, care silabisea încă abecedarul culturii.

Dar cu toată osteneala lui Pann de a scoate cărţi pe gustul cititorilor şi în ciuda deselor lui peregrinări prin ţară ca să-şi sporească abonaţii, se pare că afacerile îi mergeau de azi pe mâine, şi câteodată toată nădejdea întreţinerii sale se rezema pe modesta leafă de psalt şi în retribuţia nu mai puţin modestă de profesor de muzică.

---

15 Greşit la I. Manole, op. cit., p. 142, că de-abia prin 1845 începe şi el să editeze astfel de cărţi. Vezi M. Gaster, op. cit., p. LXXVIII. Mircea Tomescu (în Calendarele romîneşti - 7733-7838, Buc. 1957. p 80, consideră că primul calendar al lui Anton Pann. Calendarul lui Bonifatie Setosul a apărut la 1829.

Câteva documente recent publicate dezvăluie greutăţile în care se zbătea scriitorul la 1845. Într-o scrisoare adresată mitropoliei, Anton Pann îşi descrie situaţia cu o vigoare de accent care nu numai că nu lasă niciun dubiu asupra penibilelor sale condiţii de viaţă, dar sugerează în acelaşi timp o explicaţie a acelui conformism remarcat şi pe drept deplâns de unii comentatori mai noi. Dependent de alţii într-un regim despotic, scriitorul era obligat să-şi menajeze protectorii şi să nu în cale prescripţiile bisericii. *„Cu plângere vă arăt – spunea Anton Pann în scrisoarea citată – că mă aflu cu totul în deznădăjduire. Iarna m-a apucat fără nicio pregătire de lemne, de îmbrăcăminte şi fără nici unele...”* Venitul pe an e de 2.400 lei, iar chiria şi alte cheltuieli gospodăreşti totalizează 1.400 lei. *„Ce îmi mai rămâne*? – socoteşte autorul – *O mie de lei. Cu aceasta pe mine să mă îmbrac, ori familia*? *Lemne de iarnă să-mi cumpăr, ori hrana vieţii să îngrijesc*?... *Dumneavoastră ştiţi câte perechi de cizme trebuie să rup cu mergerea mea cea de toate zilele la seminar; ştiţi că fără gheroc, fără iberoc, fără blană şi altele nu poci să fiu, că trebuie să îngheţ şi să-mi răpui viaţa fără de vreme, care toate acestea se fac cu bani. Ştiţi scumpetea postavului şi a cusutului. Dar familia mea nu trebuie îmbrăcată*? *Nu trebuie să trăim între oameni*? *Nu trebuie să mâncăm*?*”*[16] Întrebările răsună ca nişte acorduri grave în sufletul aceluia pe care ne-am deprins a-l considera un năzdrăvan, meşter în şotii şi amator de taclale, un petrecăreţ cu inima uşoară şi cântecul pe buze.

Atitudinea lui Anton Pann faţă de evenimentele anului 1848 rezultă din legăturile sale cu cercurile ecleziastice. Principial, ultimul său biograf are dreptate când zice: „Este mai mult ca sigur că băjenarul peste

16 Gh. I. Moisescu, Ştiri noi despre Anton Pann, dascăl de psaltichie; după I. Manole, op. cit., p. 131.

munţi de la 1821 nu şi-a dat în niciun fel adeziunea la cauza revoluţiei din 1848, chiar dacă nu avea temeiuri să-i fie ostil… Pann, ca unul ce trăia în preajma mitropoliei şi nici n-a participat la mişcarea politică a vremii lui, pare să fi fost influenţat de atitudinea lui Neofit faţă de această mişcare.”[17] Totuşi G. Dem. Teodorescu ne furnizează un amănunt preţios peste care Ion Manole a trecut cu prea multă uşurinţă. Arătând că în 1848 Anton Pann conducea corul bisericii Creţulescu, G. Dem. Teodorescu notează: „Îndată după terminarea examenelor de la seminar, epidemia holerei îl făcu să părăsească Bucureştii. La întoarcere, lucră peste Olt pentru realizarea ideilor naţionale şi cântă triumful revoluţiunii printr-un imn de care s-a vorbit în organele de publicitate ale epocii.”[18] Ca o confirmare a acestei afirmaţii putem cita un document până acum nesemnalat. Într-o scrisoare adresată la 30 iulie, de comisarul de propagandă Zăgănescu, Ministerului trebilor dinlăuntru al Ţării Româneşti, se vorbeşte de participarea lui Anton Pann la ceremonia jurământului pe constituţie, organizată cu multă pompă de cetăţenii din Râmnicu-Vâlcea, devotaţi noilor rânduieli. *„Într-acest pompos constituţiu raportează Zăgănescu – aflându-se şi domnului Anton Pann, profesor de muzică, împreună cu câţiva cântăreţi de aceeaşi profesie, au alcătuit o muzică vocală cu nişte versuri preafrumoase puse pe un ton naţional plin de armonie şi triumfal, cu care a ajuns entuziasmul de patrie în inimile tuturor cetăţenilor*”. *19* Suntem deci îndreptăţiţi să presupunem că deşi scriitorul nostru n-a fost angajat de la început în mişcarea revoluţionară şi nici n-a militat activ pentru triumful ei, a servit-o totuşi cu simpatie, cum era şi firesc pentru un om legat în mai mare măsură de popor decât de biserică. Şi de

17 I on Manole, op. cit., p. 148.

18 G. Dem Teodorescu, op. cit., p. 68.

altfel să remarcăm în treacăt că mitropolitul ţării sancţionase în mod oficial, deşi de formă, mişcarea pornită la 11 iunie.

Ultimii ani din viaţa lui Anton Pann se scurg într-o activitate febrilă. El încredinţează tiparului broşură după broşură, iar zelul dintotdeauna al scriitorului e dublat, mai mult decât în trecut, de veritabile împliniri literare. Din cele cca. 18 tipărituri profane dintre 1848 – 1854, fără a pune la socoteală calendarele, notăm pe cele mai importante: *Dialog în trei limbi, ruseşte, româneşte şi turceşte* – 1848 (alcătuit pe baza unui model rusesc), *înţeleptul Archir cu nepotul său Anadam* – 1850 (ed. 11 – 1854), *Spitalul Amorului sau Cântătorul dorului* – 1850 (ed. 11 – 1852), *O şezătoare la ţară sau Călătoria lui Moş Albu* – I-1851, II-1852 (ed. II-1853), *Cântătorul beţiei* – 1852, *Culegere de proverburi sau Povestea vorbii* – 1852, *Năzdrăvăniile lui Nastraţin Hogea* – 1853, *Culegere de poveşti şi anecdote* – 1854. La toate acestea se adaugă două publicaţii în adevăr ciudate: testamentele („adiatele”) compuse, respectiv, la 1849 (în versuri, ceea ce a împiedicat biserica să-l ratifice!) şi la 1854 (în cea mai mare parte în proză). Ce scop are tipărirea unor acte cu o destinaţie intimă, deliberind asupra unor pricini delicate, pe care prudenţa obştească le sigilează de obicei cu 7 peceţi de taină câtă vreme trăieşte autorul lor? Publicitatea chestiunilor personale, pe care o întâlnim adesea la Anton Pann, dar care culminează în aceste dispoziţii testamentare, e oare un rezultat (în cazul de faţă totalmente nepremeditat) al acelei deformări de scriitor, devenită o a doua natură, care constă în prefacerea chiar a momentelor celor mai specifice de jurnal intim în obiect de artă? Sau e la mijloc o grijă bătrânească de a nu lăsa posterităţii nicio încurcătură şi nicio surpriză, împărtăşind lumii întregi dorinţele ultime fiindcă în ele stăruie un cuget

curat şi o conştiinţă senină? În orice caz, faptul de a fi angajat în mod public pe soţia sa, Ecaterina, să se călugărească după ce va rămâne văduvă, ceea ce ea acceptase, s-a dovedit o precauţie inutilă; Ecaterina se va mărita, puţin după moartea lui Anton Pann, cu fostul său ucenic, Oprea Dumitrescu, dovadă că moralistul se înşelase; ignorând legile naturii omeneşti, pe care totuşi de atâtea ori probase că le cunoaşte.

Anton Pann s-a stins din viaţă la 2 noiembrie 1854, după o scurtă suferinţă. Pe urma sa au rămas, pare-se, câteva lucrări inedite, care însă s-au pierdut. Două din ele se anunţau prin titluri de cel mai mare interes: *Istoria lui Mihai Viteazul*, în versuri, şi partea a treia din *o şezătoare la ţară*.[19]

Osemintele scriitorului au rămas îngropate la biserica Lucaci din Bucureşti, străjuite până azi de un epitaf săpat pe o lespede modestă, a cărui slovă îmbină satisfacţia decentă pentru o viaţă dedicată, unor osteneli rodnice cu sentimentul împăcării în soarta ce, mai devreme sau mai târziu, ne egalizează pe toţi în umbra morţii:

„Aici s-a mutat cujale în cel mai din urmă an care în cărţile sale. Se *citeşte Anton Pann*.

Acum mâna-i încetează Ce la scris mereu şedea.
Nopţi întregi nu mai lucrează la *lumină cărţi să dea*.
Împlinindu-şi datoria şi talentul ne-ngropând.
Şi-a făcut călătoria
Dând în lume altor rând”.

*

Drumul activităţii creatoare a lui Anton Pann s-a desfăşurat într-o relativă izolare de mişcarea literară din Ţara Românească. El n-a publicat la Curierul românesc şi nu a figurat decât incidental (de două ori) printre

19 G. Dem Teodorescu, op. cit., p. 75.

colaboratorii vreuneia din revistele vremii. Nu s-a învârtit în cercul lui Eliade, n-a trecut pe la „Filarmonica”, deşi cunoştinţele sale ar fi fost acolo de folos, n-a avut legătură cu tinerii de la „Asociaţia literară”, care după 1840 se străduiau să imprime literaturii o direcţie mai pronunţat naţională şi cetăţenească.

Pe la 1832, când modestul psalt de strană se afla la primii paşi ai activităţii sale de scriitor profan, Eliade afirma: „Cu adevărat că noi nu mai suntem în vremea când numai nişte cântece de amor să fie destule a face a se mira lumea de noi. Duhurile au trebuinţă de o hrană morală mai statornică şi mai cuviincioasă la vrednicia omului.”[20] Se vizau aici noile căi croite literaturii prin apariţia traducerilor lui Eliade din Lamartine, a poeziilor lui Cârlova şi elegiilor lui Alexandrescu. O pleiadă de tineri, între care aceştia erau deocamdată cei mai reprezentativi, abandonau orientarea monocordă a Văcăreştilor, încercând să exprime efervescenţa spirituală a momentului, agitaţia sufletelor dornice de o schimbare, voinţa de aliniere la nivelul Europei, prin preluarea unor sugestii din afară şi directa imitare a acelor modele romantice străine ce păreau a le satisface mai profund valenţele intime, începea să se lamartinizeze, să se byronizeze, să se scrie despletit şi patetic, multiplicând semnele meditaţiei şi lacrimile durerii. Era epoca pe care o va condamna puţin mai târziu Kogălniceanu, când „toţi poeţii şi poetaşii noştri în versurile lor imită, unul pe Petrarca, altul pe Tasso, un al treilea pe Lamartine, acesta pe Victor Hugo, celălalt pe Schiller şi de aceea mai niciunul nu compune poezii româneşti, ci ne dă numai nişte neînsemnate copii”[21].

Spre deosebire de această literatură cu pretenţii

---

20 P entru poezie în Curierul romînesc, 1832, nr. 74.

21 M . Kogălniceanu, Calendar pentru poporul romînesc pe anul 1842, p. 87.

intelectuale, deşi de un gust uneori îndoielnic, Anton Pann aduce în cărticelele sale viaţa poporului şi-şi propune ţelul modest de a oferi unui public mărunt o lectură distractivă şi moralizatoare, care transcrie ceea ce se găsea în circulaţie orală şi întrunea sufragiile maselor din mahalalele Capitalei. De altfel, formaţia lui Pann n-avea nimic comun cu aceea a altor autori contemporani. Aceia erau cărturari, foşti şcolari la Sf. Sava ori elevi pe la diferite universităţi ale Apusului. Anton Pann era autodidact. Cei mai mulţi dintre scriitorii care se manifestă înainte de 1848 erau feciori de boieri sau proveneau din familii, dacă nu înstărite, măcar de condiţie mijlocie. Anton Pann avea o origine obscură şi văzuse lumina zilei printre străini. Eliade, Alexandrescu, Bolliac, Bolintineanu şi toţi ceilalţi cunoşteau limba franceză şi se rupseseră cu desăvârşire de Orient – Anton Pann a învăţat limba română, după toate aparenţele, în anii adolescenţei; în schimb, el avusese ocazia în peregrinările primilor ani să deprindă turca, greaca şi rusa; era un om al meleagurilor dunărene, de constituţie robustă, pe care nu-l ispiteau tânguielile, ci plăcerile cele zemoase ale vieţii. E limpede că Eliade l-a desconsiderat, socotindu-l un poet vulgar, care n-avea nicio aspiraţie de a luneca spre sferele eterate ale artei, de unde-şi culegea el inspiraţia. Dar se pare că Anton Pann nu s-a prea sinchisit de asemenea opinii defavorabile.

El era un om din popor, care suferise pe propria-i piele asprimile vieţii şi trăia într-o comunicare de fiecare clipă cu poporul. Patruzecioptiştii, ca oameni înaintaţi, *coborau* în mase. Anton Pann nu avea unde privi dedesubt, căci în jurul său tălăzuia norodul. La el folclorul era mediu de viaţă, nu o atmosferă de atelier. Între Anton Panii rapsodul popular, care cântă baladele învăţate din bătrâni, e totuşi o deosebire. Şi nu numai de talent şi cunoştinţe.

Autorul *Povestei vorbii* e un om de jos, dar nu de extracţie rurală, e un orăşean, şi aceasta împrejurare marchează cu o pecetie caracteristică întreaga sa operă.

Anton Pann e un mic producător stabilit într-o mahala bucureşteană, a cărui marfă, de un tip special, răspunde unei nevoi spirituale, dar e legată tot atât de mult de cererea pieţei ca şi bunurile de consum, necesare traiului de toate zilele, confecţionate de croitori, cizmari şi ceilalţi meşteri şi artizani ce-l înconjoară. Economia progresa impetuos după 1829 (Tratatul de la Adrianopole), în sensul intensificării raporturilor de schimb a dezvoltării nu numai a noi forţe de producţie ce intrau în contradicţie cu rânduielile politice şi juridice existente, dar şi a germinării a o scrie de aspiraţii spre cultivare, prea puţin cunoscute în trecut. Anton Pann intuieşte interesul spre lectură al păturilor modeste de negustori, dascăli, târgoveţi, mici funcţionari. Dacă, prin conţinutul lor, cântările bisericeşti, la „românirea" cărora ostenise în deceniul al treilea, nu erau destinate unei largi circulaţii şi necesitau protectori cu vază şi mijloace financiare însemnate ca să vadă lumina tiparului, în schimb pentru comercializarea literaturii de tip cvasi folcloric existau bune perspective. Iar el dispunea şi de aptitudinile intelectuale reclamate de o asemenea operă: avea o memorie prodigioasă, o mare uşurinţă la versificare, mergând până la darul improvizării pe deasupra era perseverent şi animat de pasiune. Imboldul primitiv al activităţii literare a lui Pann a fost deci, după cum a mărturisit-o singur în prefaţa la *Fabule şi istorioare*, dorinţa de a se distra şi ţelul de a-şi câştiga pâinea. Să remarcăm faptul fără nicio tresărire retrospectivă de mânie pioasă. Intenţia de a scoate bani din tipărirea şi colportajul cărţilor nu e de loc condamnabilii şi nu scade cu nimic din meritele scriitorului; ea adaugă vocaţiei de luminător, de care se face mult caz în literatura vremii,

suportul unei lucidităţi, cu atât mai simpatice, cu cât nu se travesteşte sub vorbe de paradă.

Anton Pann începe prin a fi editor, orientându-şi alegerea spre ceea ce considera că va fi bine primit de publicul său mărunt. El tipăreşte cu o adresă precisă, îşi destină lucrările unui anumit mediu. Listele de „prenumeranţi”, cercetate de Gaster, dovedesc îndestul pe cine avea în vedere. Preferinţele lui îmbrăţişează aproape întreaga producţie literară a epocii, în măsura în care aceasta putea interesa pe acei „librieri”, „muzici ecleziastici”, profesori, meseriaşi, târgoveţi, funcţionari etc. din Bucureşti, Ploieşti, Piteşti, Râmnic, Craiova etc., pe care-i vedem subscriind la *Erotocritul* din 1837.

Erau la modă cântecele de lume, de dragoste şi beţie? Anton Pann publica tot ceea ce-i ajungea la urechi sau îi cădea sub ochi, intervenind unde i se părea că sentimentul nu e pregnant sau forma imperfectă, ori creând de-a dreptul, pe baza modelelor existente, bucăţi noi. Astfel reproduce în *Poezii deosebite sau Cântece de lume* de la 1837 o variantă a cunoscutei poezioare a lui lenăchiţă Văcărescu, *Amărâtă turturea*, cu mici schimbări, iar în *Spitalul amorului*, o altă variantă a aceleiaşi opere, de astă dată amplificată cu 15 strofel la fel procedează cu multe bucăţi de Alecu Văcărescu, de Paris Momuleanu, de stihuitori astăzi complet uitaţi ca Theodorache Georgescu, G. Popescu, G. Ucenescu şi mai ales cu cântece de circulaţie orală, de paternitate necunoscută.

Se bucurau de preţuire povestirile moralizatoare care tindeau la corectarea moravurilor rele şi propovăduirea virtuţii? Anton Pann se punea la lucru, traducând *Hristoitia*, alcătuind apologuri şi fabule. Aveau nevoie oamenii de istorioare înveselitoare, care să le descreţească frunţile şi să le stârnească hazul? Pann le spunea anecdote, spicuite de ici şi colo, sporite de imaginaţia lui

productivă cu noi peripeţii şi uneori împodobite cu efecte de artă literară.

Îndreptarea către poeziile, propriu-zis populare, derivă din aceleaşi motive şi se normează după aceleaşi criterii. Editorul le-a adresat orăşenilor pentru că „*ţărănimea nu putea însemna nimic pentru Anton Pann ca public cumpărător*”.*24* El a cultivat de aceea anumite genuri, a ocolit de obicei doinele de suferinţă şi luptă, baladele păstoreşti, voiniceşti, istorice, a acordat atenţie poeziei de ritual (colinde) şi celei satirice, cu note de humor. Transcrierile lui sunt adesea hibride, amestecând ca în *Mugur*, *mugur*, *mugurel* gingaşei evocări a împrospătării naturii, câteva strofe de tip anacreontic în care apar „fluturaşi frumuşei” ce „voltează” şi „amorul cu areşor” rănind „la ficaţi” pe tinerii ce se furişează în plimbări singuratice[2223]. Alteori, ca în balada *Tunsu*, haiducul, în loc să fie simpatizat, e condamnat pentru că „multe rele a făcut”.

De altfel, prin termenul de poezii populare, cum se vede în titlul volumului de la 1846, autorul nu înţelegea folclor rural, ca atâţia dintre paşoptişti, ca Negruzzi, Russo, Bolliac, Bălcescu etc., ci încă, şi cu deosebire, folclor orăşenesc. Culegerea de cel mai autentic sentiment rural-popular e desigur *o şezătoare la ţară*, dat că a venit după ce preocuparea de literatura orală a satelor devenise o orientare predominantă în opinia publică, un obiectiv al mişcării de emancipare naţională.

Cât de eclectic era Anton Pann în dorinţa lui de a satisface gustul cititorilor o dovedeşte faptul că în *Spitalul amorului* alături de vechile cântece de lume şi romanţe de inimă albastră el alipeşte elegii de Alexandrescu, Bolliac,

---

22 Ovidiu Papadima, Anton Pann şi cîntecele de lume, Studii şi cercetări de istorie literară şi folclor, 1957, nr. 3-4, p. 593.

23 Spitalul amorului, 1852, p. 144.

Bolintineanu, inclusiv texte şi arii din *Norma*, *Baba Hârca* şi alte opere[24], de care se pasionau inimile tandre ale unor noi generaţii, ce călătoreau înainte, odată cu veacul.

Scriitorul Anton Pann creşte şi prosperă la umbra editorului şi a colportorului. El porneşte prin a ajusta ceea ce aparţine altora, fără niciun fel de căinţă a deposedării, fiindcă în genere noţiunea de proprietate literară nu era codificată, iar mentalitatea sa era cvasi folclorică. Încetul cu încetul se avântă într-o operă de creaţie proprie, conducându-se cuminte după preferinţele mediului căruia îi difuza cărticelele. Originalitatea şi-o afirmă mai deplin în *Fabule şi istorioare* pentru a o încununa în *Povestea vorbii* şi *o şezătoare la ţară*. Deşi a încercat să producă în diferite genuri şi personal nu a părut să-şi dea seama unde a încorporat maximum de valoare, e cert că vocaţia lui era spre povestire, fabulă sau apolog, spre micile istorioare versificate sau expresiile aforistice de tip paremiologic, în care verva inepuizabilă, observaţia incisivă, darul scormonirii prin toate resursele lexicale spre a făuri o caracterizare pregnantă, se puteau desfăşura în voie, fără nicio reţinere interioară şi fără nicio reverenţă faţă de vreo autoritate literară, falsă sau veritabilă.

În *Fabule şi istorioare*, *Povestea vorbii* şi *o şezătoare la ţară*, cele mai izbutite din lucrările lui Anton Pann şi acelea în care se vede mai mult originalitatea talentului său, întâlnim toată varietatea de meşteşuguri şi îndeletniciri ale omului din popor. Un loc deosebit îl ocupă viaţa economică. Multe anecdote şi proverbe îl privesc pe negustor şi destule pe negustorul ambulant, ceea ce denotă interesul său viu pentru această categorie socială, căreia într-un fel îi şi aparţinea. Alte istorioare desfăşoară tabloul relaţiilor sociale într-o economie încă patriarhală, a unei mici producţii de mărfuri. Frecvent apar mici

24 Ovidiu Papadima, op. cit., p. 590.

meseriaşi: cârpaciul, pescarul, fierarul, croitorul, toţi ostenindu-se în căutarea unei procopseli pe care n-o pot ajunge. Ochiul atent al lui Anton Pann înregistrează şi zarva neguţătorească a oraşelor surprinse încă în stadiul de centre semirurale. Iată cu cât adevăr e zugrăvită atmosfera de piaţă:

„Într-un oraş oarecare.
Ca şi Bucureştiul de mare.
Unde lumea în piaţ-iese şi-ncoaci-încolo să ţese.
Pintre cei ce vând producte şi fel de feluri de fructe.
Unde răsună haznale Trântindu-se pe tablale.
Unde unii iau, dau, număr.
Alţii încarc braţ, mâini, umăr.
Unde glasuri şi guri multe Nu stau să se mai asculte.
Vorbind orce-n gură mare...”

Dar scriitorul nostru a cunoscut îndeaproape şi viaţa satului. Pe ţăran îl surprinde în momentele principale ale existenţei: Ia muncă, în contactul cu cei mai mari şi cei de-o seamă cu dânsul, în căsnicie, la petrecere. El a evocat mai cu seamă, cu vioiciune şi suculenţă, şezătoarea, unde se stârneşte scânteietorul duel al cimiliturilor şi vorbelor de duh şi se înseilează cu vervă nesecată povestirile şi anecdotele.

În genere, mediul de viaţă care încadrează, pe eroii povestirilor şi istorioarelor lui Anton Pann, chiar atunci când subiectul propune un teatru de acţiune exotic, e deplin naţionalizat, adaptat moravurilor de la noi din primele decenii ale secolului XIX. Iată de pildă cum se constituie lumea din însumarea *Fabulelor şi istorioarelor* de la 1841: mai-marii societăţii sunt boierii; orăşenii fuduli îşi dau aere de „boiernaşi”, ţin slugi pe care le chinuiesc cu bătaia, îşi servesc musafirii cu „ciorbă”, aducând la masă „şervete” şi sfeşnice de argint; gospodarul sărman mănâncă „turtă” de porumb, femeia trebăluieşte pe lângă

casă; plecarea la târg e o mică aventură, căci pădurile sunt pline de hoţi şi cerşetori; vechile relaţii autarhice s-au dizolvat, şi banii reprezintă acum obiectul supremei ambiţii a oamenilor:

„Astfel de minuni fac banii.
Ei sunt pricina, duşmanii.
Ei mărită şi însoară.
Ochii după dânşii zboară.
Ei când vor sta înainte.
Pe nebuni îi fac cuminte.
Pe-nţelepţi îi scot din fire.
Ei sunt la toţi priloştire”.

Circulă Iei dar şi zloţi şi vechea monedă turcească numită tult; tranzacţiile se fac plătind arvună şi bând aldămaşul; zapciul care împarte dreptăţile judecă după plocoanele primite; ţara livrează turcilor produse sub formă de zaherea; când un cioban e îmbrăcat în haine scumpe vedem că i se fac onorurile eleganţei vestimentare fanariote: el va purta giubea cu samur de moscă, o scurteică lungă îmblănită cu cacom, anteriu de stofă, „cămăşi ca tulpanul”, papuci în picioare şi în cap „căciulă” (işlic!) etc.

Ca unul ce împărtăşea cu poporul umilinţele şi obida, Anton Pann nu nutrea nicio simpatie pentru clasele stăpânitoare. Dar ostilitatea lui faţă de asupritori nu se transmite prin luări de poziţie directă şi nu se ridică niciodată la tonalitatea apostrofei vehemente, proprie celor mai înaintaţi dintre revoluţionarii paşoptişti. El evită să se pronunţe asupra problemelor politice ascuţite ale vremii. Iar când o face, ca în *Povestea unui gângav despre zavera de la 1821* (Poezii populare – 1846), atitudinea lui e eronată şi vădeşte influenţa ideologiei feudale. Nu trebuie să uităm că scriitorul, prin funcţia sa de psalt şi profesor de muzică bisericească, e legat de vârfurile clericale şi ca

atare nu-şi poate îngădui libertăţi de exprimare. Protestul social e formulat indirect, la modul fabulistic, dar, în aceste limite, critica moravurilor e viguroasă iar perspectiva populară a interpretării nu lasă loc nici unei îndoieli. Să remarcăm totuşi că nicăieri Pann nu ne-a zugrăvit cu ascuţime raporturile de exploatare de la sate iar eroul său nu e iobagul apăsat de boieresc, ci micul proprietar stăpân pe pământ şi pe braţele sale de muncă.

În unele materiale de sursă folclorică se reproduc atacuri violente la adresa împilătorilor şi se străvede forţa mâniei populare ce se acumula la sate. În *Poezii deosebite sau Cântece de lume* (1837) e publicat *Cântecul Jianului* în care se motivează haiducia:

„L-am umblat, l-am alergat.
M-am umilit, m-am rugat De chiabur şi de bogat.
Şi-n seamă nu m-a băgat...”

Atunci, cu pistoale, flintă şi iatagan, voinicul iese pe colnic:

„Să trag brazdă dracului Din mai susul dealului.
Până-n capul satului.
Drept uşa bogatului”.

Tema haiduciei apare şi în alte bucăţi, uneori ca în *Cântec ce-i zic al Tunsului* (*Poezii deosebite...*), cu o denigrare finală, părând lipită ca să liniştească şi să furnizeze un permis de liberă trecere. Adesea, fabulele, anecdotele şi proverbele demască dedesubturile viermănoase ale ordinii sociale, practicile reprobabile şi aspectele murdare ale realităţii contemporane scriitorului. Astfel, corupţia aparatului de stat este des menţionată. Ispravnicului, judecătorului, vătafului li se fac plocoane. Justiţia e venală. Cu o vervă neostenită sunt persiflaţi bogătaşii, cărora totdeauna le lipseşte avuţia spiritului. Împăraţii înşişi sunt săraci cu duhul şi apelează pentru dezlegarea pricinilor încurcate la oamenii simpli, sărmani,

dar înţelepţi.

La Anton Pann apare ironia ascunsă cu care poporul priveşte pe cei de sus. În Nastratin Hogea ni se arată de câteva ori păcăliturile pe care le înghite un satrap local, îngust la minte şi hapsân, din partea isteţului Nastratin. Într-una din povestirile *Şezătoarei la ţară* dăm peste un arendaş care-şi manifestă dispreţul pentru nişte ţărani ce se certau cu femeile lor: „*Doamne*! *ce-s ţăranii*! *mult sunt proşti pe lume Ei se bat şi-n certe, se bat şi în glume*.

Cresc ca nişte vite, astfel le e traiul.

Crezul lor le este bâta şi vătraiul”.

În ceea ce-l priveşte, arendaşul este însă cu mult mai prejos decât ţăranii, întrucât e gata să-şi păruiască nevasta la cea mai uşoară contradicţie. Într-un loc e vorba de un boier care, neputând găsi răspunsul unor ghicitori ce i le dăduse împăratul, se travesteşte în slugă şi se duce într-o cârciumă unde nişte oameni de rând îi dau repede dezlegare la toate întrebările. Într-un vestit dialog (*Povestea fetei a doua*) întâlnim prefigurarea ignoranţei simulate a lui Creangă. Un negustor, vrând să ia lămuriri asupra unui sat, primeşte din partea unui ţăran răspunsuri perfect logice şi corecte, însă complet nefolositoare fiindcă înşiră locuri comune fără a dezvălui nimic din ceea ce interesa pe interogator. Explicaţia era că mintea subtilă a ţăranului deosebea între sensurile multiple ale cuvintelor şi, cu o naivitate prefăcută, răspundea cu intenţie neconvenabil.

Una din trăsăturile principale, pe care ni le relevă lumea lui Anton Pann, este humorul. Anton Pann ştie să stârnească hazul istorisind păţaniile nerodului care spunea tuturor ce nu se potrivea, ale soţiei îndărătnice care preferă să fie înecată decât să admită că bărbatul are dreptate, ale unui Păcală ce s-a prefăcut mort spre a încerca fidelitatea nevestei. El are un spirit mucalit, ştie să

prindă ridicolul situaţiilor şi le întoarce pe toate în glumă dar fără lux de gesticulaţie şi fără maliţie. Râsul său este indulgent uneori, muşcător alteori, dar niciodată crud. Aparţine unui om sociabil care-şi iubeşte semenii şi e conştient că:

„Om, oricum, întru toate Fără cusur nu să poată”.

Anton Pann a creat în povestirile şi proverbele sale imaginea eroului popular, plin de viaţă, optimist, în ciuda sărăciei şi necazurilor ce-l asaltează, cu sufletul netulburat de umbre. Este într-un fel întruchiparea literară a propriului său chip de a fi. Scriitorul, după cum menţionează undeva Ghica, era adesea văzut în tovărăşia unor cântăreţi şi stihuitori, prieteni de bună petrecere. Trebuie să ni-l închipuim împreună cu Nănescu, Chiosea, Marin Serghiescu şi Paris Momuleanu, în grădină la

Deşliu, la Pană Buiescu sau Giafer, ori bătând uliţele Bucureştilor în puterea nopţii, cântând cu vocea lui melodioasă, acompaniată de o lăută, cântece de inimă albastră şi spunând glume despre cei mari şi nerozi[25]. Alteori, plecând la o vie aproape de Olteniţa, se oprea la Valea-Dragului spre a mânca raci şi a ciocni un pahar cu licoare purpurie, gata să improvizeze la masă, jovial, un cânticel despre o „tânără copilă dragă” invitată, după străvechiul tipic horaţian, să iubească atâta vreme cât e „fragă”[26]. Anton Pann nu dispreţuia plăcerile lumeşti, nu era un ipocrit şi niciun rigorist. Despre sine el spunea:

„Nu voi mărire, nici bogăţie.
Nu voi mărire, nici avuţie.
Eu voiesc pace şi liniştire.
Viaţă bună, dulce iubire Voi cântecele desfătătoare.
Jocuri şi glume mângâietoare”.

Morala anecdotelor şi proverbelor e plină de bun-

25I on Ghica, Opere, vol. I, E.S.P.L.A., 1956, p. 145.

26D em- Teodorescu, op. cit., pp. 48-49.

simţ. În ea se strecoară înţelepciunea unei experienţe seculare. Poporul nu se învoieşte niciodată cu triumful răului, în folclor, cei ce jură strâmb, cei e câmpilează şi despoaie sunt totdeauna pedepsiţi. Iată, de pildă, cum înfăţişează Anton Pann iadul, într-una din primele sale bucăţi, un cântec de stea:

„*Văzui balauru căscând*.
Şi din gură foc vărsând Curgând ca un râu întins.
Înflăcărat şi nestins.
Văzui popi, mulţi eretici.
Cu dascăli şi grămătici.
Aruncaţi cu capu-n jos în focul cel flăcăros".

Feţelor bisericeşti le ţin companie alţi puternici ai acestei lumi: „*Văzui împăraţi tirani De gâturi cu bolovani*.
Văzui negustori în rând.
Care-nşel şi lipsă vând;
Unii cu măsuri la gât. Se *tânguiau amărât*.
Văzui arzând în vâlvori Bogaţi neîndurători.
Care tot s-au veselit şi săraci n-au miluit…"

Alecsandri spunea pe drept cuvânt că e un tablou al iadului „*cum se vede zugrăvit în pridvoarele unor biserici vechi*", din care răzbate aspiraţia spre dreptate a maselor.

Dar pedepsirea păcătoşilor nu e rezervată de scriitor numai justiţiei divine; ticăloşia şi minciuna îşi primesc răsplata încă aici, pe această lume, fără a mai zăbovi în aşteptarea instanţelor cereşti.

Anadam, nepotul şi învăţăcelul înţeleptului Arghir, va fi osândit la o moarte grozavă, fiindcă a urzit pieirea binefăcătorului său. Cu toate repetatele rugăminţi de iertare ale vinovatului, inima bătrânului rămâne de piatră. După ce Anadam e pedepsit cu „nuiele pârlite" şi apoi cu „toiege" până îşi dă sufletul, trupul lui e aruncat câinilor. „Cei trei marţafoi", care câştigă cu şiretenie merindele necesare unui ospăţ, deşi n-au şterpelit mare lucru, sunt

totuşi condamnaţi la temniţă. Nastratin Hogea, care vrea să fure o ceapă de la un vecin avut, dar neomenos, se strecoară pe coş şi-şi rupe un picior. Învăţătura o rezumă admirabil scriitorul: „Cine fură azi o ceapă, rutina fură şi o iapă.

Dar, or în temniţă plânge, or picioarele îşi frânge”.

În fond, *Povestea vorbii* şi *o şezătoare la ţară* reprezintă un mic manual de etică, un ghid de conduită în viaţă. Regulile şi virtuţile propuse poartă amprenta uriaşei experienţe colective a poporului. Ce trebuie apreciat la un om şi cum trebuie să se conducă el pentru a-şi împlini datoria?

Omul se cuvine întâi să muncească. Într-un remarcabil apolog se combate evlavia prost înţeleasă a unei femei care socotea să prăznuiască sfinţii calendarului abţinându-se de la lucru:

„Sfântul nu îţi porunceşte să dormi şi să stai pe brânci.

Când îţi lipseşte în casă şi nu ai ce să mănânci”.

Condiţia existenţei e munca. Raiul nu se dobândeşte cu post şi trândăvie. O lungă istorioară din culegerea de la 1841 se încheie astfel:

„Dumnezeu ajută omului bărbat.

Carele îl roagă muncind nencetat.

Iar care să iasă deznădăjduit El piere în casă ca un ticăit.

Nu este ruşine omul a munci.

Dacă întâmplarea îl va sărăci”.

În poezia *Şcolara şi baba* din culegerea de la 1846 (introdusă apoi în *Povestea vorbii*) se face elogiul învăţăturii, criticându-se luxul. Nu dersurile şi alifiile dau frumuseţea, ci studiul, şcoala: *„Şcoala, mamă, pe om face să se numească frumos.*

Ea pe urât îl preface ca să fie drăgăstos...”

Ideea e că omul se împodobeşte prin cultivarea minţii, deoarece nu chipul are întâietate, ci zestrea sufletească. Anton Pann proclamă însemnătatea ştiinţei:

„Căci ştiinţa e cinstită şi de obicei primită în tot globul pământesc.

De-mpăraţi pe tron se-aşază.

De domni se îmbrăţişează şi de toţi câţi o doresc”.

Omul trebuie să fie cumpătat, nici „cu arţag”, nici cu „pârţag”, să nu exagereze băutura, fiindcă „cine bea vin îşi bea punga şi mintea, ca şi sănătatea”, să nu se lăcomească, ştiind că „pâine cu sare – e gata mâncare”, să nu fie nici risipitor, dar nici zgârcit, „nici prea econom, nici prea galanton”, să păstreze în toate dreapta chibzuinţă şi măsură. Morala lui Anton Pann e a bunului simţ.

Ea nu recunoaşte niciun criteriu mai înalt decât experienţa şi îşi are izvorul în realitatea socială, înfăţişată aşa cum e, fără nicio idealizare. De aceea unele din proverbele şi pildele sale sunt lipsite de orice caracter pios, sunt pătrunse de punctul de vedere al interesului personal, de un oarecare egoism caracteristic raporturilor băneşti pe care le dezvoltă şi le generalizează capitalismul.

Anton Pann nu vedea şi nu avea cum să întrevadă perspectiva unei rezolvări revoluţionare a problemei sociale care să ducă la stingerea exploatării omului de către om. Din acest motiv, în opera sa, uneori el caută soluţia fericirii individuale pe terenul orânduirii capitaliste, prin indicarea mijloacelor ce pot asigura supravieţuirea, în condiţiile ei. („*Dacă vrei să trăieşti liniştit*. *să nu vezi*, *să n-auzi*, *să taci*!”) Alteori se opreşte la soluţia unui trai patriarhal, într-o obşte încă nediferenţiată, ascuţişul critic fiind atât antifeudal cât şi anticapitalist, aşa cum simţea, nelămurit dar intens, poporul.

Într-una din povestirile sale din volumul intitulat *Poezii populare*, Pann demonstrează superioritatea vieţii

ţărăneşti asupra celei orăşeneşti, confruntând de fapt, iarăşi naiv, morala gospodarului micproducător ce-şi ajunge sieşi cu morala orăşeanului implicat în păienjenişul relaţiilor de schimb burgheze:

„Ferice! *şi iar ferice*!

O mie de ori poci zice De viaţa ţărănească care este prea firească…

El (*ţăranul – n.n.*) *n-are grijă în lume să grămădească bani sume…*

La mult iar ca să câştige Niciodată nu să-nfige…

El când va să-şi ia soţie.

Nu caută bogăţie…” etc.

În schimb, orăşeanul e „împresurat” de patimi, trăieşte în lux, aleargă după bani:

„Când umblăm după-nsurare Căutăm cu zestre mare…” etc.

Anton Pann are indiferenţa lui Rabelais pentru ceea ce o pudoare ipocrită socoteşte interzis. El cultivă religia naturalului. Tot ce e firesc şi al vieţii nu este reprobabil. Trebuie citită povestea cu păsatul din *o şezătoare la tară*, pentru a vedea câtă candoare există la Pann, în relatarea unei istorii mai pipărate.

În rezumat: robusteţe morală, optimism, veselie, ironie faţă de cei mari şi puternici, bun-simţ, cuminţenie, stăpânire de sine, spirit practic – iată ce trăsături ale concepţiei despre lume şi viaţă găsim în scrierile lui Anton Pann. Dacă le raportăm la epoca elaborării lor, când viziunea realistă asupra lumii se degaja anevoie (excepţie făcând de marii reprezentanţi ai paşoptismului) în operele unor literaţi sau prea permeabili influenţelor străine, sau neatenţi la datele concrete ale mediului înconjurător, sau prea covârşiţi de sentimentalism romantic ca să mai poată da tablouri plastice ale împrejurărilor locale, ne dăm seama mai desluşit de vigoarea proaspătă, de forţa

vitalităţii lor realiste. Nu e oare destul ca să batem la uşa căsuţei modeste a scriitorului pentru a-i strânge mâna şi a-i mulţumi?

*

Va trebui să răspundem însă la o întrebare: dacă Anton Pann e un culegător de folclor, în ce consistă originalitatea lui de literat? Este el cu adevărat un scriitor ce-şi merită locul în istoria literaturii, sau e numai un folclorist cu dragoste pentru poezia populară, dar lipsit de mesaj personal?

Întâmpinarea s-a făcut de mult, şi dacă ceea ce s-a spus altă dată de Alecsandri şi mai târziu de savantul M. Gaster era măcar în formă ezitant, astăzi se poate răspunde neîndoielnic: Anton Pann n-a fost un meşteşugar oarecare, ci un creator în toată puterea cuvântului, dotat cu un talent care se manifestă inegal, dar în anumite cazuri atinge performanţe excepţionale.

Sursele operei lui Anton Pann sunt extrem de felurite. În afară de culegerea de proverbe şi istorioare din gura ţăranului – acţiune care precede cu cel puţin un deceniu mişcarea de valorificare a creaţiei orale a poporului pornită de Alecsandri, Russo şi Kogălniceanu – el a adunat material din mahalalele oraşelor şi a pus la contribuţie izvoare cărturăreşti, vechi manuscrise de cărţi populare în circulaţie la noi către începutul secolului ca: *Hristoitia*, *Erotocritul* sau *Floarea darurilor*, culegeri de maxime ca lucrarea de la 1826 a lui Dinicu Golescu: *Adunare de pilde bisericeşti şi filosofeşti*, fabulele lui Esop şi multe altele. Tot acest imens material, de provenienţe felurite, a fost unificat de scriitor fără ca totdeauna să se producă osmoza deplină cu propria-i personalitate. Operele rezultate, potrivit scopului pe care-l deservesc, reprezintă o versiune mai mult sau mai puţin depărtată de prototipul iniţial. *Hristoitia* şi *Erotocritul* sunt mai degrabă

traduceri, într-o tălmăcire destul de liberă, uneori cu adaosuri, păstrând totuşi în mare parte textul de bază. În schimb *o şezătoare la ţară* şi *Povestea vorbii* sunt de-a dreptul creaţii originale: aici tot ce a fost împrumutat s-a topit într-o nouă elaboraţie.

Vechea istoriografie făcea mare caz de apartenenţa folclorică a materialului din *Povestea vorbii*. Dar e clar că descoperirea aceloraşi proverbe la Anton Pann şi Zanne, de pildă, sau la alţi culegători, nu infirma originalitatea scriitorului. Căci, afară de marele număr de piese pe care le-a făurit însuşi Pann, care sunt atât de pătrunse de spirit popular, încât concurează în mod convingător folclorul, trebuie să ţinem seama că *Povestea vorbii* sau *o şezătoare la ţară* nu reprezintă folclor pus cap la cap, ci cărţi construite cu meşteşug artistic, în care se exprimă unitatea unei personalităţi; o anume viziune despre lume, o forţă expresivă de o savoare specifică.

Fără îndoială există la Pann alături de sclipiri de o admirabilă vervă şi ingeniozitate destule texte stângace, chinuite, înnămolite în prozaism, câteodată pur şi simplu de prost-gust. Cursivitatea şi înlesnirea versificării îl ademeneau de multe ori la o muncă superficială. De altă parte, ca editor, nu avea scrupule socotind că orice e bun dacă poate interesa pe cititori. În fine, după cum se ştie, priceperea sa artistică era instinctivă, gustul nu şi-l formase frecventând pe marii autori. Mai ales lucrările de până la *Povestea vorbii* vădesc grabă în execuţie, o insuficientă şlefuire şi armonizare a părţilor componente. Dar *Pocăinţa omului dezmierdat*, care e posterioară (1850), aduce un dialog între suflet şi trup, bazat pe doctrina creştină a abstinenţei, neaşteptată la un om de factura lui Pann, în versuri de o platitudine şi de o uscăciune care par, la rându-le neverosimile pentru un autor de talia lui. Încă o dată scriitorul e umbrit de

tipograf, iar alinierea se face la exigenţele inferioare ale unui public necultivat, care accepta filosofia asupra vieţii în forma didahiilor de la începutul secolului XVIII.

În *Povestea vorbii* şi *o şezătoare la ţară*, operele de maturitate ale scriitorului, astfel de rebuturi literare se întâlnesc rar. Dimpotrivă, ceea ce învederează aproape fiecare pagină, fiecare rând este o mare măiestrie – rod al unui italent puternic, deşi frust, neşlefuit, al unei remarcabile capacităţi de a manevra instrumentul lingvistic.

Ceea de izbeşte din capul locului în aceste lucrări este modalitatea structurii lor. *Povestea vorbii* nu e o compilaţie seacă de parimii. Proverbele sunt clasate pe capitole: *Despre cususuri sau urâciuni*, *Despre minciuni şi flecării*, *Despre năravuri rele* etc. Înăuntrul capitolelor, proverbele se succed după principiul sinonimiei, iar sensul fiecărui grup de proverbe e răstălmăcit de câte o povestire. În felul acesta, cartea n-are nimic din uscăciunea unei lucrări didactice, e sprintenă şi îmbietoare, o adevărată *poveste a vorbei*.

O şezătoare la ţară – care din păcate a rămas neterminată – grupează un bogat material folcloric, alcătuit din strigături, ghicitori, snoave, istorioare, în cadrul unei şezători de sat, la care din întâmplare asistă eroul povestirii. Expunerea se săvârşeşte pe două planuri, ca în *Hanu-Ancuţei* a lui Sadoveanu: pe de o parte e evocată petrecerea veselă a ţăranilor adunaţi în jurul focului – şi pe de altă parte, sunt redate istoriile şi vorbele lor de duh.

Construcţia e slobodă, pretextul care unifică materialul bine găsit, atmosfera cuceritoare: realitatea se întreţese cu fabula, zămislindu-se acea stare de farmec inefabil caracteristică povestirilor orientale.

Pe de o parte snoavele şi istorioarele, pe de alta

proverbele, laolaltă grupate şi constituind osatura *Povestei vorbii* şi *Şezătoarei la ţară* – iată cele două aspecte majore ale talentului scriitorului, genurile cultivate de el cu predilecţie şi succes, acelea în care arta sa literară a înflorit în cele mai rotunde şi mai memorabile izbutiri ale ei.

Anton Pann e un excelent povestitor, crescut la şcoala imaginaţiei fabuloase şi a înţelepciunii Orientului, dar evoluat prin asimilarea experienţei literare mai noi, de tip folcloric sau cvasi-folcloric, în direcţia încadrării realiste a naraţiei şi a adâncirii ei pe linie psihologică şi caracterologică. Raţiunea adâncă a oricărei povestiri e la el scoaterea unei moralităţi. Dacă însă scopul iniţial e de a transmite o învăţătură, pe drum autorul găseşte atâta plăcere şi ştie să pună atâta culoare în depănarea întâmplărilor şi în zugrăvirea năravurilor umane, încât istorioarele sale devin, ca la Boccaccio sau Cervantes, nişte opere literare de sine stătătoare, oglindind viaţa reală în cele mai diverse înfăţişări.

Anton Pann construieşte pe o schelărie clasică, de motive străvechi, venite din India, trecute, prin antichitatea greco-latină sau orientul islamic, în lumea medievală şi de-aci intrate în patrimoniul culturilor naţionale moderne, în nesfârşite variante şi contaminări, rod al legăturilor reciproce şi al unui aflux inepuizabil şi mereu inedit de imaginaţie populară. „*Îl citim deci* – se exprima admirabil Tudor Vianu – *nu numai cu plăcere*, *dar*, *atunci când înţelegem lucrurile mai bine*, şi *cu emoţia de a stabili prin el contactul cu fantezia unică şi eternă a omenirii*”. *29* Vechile mituri, legende şi pilde capătă sub condeiul lui o vibraţie proaspătă: sună atât de firesc, sunt atât de implântate în lumea românească, au un timbru atât de autentic, încât suntem pur şi simplu surprinşi să constatăm că ţesătura epică îşi află paralelisme pe toate

meridianele lumii.

Vom spicui, aproape la întâmplare, doar una din istoriile *Povestei vorbii*, spre a învedera chipul de a proceda al scriitorului. Ne oprim la păţaniile zgârcitului şi ale dascălului Badea, care figurează ca o ilustraţie la capitolul *Despre cumplitate sau zgârcenie*. Pe scurt, subiectul e următorul: un zgârcit, care adunase o mare avere, vede într-o zi la târg pe un fin al său cum îşi cumpără, fără a Izăbovi şi a întreba de preţ, câţiva peşti mari, în vreme ce el nu se îndurase să-şi ia un crăpcean mărunt ca să-şi astâmpere foamea. Finul avea musafiri şi, generos, îl pofteşte şi pe naş la masă. Aici, zgârcitul nostru, mut de uimire, cinsteşte alături de ceilalţi comeseni, se îmbie cu vin şi încet, încet începe să-şi dezlege limba. Ameţit de băutură şi ghiftuit de bunătăţile consumate, se înveseleşte şi simte pentru prima dată că şi-a îndrumat viaţa pe o cale nepotrivită. El crede a înţelege că a trăit până atunci fără rost şi hotărăşte în pripă să dăruiască finului său toate chiupurile cu galbeni pe care le avea grămădite în pivniţă. Finul se duce să ia comoara, însă fuge înspăimântat auzind o voce care anunţă că averea aparţine diaconului Badea. Zgârcitul, furios şi aţâţat de vin:

„*Se scoală totodată şi răcneşte ca un leu*:

«*Dar cum se poate – el zise – să nu fiu stăpân pe-al meu*?

Cine e diaconul Badea? *Şi ce treabă are el*

Cu banii mei, *pentru care m-am trudit de mititel*?»”.

Voind parcă să-şi dovedească dreptul de a dispune de avere după plac, el umple cu aur nişte butoiaşe, dându-le drumul pe râu în jos. Butoiaşele călătoresc pe apă şi se opresc tocmai în locul în care trăia, în pietate şi virtute, diaconul Badea. Devenit în mod miraculos stăpân peste o imensă bogăţie, acesta săvârşeşte opere de binefacere,

care-i răsplătesc faima de om darnic. Zgârcitul, dându-şi seama de ceea ce săvârşise prin propria-i nebunie, îl caută pe Badea şi-i povesteşte cele întâmplate. Caritabil, nu până într-atât ca să-l ignore, diaconul îl aciuază pe lângă casă. Dar neputându-se învoi cu gândul că cel care-l îmbogăţise îi devenise slugă, chibzuieşte într-o zi să-l trimită în altă parte cu destui bani ca să-şi poată ţine zilele, aplicând probabil principiul că depărtarea face căinţa mai uşor de suportat. Badea îl expediază deci pe zgârcit cu un cal şi patru pâini, una neagră şi trei albe, în care, ingenios, zăvorâse câte o sută de galbeni. Pe drum, omul nostru schimbă o pâine albă pe o chingă care i se stricase. Mai departe, sub imboldul aceluiaşi năravi al avariţiei, care nu i se stinsese din suflet, nevoind să cumpere cu bani un pofil ce i se rupsese, face din nou schimb cu o pâine albă. Până la urmă o dă şi pe a treia pe un frâu. Dar cei trei inşi ce câştigaseră jimblele pântecoase şi rumenite, deoarece aveau fiecare în parte o datorie de recunoştinţă faţă de diaconul Badea, care-i ajutase cu dărnicie, se gândesc să le ofere, ca o compensaţie, binefăcătorului lor. Astfel aurul se întoarce celui care voise să scape de el.

„*S-a mirat diaconul Badea, zicând*: «*Una gândeam eu*
Şi altele împotrivă văz că face Dumnezeu!»”.

Acestei povestiri Gaster i-a găsit similitudini în colecţia din Anglia secolului al XII-lea, cunoscută sub numele de *Gesta romanorum*, în folclorul antic indian şi ebraic.[27] Nouă, episodul final ne aduce aminte de mitul inelului lui Polierat, deşi înţelesul nu mai e aci că neputinţa de a compensa printr-o jertfă o prea mare şansă e semn de nenorocire.[28] Se ştie că Polierat, tiranul insulei Samos, conştient de excesul său de fericire şi dornic să conjure

27 M. Gaster, op. cit., pp. LXXIII-LXXVI.

28 Discuţia largă a problemei în Travaux du 1-er congres international du folklore, Tours, 1038, p. 165 şi urm.

printr-un sacrificiu gelozia sorţii, şi-a azvârlit inelul în mare. Dar fiind înghiţit de un peşte, iar peştele prins în năvodul unor pescari, inelul a fost regăsit şi înapoiat tiranului. Sunt posibile şi alte analogii, dar ceea ce ne interesează acum nu sunt originile şi nici circulaţia motivului, ci modul de prelucrare al lui Anton Pann. Ceea ce se simte în mod evident, constituind de altfel o caracteristică generală a scriitorului, e plăcerea sa de a povesti, încântarea plină de bonomie cu care confabulează. Nucleul epic e amplificat prin introducere de episoade noi şi dispuneri de accente în sensul determinării concrete a mediului şi a individualizării caracterelor. Aşa, de pildă, târgul, cu care se deschide povestirea de mai sus. e o piaţă valahă de la mijlocul secolului, plină de larma tocmelilor, iar ospăţul din casa finului, unde plosca rotofeie circulă printre meseni, şi buna dispoziţie explodează în cântece, seamănă cu una din acele vesele petreceri bucureştene găzduite de vreo grădină de prin dealul Filaretului, la care Pann însuşi nu o dată luase parte.

Atenţia scriitorului se concentrează asupra desfăşurării peripeţiilor, combinate cu o nesecată fantezie, şi asupra reacţiilor psihologice surprinse cu luciditate şi autenticitate. Dialogul e viu, reproducând simplitatea, ezitările sau şireteniile oralităţii. Firul povestirii se însăilează, fără popasuri inutile pe elemente de decor. Ornamentarea cu reflexii morale sau cu figuri stilistice e redusă la minimum fiindcă autorul crede în elocvenţa şi puterea dramatică a acţiunii înseşi. Tâlcul naraţiunii se încheagă în mintea cititorului nu atât prin cele câteva cuvinte care-i rezumă intenţia, ci prin faptele relatate; naturaleţea şi aerul familiar fac ca acestea să se suprapună peste experienţa de viaţă a lectorului, îmbogăţind-o, prin consolidare sau corijare. Arta de povestitor a lui Anton Pann e în linia marilor maeştrii ai

„novelei”. În sensul primitiv al termenului; simplă, transparentă, plină de firesc, eficace.

Proverbele, la rândul lor, probează o îndemânare egală, deşi într-un sens puţin diferit. Ele se disting printr-o mare expresivitate. Au o tăietură pregnantă şi sugestivă, un relief viguros. Se bazează pe asocieri şi opoziţii de termeni împrumutaţi vieţii de toate zilele. Dacă prin cuprins nu inovează, trăgându-şi seva din înţelepciunea milenară a popoarelor, în schimb, prin înşurubarea lor în materialitatea plastică a limbajului, capătă o prospeţime originală, o suculenţă rar întâlnită. Iată câteva caracterizări, alese la întâmplare, pilduitoare prin realizarea lapidară şi puterea invenţiei:

Un prost îngâmfat: „*Cap d-avea, n-avea, el ştie, / Dar şi-a cumpărat tichie*”.

Lacomul: „*Gura omului e iad, cât să dai tot zice ad*”.

Indolentul: „*Într-un papuc şi-o opincă, lipa, lipa nea Stanică*”. Mâniosul: „*Îşi pierde şi cumpătul şi umbletul*”.

Aceste metafore rezultă dintr-o observare morală îndelung repetată, care în conştiinţa masei a evoluat treptat de la stadiul de înregistrare la acela de comparare şi apoi de generalizate. Dar ele s-au filtrat prin sufletul unui remarcabil artist al cuvântului. Încât proverbele lui Anton Pann reprezintă esenţă concentrată, iar *Povestea vorbii*, fiind o veritabilă enciclopedie de morală socială, e în acelaşi timp – o spune Tudor Arghezi – o „bijuterie verbală”.

O particularitate a metodei literare a lui Anton Pann o constituie procesul compoziţional de a acumula sinonime, care curg torenţial. Debitul producerii de caracterizări pe aceeaşi temă e de o abundenţă prodigioasă. Despre posac se înşiră următoarele expresii:

„*Parcă este surd şi mut.*

Parcă i-am fript şerpi pe burtă.

Parcă i s-a înecat corăbiile.
Parcă toată lumea i-e datoare.
Parcă mi-a tors fi nu i-am plătit.
Parcă i-a murit curca cu oul în cuib.
Parcă tot îi ploauă şi îi ninge.
Parcă i s-a tăiat lefeaua.
Parcă i-am tăiat apa de la moară.
Parcă i-am tăiat iapa de la gard.
Parcă îşi jeleşte părinţii”.

Aceste definiţii-lanţ sunt cu atât mai impresionante cu cât numai în aparenţă propoziţiile se succed în mod mecanic. Se verifică aici părerea că pentru cine priveşte lucrurile în adâncime nu există de fapt sinonime, ci numai nuanţe cu însuşiri expresive variate. La o analiză atentă, rânduirea proverbelor după sens relevă în multe cazuri o artă subtilă. Luăm ca exemplu capitolul intitulat *Despre minciuni şi flecării* din *Povestea vorbii*.

Capitolul începe cu o serie de caracterizări, fiecare în parte părând suficientă pentru a-l defini pe flecar. De fapt însă proverbele admit o progresie lentă de sens. arătându-se cum palavragiul se transformă în mincinos. iată-l întâi pe flecar zugrăvit în aspectul lui exterior, imediat vizibil:

„*Omul care e flecar*
Trăncăneşte ca un car.
Îl auzi numai:
Hodorong-tronc! *vorba-îndată*.
Ca moara când e stricată”.

Urmează trecerea pălăvrăgelii în minciună, cu prezentarea mincinosului:

Pentr-un şoarece se-nnoadă şi jură că n-are coadă.
Şi *încornorează ţânţarul De ţi-l face cât măgarul*.
Sau
Vrei, nu vrei, el eu *d-a sila Face musca cât cămila*.
Şi

Purecile când îi place Cât un elefant îl face”.

Pare că cele patru fraze care alcătuiesc fragmentul de mai sus se suprapun prin înţelesul lor. Observând mai cu luare-aminte, constatăm că e vorba de o progresie, versurile indicând minciuni din ce în ce mai mari. În primele două versuri, Anton Pann sugerează că minciuna a fost rostită în focul vorbirii. Pe flecar îl auzi trăncănind ca moara stricată, el „pentr-un şoarece sennoadă”. adică dintr-un nimic se încinge. Minciuna vine dintr-o alunecare, dintr-o înfloritură retorică, şi la început că nu se îndepărtează de limitele credibilităţii. Apoi însă, plin umflări succesive, ea cade în ridicul, cum ne arată frazele cu ţânţarul, musca şi puricele.

Aceste fraze, deşi par a coincide (şi de fapt coincid prin sensul lor) măsoară de fapt grade treptate de părăsire a adevărului. Fiindcă ordinea comparaţiilor este: ţânţar – măgar, muscă – cămilă, purice – elefant, ceea ce înseamnă că există o treptată diminuare a primului termen combinată cu o treptată amplificare a celui de-al doilea, concluzia fiind o născocire tot mai gogonată!

După ce s-a înfăţişat tabloul degenerării flecărelii în minciună, apare moralistul care pune concluzii:

„Dar însă
Cu minciuna or prânzeşti, or cinezi.
Pe amândouă nu le încheibezi.
Căci
Vremea cu încetul poate
Să le descopere toate şi mai vârtos
Minciuna are şi ea pe unde să trece”.

Minciuna, aşadar, nu ajută, fiindcă e dată de gol. În ce fel, ne-o arată versurile următoare:

„Povestea ăluia:
Umblă la grădinar, castraveţi să vânză şi lui de dânşii îi este acră rânza.

Minciuna ca glonţul în apă se afundă şi îndată ca frunza iese în undă.

Şi

Suliţa orsiunde

Nu să poată ascunde”.

Înţelesul e că omul cu experienţă nu se lasă înşelat, căci până la urmă adevărul îşi face drum, fiindcă minciuna, împotrivindu-se ordinii naturale, întâmpină rezistenţa realităţii…

Capacitatea neistovită a lui Anton Pann de a scorni noi epitete şi nuanţe, noi şi noi puncte de privire a lucrurilor, se manifestă nu numai în sfera morală, ci – ce-i drept mai rar – în portretul fizic. Iată cu câtă plasticitate ne e descrisă o zgripţuroaică bătrână:

„*O văduvă-n vârstă, bătrână, zbârcită.*

Cu doi dinţi în gură, barba ascuţită.

Nas cât pătlăgeaua, la vorbă-nţepată.

Cu ochii ceacâră, gura lăbărţată.

Fruntea-i cucuiată, faţa mohorâtă.

Veste tot negoasă şi posomorâtă.

Umbla-ntunecată şi tot înnorată.

Nu o vedea nimeni să râză vreodată…”

Admirabilă e faimoasa prezentare metaforică a cepei din *povestea poamelor*:

„*Cum simţi aceasta Ceapa totdodată.*

Cum e din natură foarte veninată.

Se-mbrăcă îndată, iute, cu mânie.

Douăspre ce haine puse de dimie.

Şi cămăşi atâtea albe, subţirele.

Îmbrăcând binisul roşu peste ele.

Pieptănă şi barba-şi albă şi bătrână.

Scuturând-o bine de pământ, ţărână.

Pleacă necăjită-n toat-a ei putere.

Venināând văzduhul de catran şi fiere…”

Asemenea vigoare expresivă se reazemă pe o limbă literară bogată şi suculentă. Trăind alături de popor şi scriind sub înrâurirea lui, Anton Pann a fost unul din autorii asupra cărora concepţiile înapoiate ale latiniştilor n-au avut influenţă. El a scris după cum a vorbit, aducând în circulaţia literară o provizie lexicală bogată, în care confluează cuvinte înregistrând toate aspectele vieţii satului, arhaisme, cuvinte de provenienţă grecească sau turcească amintind viaţa din timpul fanarioţilor, neologisme marcând repezile schimbări intervenite în societatea românească în prima jumătate a secolului trecut.[29]

*

Despre Anton Pann s-a spus în trecut mult rău. Dar nu s-a spus numai rău şi nu de toţi cei ce s-au ocupat de el. „În 1853, când îşi publicase scrierile cele mai de teamă – arată I. Manole – un recenzent zgârcit îl caracteriza în Foaia pentru minte, inimă şi literatură drept «un bărbat român fără pretenţiune de autor, de poet sau măcar de literat». Aşa l-au socotit atunci toţi.”[30] Dar anonimului din gazeta lui Bariţ îi putem opune o declaraţie făcută doar cu un an mai târziu, în 1854, de un scriitor veritabil. E vorba de D. Bolintineanu, care într-o lucrare informativă despre Ţările Române, destinată publicului francez, instituia o comparaţie sugestivă între o serie de poetaştrii cunoscuţi ai epocii şi Anton Pann. Cei dintâi, care nu parvin să-şi difuzeze operele în mai mult de 200 – 300 exemplare, „în loc să-şi caute inspiraţiile în sânul patriei lor, în suferinţele, în speranţele ei, merg să se inspire pe malurile

---

29 2 Un interesant studiu despre Neologismele în scrierile iui Anton Pann de B. Cazacu şi I. Fischer în Contribuţii la istoria limbii romîne literare în secolul al XIX-lea, Ed. Acad. R.P.R., Bucureşti, 1956, p. 23. şi urm

30 I. Manole, op. cit., p. 5.

Senei sau ale Tamisei” şi croiesc versuri „care respiră parfumul funest ai literaturii secolului XIX, senzualitatea, îndoiala şi descurajarea”[31]. Faţă de aceştia Anton Pann reprezintă „poetul popular prin excelenţă”. „El scrie pentru popor pe care-l face să râdă şi să plângă şi căruia îi vorbeşte limba. Nu e instruit dar e original; îşi caută subiectele în jurul casei şi nu în jurul lumii.”[32]

Este adevărat că opera lui Anton Pann a fost dispreţuită şi în mare parte ignorată de cultura oficială a regimului burghezo-moşieresc. După ce rodnica activitate a scriitorului, desfăşurată în umbră şi fără zgomot vreme de trei decenii, a luat sfârşit, fiindcă el „s-a mutat cu jale în cel mai din urmă an” să-şi doarmă somnul de veci în curtea bisericii Lucaci, personalitatea lui artistică a fost tot mai ştribită de merite şi tot mai izolată de cursul general al literaturii. În 1872, Alecsandri putea constata cu adâncă părere de rău: „... pierdut în umbră, a fost pe timpul lui victima superbiei ignoranţe şi chiar astăzi... când oamenii literali şi-au dobândit un loc sub soare, numele lui Anton Păun deşteaptă mai mult imaginea unui psalt în strană, decât suvenirul unui poet.”[33] 37 Desigur, ar fi fost de mirare ca intelectualii din conducerea „Junimii” ori potentaţii culturii de mai târziu să nu oropsească memoria unui scriitor care se înfăţişa. judecăţii critice cu atâta simplitate şi simţire curat populară. Criticii refuzau să-l înregistreze între scriitori, iar pe de altă parte, specialiştii în poezie populară refuzau să-l numere printre folclorişti, având în vedere că Pann nu procedase cu metodă ştiinţifică în culegerile sale. Autorul *Povestei vorbii* era situat cam la jumătatea drumului dintre Alecu Văcărescu şi Barbu

31 D. Bolintineanu, Les principautes roumaines, Paris, 1854, p. 52.

32 D. Bolintineanu, idem, p. 52.

33 V. Alecsandri, Cîntice de stea şi Povestea vorbii de Anton Pann în Opere complete, Bucureşti. 1876, III. p. 503.

Lăutaru, adică ceva între un boier lăutar şi un lăutar boieresc, un fel de „reprezentant literar al mahalalelor şi tejghelelor”. Dar chiar atunci când numele lui Anton Pann intra în circulaţia literară, el era încărcat cu o semnificaţie străină, denaturat şi scoborât în valoare. În 1928, cineva vorbea, cu suficienţă şi un dezgustător iz naţionalist de „balcanicul folclorist Anton Pann... care nici nu ştia să deosebească ceea ce este curat popular românesc de surogatele pretinse populare ale scriitorilor ţărani sau producţiunile pseudopopulare balcanice pe care A.P. voia cu tot dinadinsul să le treacă în patrimoniul nostru etnic.”[34] În schimb, însemnătatea lui Anton Pann au înţeles-o şi au cinstito cum se cuvine marii noştri clasici. Era, ce-i drept, o compensaţie, şi încă foarte măgulitoare. Eminescu îl pomeneşte în Epigonii numindu-l: „finul Pepelei, cel isteţ ca un proverb”. Tot Eminescu a scris în altă parte: „Anton Pann era un scriitor cu mai mult talent şi mai de spirit decât o sută dintre ofticoşii care fac astăzi «esprit» prin gazete. Alecsandri i-a elogiat opera într-un cald articol cu bogate citate şi aprecieri convingătoare. Haşdeu îl considera om de geniu. Caragiale l-a caracterizat drept „minunat pont şi povestitor”. Dar omagiul marilor maeştri ai literaturii n-a modificat totuşi o opinie în genere defavorabilă care s-a perpetuat prin intermediul şcolii până în pragul vremii noastre.

Azi perspectiva s-a schimbat: Anton Pann a fost în sfârşit smuls acelei periferii literare în care îl închisese trecutul obtuz, insensibil la creaţiile străbătute de veridicitatea vieţii poporului: astăzi, vedem bine că el aparţine fondului de aur al literaturii naţionale, înscriindu-se ca demn părtaş în acea familie spirituală plină de robusteţe şi cordialitate, de veselie şi exuberanţă vitală

34 Gh. Cardaş, în introducere la Ţiganiada, Bucureşti, 1928, ed. II, p. LXXV.

care cuprinde pe Negruzzi din *Negru şi alb* şi *Au mai păţit-o fi alţii*, pe Alecsandri din *Doine*, pe incomparabilul Creangă, pe Caragiale din *Kir-lanulea* şi *Hanul lui Mânjoală*, pe Sadoveanu din *Hanu-Ancuţei*...

În geografia noastră literară, bogată în aspecte felurite, Anton Pann deţine un loc al lui, specific. Este într-o regiune din care lipsesc reliefuri proeminente, unde trăiesc oameni de rând, ce-şi câştigă pâinea cu sudoarea frunţii şi privesc viaţa ca un dar ce nu trebuie irosit; nici nu o consideră ca o vale a lacrimilor, nici ca un teren al ambiţiilor vane şi poftelor dezlănţuite; ei au durat, prin truda lor onestă, prin cântecele lor de petrecere sau de jale, prin vorbele, şi pildele înţelepte ce şi le-au trecut din generaţie în generaţie, acea mare operă colectivă; căreia, pe altă treaptă a istoriei, într-o lume liberă şi drept orânduită, noi îi suntem urmaşi. Când ne apropiem de Anton Pann şi îndepărtăm aluviunile străine şi pulberea ce-i întunecă ici şi colo opera, încercăm un sentiment de mulţumire: ne întâmpină seducătoare verva unui spirit scânteietor, o artă clară, suculentă, fără zorzoane. Şi din felul în care ne regăsim şi ne delectăm, simţim că e şi ca una clin aromele acestui pământ, una din plăsmuirile în care s-a încorporat geniul poporului nostru.

PAUL CORNEA

NOTĂ

În „Biblioteca pentru toţi" vor fi cuprinse, în trei volume, toate scrierile mai însemnate ale lui Anton Pann. Vor apărea astfel, în afara volumului de faţă, în cursul anilor viitori, alte două volume, cuprinzând *Povestea vorbii*, *O şezătoare la ţară* şi o selecţie din celelalte scrieri ale lui Anton Pann.

Am folosit pentru întocmirea acestei culegeri ediţia – în pregătire la Editura pentru literatură – Anton Pann –

Scrieri literare (colecţia „Scriitori români”), ediţie îngrijită de Radu Albala şi 1. Fischer. Textele cuprinse în volumul nostru, reproduse după ediţia amintită, au la bază: *Fabule şi istorioare*, auzite şi versificate de Anton Pann (cartea I şi a II-a; tipărirea a II-a), Bucureşti, 1847, şi *Nezdrăvăniile lui Nastratin Hogea*, culese şi versificate de Anton Pann, Bucureşti, 1853.

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI
FABULE ŞI ISTORIOARE
CARTEA I
v 39

Către cititori

Domnilor!

Aceste fabule şi istorioare nu sunt decât numai auzite. De vor fi vreunele tipărite în alte limbi nu ştiu, că n-am învăţat nicio limbă din cele poleite. În anii cruzimii mele de ar fi fost şcoli ca acum şi de învăţam vreo limbă din cele lăudate, nu era să mă joc cu astfel de lucruri mici, ci era să traduc osebite cărţi, care să mă folosească şi pe mine şi pe alţii. Cu toate acestea, crez că şi istorioarele aceste nu vor fi spre vătămare, deşi multe din ele puteţi să le ştiţi şi multe să nu le ştiţi. Eu mă mulţumesc că am putut face şi atâta în ceasurile mele cele vacante, decât să le petrec nimica făcând. De veţi găsi vreun cusur în stil, nu aveţi drept să mă osândiţi, fiindcă m-am dezvinovăţit, spuindu-vă că cu altele n-am învăţat, decât din mica copilăria mea mi-am bătut capul ca să ajung desăvârşit în meşteşugul muzicii bisericeşti, în care am şi izbutit. După ce am învăţat canoanele şi ortografia acestui meşteşug, n-am zăbovit a români şi a lucra pe note cărţile cele mai trebuincioase.

Care sunt: *Anastasimatarul serdarului Dionisie Fotino40*, *Doxastarul* dimpreună cu *Triodul41* – şi *Pendicostarul42*, *Heruvico-Chinonicarul*, *Catavasierul* şi

altele multe. Care nedându-mi mâna să le tipăresc, şed pe fundul lăzii de vreo douăzeci de ani. Şi nu vor ieşi la lumină până nu se va găsi un patriot care să ştie preţui asemenea osteneli şi să jertfească un ce pentru tipărirea lor.

Aceasta am învăţat, domnilor, şi de poate cineva să găsească vreun cusur asupra acestui meşteşug, ruşinea mea va fi (după cuvântul ce am zis că din mica mea copilărie mi-am bătut capul la dânsul), că de a mă lăuda singur nu-mi este de folos. Iar după ce am isprăvit cărţile de mai sus numite şi văzând că osteneala îmi stă zadarnică, m-am apucat a aduna şi a face câte o carte din cele politiceşti, încet-încet, învăţându-mă singur, una ca să-mi treacă de urât şi al doilea socotind ca să trăiesc. Precum am şi tipărit întâi *Calendarul lui Bonifatie Setosul*, al 2-lea *Cântările de stea*, al 3-lea *Cântecele de lume*, al 4-lea *îndreptătorul beţivilor*, al 5-lea *Hristoitia*, al 6-lea *Erotocritul* şi al 7-lea aceste *Fabule şi istorioare*. Într-aceste cărţi, domnilor, puteţi găsi destule cususruri, căci după cum am zis, dascăl mi-am fost singur, pentru care nu mă sfiesc de dumneavoastră carii cunoaşteţi şi ştiţi poezia ce va să zică, ştiind că cei înţelepţi niciodată nu defaimă, ci mă tem de aceia ce măsoară rândurile cu compasul sau cu beţişorul şi zic că un rând este mai lung decât altul, că asemenea oameni nu sunt nicidecum iertători, împutez, defaimă cum le vine la gură. Cu toate acestea, eu tot nu mă opresc a tipări şi a nu le da în critică şi altele, pentru că m-am obicinuit a nu şedea fără lucru, ci scriind câte ceva mi se pare că-mi petrec vremea foarte dulce. Şi pentru ca să fac şi dumneavoastră asemenea petrecere cu critica lucrului meu, cu toată dragostea vi-l pui înainte, şi citiţi sănătoşi.

CARUL FRÂNT

Nevoia învaţă pe om Un om la lemne mergând şi

carul în drum frângând.
Ca şi alte daţi l-a dres şi la casa sa a mers.
Copilul său alergând
Şi carul frânt dres văzând.
Îl întreabă: – „Taică! dar
Cine-ţi drese carul iar?” Tatăl său răspuns i-a dat:
— „Eu, fătul meu, cine alt?”
— „Apoi cine te-a-nvăţat?”
Copilul iar a-ntrebat.
— „Nevoia, copilul meu.
Ea ştie ce nu ştiu eu”.
— „D-apoi unde şade ea?”
Copilul să ştie vrea.
— „În pădure”, i-a răspuns.
Şi la treaba lui s-a dus.
Deci copilul mai crescând şi la pădure mergând.
Peste loc rău cum a dat.
Frânse carul încărcat şi, să-l dreagă neştiind.
Fluiera, la el privind.
Apoi aminte ş-adus
Tatăl său cum i-a fost spus Ş-începu a alerga
În sus, în jos ş-a striga
— „Nevoie! nevoie, fă!
Vin mă-nvaţă, ori îl fă”. După ce a văzut dar
Că strigă într-un zădar.
Să apucă singurel.
Căzneşte destul la el, Potrivit, nepotrivit.
Bine, rău, a isprăvit.
Acasă dacă a mers
Ş-îl văzu tatăl său dres.
Îi zise: – „Ei, fătul meu!
Nu e cum îţi ziceam eu
— „Nu, îi zise supărat.
Nimenea nu m-a-nvăţat”. Iar tatăl său cam râzând îi

dete răspuns zicând:

— „Ba, chiar nevoia a fost.

Carea-nvaţă p-orice prost că ea de n-ar fi venit.

Tu atât n-ai fi căznit.

Ea arată să începi

La orice nu te pricepi, Apoi bine, rău, munceşti şi tu-n lume să trăieşti”.

COŢOFANA ŞI PREPELIŢA

Coţofana zburătoare

Să iasă jos pe picioare şi umblând ca o găină

Cu păşire rară, lină.

Pe prepeliţa priveşte

Cum des şi frumos păşeşte Râvnindu-şi ea să înveţe Umblet cu delicateţe, Către prepeliţă zice:

— „Soro! am păşiri mojice.

Şi am prea mare plăcere să păşesc des din picere, D-aceea te rog fă bine şi mă învaţă ca tine”. Prepeliţa îi vorbeşte

Şi zicând o sfătuieşte:

— „Soro! nu e lucru mare.

Dar nu o să poţi, îmi pare, Dacă nu ai din natură Delicată păşitură”.

— „Ba, ba, zise, ia mi-arată.

Ştiu că n-o să poci dodată.

Ci azi rău, mâine mai bine.

Până voi putea ca tine.

Şi nu-ţi fie d-osteneală.

Că-ţi plătesc fără tocmeală”. Prepeliţa zise: – „Bine.

Priveşte dară la mine”.

Şi începu să păşească.

Iute, fără să greşească. Coţofana, cum o vede.

Pe loc şi ea să repede.

Dar să încurcă, nu poate Dese păşirile toate:

Ci aci cum îi arată

Ş-aci cu două dodată, Prepeliţa se opreşte şi o mai povăţuieşte.

Pân-o face de pricepe

Ş-apoi iar să umble începe. Dar ea neputând ca dânsa.

Să necăjea, crăpa-ntr-însa. Deci învăţând vara toată

Şi văzând că n-o să poată.

În sfârşit, de tot să iasă

Şi să duce l-a sa casă.

Dar umblarea-i cea ţicnită A rămas de tot smintită.

Pas nici rar, nici iute are

În două picioare sare.

*

De-ţi vine greu la o treabă

Nu-ţi pierde vreme degeaba, Pe cât îţi poate natura Urmează învăţătura.

Nu te prea sili cu pana că rămâi ca coţofana.

MUSCA ŞI ŢÂNŢARUL

Musca vara zbârnâind şi pe ţânţar întâlnind.

Oprindu-se l-a-ntrebat:

Dă ce e el cocoşat?

Ţânţarul l-acest cuvânt

I-a zis: – „Iacă de ce sunt.

Eu, când mân boii la plug.

Fac şi pe coastă de fug.

Că «nene, nene» le strig şi botu-n ei când înfig.

Din putere opintesc

Până când mă cocoşesc;

Şi din acest meşteşug Am rămas cu beteşug.

Dar tu cu ce capu-ţi baţi

De eşti cu ochii umflaţi?”

— „Eu, a zis musca pe loc.

Nu lucrez, decât mă joc.

Îmi place tot să glumesc şi pe om să necăjesc.

Când voi mai mult să fac haz.
Merg ş-îl gâdel pe obraz;
El atunci necăjit foc îşi trage palmă pe loc.
Iar eu îndată zburând şi departe de el stând.
Râz, râz cu ochi lăcrămaţi.
Până când rămân umflaţi.
Şi de vei să te încrezi.
Uite-te acum să vezi”.
Zicând acestea s-a dus
Şîn fruntea unui s-a pus.
Dar el, cum o pălmui, îndată o ghemui. Ţânţarul privind la ea
Pe jos când să tăvălea.
I-a zis: – „Ce strigi «bâzi, bâzi, bâzi»?
Cum ziceai, de ce nu râzi?
O, ce nărăvire rea!
Aşa glumă n-aş mai vrea!”
COPACIUL ŞI DOVLEACUL
Pe lângă un copaci mare.
Un dovleac, din întâmplare, Primăvară răsărise
Şi pe dânsul să suise;
Care într-atât crescuse.
Încât vârfu-i întrecuse.
În lung şân lat să-ntinsese.
Ramurile-i cuprinsese.
Şi pretutindeni umpluse De dovleci care făcuse.
Deci cu această estime[35] Văzându-se la înălţime.
Începu să se mândrească
Şi zicând să se fălească:
— „Vezi, eu numa-ntr-o vară
Cât crescui şi tot cresc iară.
Şi tu, copaci din vechime.
În sumă de ani mulţime.

35E stime - Însuşire.

D-ai fi crescut voiniceşte.
Precum şi vrejul meu creşte, Mai-mai ajungeai la stele.
După părelele mele”.
Iar copaciul cel cu minte I-a răspuns aste cuvinte:
— „Ei! te lauzi tu acuma.
Că încă n-ai văzut bruma, Dar când va da şi zăpadă
Atuncea eşti jos grămadă!”
*
Gândeşte la viitoare
Şi la cele-ntâmplătoare.
Nu te înălţa cu firea.
Pin nu-ncerci nenorocirea.
LUPUL POCĂIT
Lupul părul îşi leapădă, dar năravul nu-şi lasă
Un lup dac-a-mbătrânit.
Într-o zi ce i-a venit.
A vrut a să pocăi şi faptele a-şi căi.
Deci cu acest al său gân d.
Numele-n câine schimbând, S-a smerit ca un bătrân şi s-a băgat la stăpân.
Să slujească într-un an la oi, pe lângă cioban, într-acest chip dar slujind
Şi oile-n câmp păzind.
Într-o zi fiind lungit.
O oaie l-a mirosit.
El îndată ş-a uitat
Că e în câine schimbat Ş-apucând oaia de trup
O jertvi-n grab, ca un lup. Ciobanul peste el dând
Ş-această faptă văzând:
— „Ce-ai făcut, l-a întrebat.
Câine bătrân şi spurcat?”
Iar el smerit să uita
Ş-într-acest chip să-ndrepta:

— „Eu, zise, fiind culcat.
M-apucasem de visat.
Oaia cum păştea-mprejur.
Viind tocma ca un fur.
Pe la spate mă muşca şi coada îmi îmbuca.
Eu i-am zis o dată «mâr», l-am zis ş-altă dată «bâr».
Dar ea tot mă supăra şi nu să astâmpăra.
Atunci şi eu necăjit.
Cum o trântii a murit.
Şi de frică să n-o vezi şi să mă-nvinovăţiezi.
Apucai de o mâncai şi în burtă o băgai”.
Dar ciobanul nu glumi:
Dându-i una, l-adormi.

PĂDUCHELE ŞI PURECELE

Năravul din fire n-are lecuire

Păduchele îmbuibat
Trăia frumos încuibat în sânul unui cioban
Mai aproape la un an.
Purecile săritor
Şi cu botu-nghimpător.
Plecând după vizitat.
Peste păduche a dat.
Ş-aci cum l-a întâlnit.
Pe loc s-a mprietenit.
După ce-i vorbi cevaşi.
Îl rugă pentru sălaş.
Păduchele s-a ndoit.
Ştiindu-l rău nărăvit.
Şi zicând i-a dat răspuns:
— „Frate, n-am loc de ajuns.
Că abia singur încap
Să mă răstorn peste cap”. Purecile-l rugă iar.
Zicând: – „În ăst colţ măcar Lasă să mă odihnesc.
Fă-mi hatâr prietenesc”. Păduchele s-a gândit

Ş-apoi iară i-a vorbit:

— „Frate, eu te primesc.

Dar, să-ţi spui drept, mă sfiesc, De potcă să nu mă dai cu năravul care-l ai. l-ar straşnic de vei jura că te vei astâmpăra.

Să stai în loc, să nu mişci.

Nici să ciupeşti, nici să pişci, Atunci voia-ţi împlinesc Şîn sălaş te primesc”.

Deci el făcând jurământ

Cu cel mai straşnic cuvânt.

În acel loc a rămas şi împreună a mas.

Dar năravul tot năravul.

Din fire este grozav.

Precum povestesc din veac.

Că nicidecum n-are leac. Păduchele când dormea

Purecile să gândea: „Adică, căci am jurat

Să şez acum nemâncat!

Ba, asta nu o fac eu;

Păduchele doarme greu şi nu aude nimic

Gustând un fluştucel 45 mic”. Aste zicând el în gând şi botul său înfigând.

Cum înţepă pe cioban.

Să făcu lui şi duşman:

Căci ciobanu-ntr-acel ceas Nu i-a dat de fugă pas.

Ci pe loc cum îl găsi.

În striviri îl pedepsi.

Şi păduchele-ndopat Pe lângă el n-a scăpat, Că-mpreună fiind prins

Cu tot neamul său fu stins Dar când la moarte-l ducea.

Cât putea strigând zicea:

— „Omului rău nărăvit şi la-nşelăciuni pornit să nu-i daţi, zic, crezământ Nici când face jurământ”.

CĂLĂTORUL ŞI STEJARUL

Un călător ostenind
Şi la un stejar sosind.
Subt umbra lui a şezut.
Să răsufle un minut.
Aci un bostan fiind
Şi în el pepeni zărind, Mergând, unul a luat
Şi supt copaci l-a mâncat.
Deci ochii-n sus ardicând Gândea-ntru sine zicând:
„Ce lucru nepotrivit
Dumnezeu a rânduit!
Că la un copaci astfel să facă rod mititel.
Iar la un vrej slab pe jos Aşa rod mare şi gros!”
Pe când aceste gândea
Şi cu ochii-n sus privea.
O ghindă s-a slobozit
Şi tocmaln nas l-a izbit.
Atunci el nasul suflând
Zise iar într-al său gând:
„Ce nesocotit sunt eu!
Bine-a făcut Dumnezeu.
Dar de nu era rod mic Ş-era pepene, cum zic.
Aşa-n cap de mă lovea.
Aci-n loc mă adormea.
Iar de era vreun dovleac.
Apoi nu-mi mai dam de leac”.
*
Multe un fel să gândesc şi alt fel să potrivesc.
CĂRĂUŞUL ŞI FUNIA
Unul printr-un râu trecând şi caru-n apă frângând.
De alţi făr-a să ruga Vru oiştea a-şi lega.
Aşa în apă intrând şi o funie luând.
S-apucă, scuipă pe ea.
Vrând ceva a o muia.
Ş – înjura, să necăjea

Că scuipat nu-i ajungea.
Un alt om ce aci sta şi la dânsul să uita:
— „Mă! îi zise, nebun eşti?
Ce scuipi şi te necăjeşti? Moaie funia în râu
Că ţ-e apa pân’ la brâu”.
— „Da, a zis, mai ştiu şi eu
Ce fac la necazul meu”.
*
Unii de necaz când dau Pierd mintea câtă o au.
Iar alţii de el nu mai scap
Şi tot au simţiri în cap.
ALDĂMAŞUL
— „Măi badeo! unde-ai plecat?”
Un cunoscut l-a-ntrebat.
— „Merg, a zis, să-mi cumpăr boi
De vei, aideţi amândoi”.
— „Bine dar, iar l-a-ntrebat.
Funie ţ-ai cumpărat?”
— „Cum nu, acesta a zis.
Nu vezi că-s cu ea încins?”
— „Aşadar, zise, haidem.
Aldămaşul ei să bem”.
— „Să bem, da, a răspuns el.
Pân-om hodini niţel”.
Deci în cârciumă intrând.
Şi la rachiu începând, Să-mbătară amândoi şi îşi uitară de boi.
Când s-au trezit a văzut
Că toţi banii i-au băut.
*
Vinul ieftin când era
Şi vindea ori cumpăra, Numai pentru o liulea Căciula din cap îşi bea. Dar de când s-a cam scumpit, Oamenii s-au mai cârpit.

BEŢIVUL ŞI FIUL SĂU

Un tânăr neguţător Avea tată băutor.
Care măcar într-o zi
Nu-i plăcea a se trezi.
Ci umbla pe drum zbierând şi prin noroaie căzând, Oameni, prunci să grămădea şi stând de dânsul râdea. Fiul său, fiind cinstit şi de oameni socotit, Destule ruşini purta
De câte ori să-mbăta. Deci, unii, alţii i-a zis Cum că să-l ţie închis şi în odaie să-i dea
Pe cât va putea să bea. Tânărul a ascultat
Ş-a făcut dup-a lor sfat, Puindu-i în casă vin
Un butoiaş mare plin.
Dar el când să văzu-nchis De fiul său, cum am zis.
Nu putea ca-ntâi să bea.
Cu acel gust nu-l sorbea, Deşi bea, chef nu făcea.
Ci stând pe gânduri tăcea, într-acestea s-a întâmplat
Să treacă pe drum un beat, Care în noroi cădea şi lumea de el râdea.
Atunci tânărul flăcău.
Văzând treaz pe tatăl său, Merge, îl cheamă curând şi i-l arată zicând:
— „Bine e taică, astfel?
Vezi cum îşi râd toţi de el?” Iar tatăl său lung oftând, îi dete răspuns zicând:
— „Of! fătul meu! fătul meu!
O să mor jinduit eu!
Că în vârstă m-am trecut
Ş-aşa un chef n-am făcut”.

STĂPÂNUL ŞI SLUGA

Unul să ţinea-n oraş
Ca-n chip de boiernaş, Având slugă băiat mic şi în casă alt nimic. Trăind, cum zisei, astfel.
Veni un vecin la el.
Când tocma la prânz şedea Ş-aştepta ciorba să-i dea.

El fiind politicos.
Îl primi bucuros Ş-îl rugă zicând: – „Poftim
Din ce avem să prânzim;
Pe loc şi slugii strigând:
Ado un tacâm curând”.
Băiatul dac-a adus.
I-a zis: – „Şervet căci[36] n-ai pus
— „Căci nu avem”, a răspuns.
— „Ba minţi, zise, flecar tuns.
Dă ce n-ai mers să le ceri
La spălătorească ieri?”
Vecinul dac-a plecat.
Să-l judece s-apucat.
Zicând: – „Dar nerod ai fost!
Să-mi răspunzi astfel de prost. Eu ştiu că n-avem nimic.
Dar aşa am vrut să zic.
Tu iar trebuia să zici că nu le avem aici.
Ori ziceai cu scurt cuvânt că la spălătorească sunt.
Iar tu încai nici nu taci.
Ci de ruşine mă faci.
Vezi, acuma te-am iertat.
Dar altă dată te bat”.
După ce-l certă astfel.
Veni un altul la el şi, fiind cam înserat.
A poruncit la băiat şi a adus luminări
Cu sfeşnice şi mucări.
Stăpânul cum s-a uitat.
Răstit la el a strigat:
— „Ce mi-ai adus de pământ!
Cele d-argint unde sunt?”
El fu gata cu cuvânt:
— „La spălătorească sunt”.

36 Căci - de ce, pentru ce.

— „Dar nu sunt la argintar?”
El răspunse: – „N-am habar”. Streinul dacă s-a dus.
Asupra lui iar s-a pus.
Zicând că e dobitoc
Şi n-are minte de loc.
Şi că: – „Geaba mă căznesc.
N-ai cap să te procopsesc. Acum puteai să zici iar
Că le-am dat la argintar.
Că nu-s şervete ca ieri
Să se spele de muieri”.
*
Procopseală cine va.
Să nu meargă undeva.
Decât la aşa stăpân
Şi va ieşi cu plin sân.
MINCIUNA ŞI ADEVĂRUL
Un boier sluga-şi bătuse Pentru vina ce-i făcuse. (Că-ntr-un loc îl trimisese Ş-învăţându-l îi zisese Adevărul să nu spuie.
Ci o minciună să puie.
Iar el mergând a spus dreptul Ş-a descoperit sicretul.)
Aşa el plângând afară.
Vine un boier de ţară.
Ş„aci e coconu? – ntreabă.
Că am puţintică treabă.
— „Ce ai, i-a zis, spune-mi mie!”
— „Voiesc să-i cer o moşie”.
— „Ai vorbit cu el vreodată?”
Îl mai întrebă o dată.
— „Ba, nici nu-l cunosc, răspunde.
Că nu am avut de unde”.
— „Este un surd, sluga spuse.
Urechile îi sunt duse.

Şi trebuie să-i strigi tare.
Că de încet habar n-are.
Dar stăi aici să-i dau veste.
C-aşa porunca lui este”. Înăuntru când se duse.
Către stăpânul său spuse că: – „Un arendaş de ţară Viind, aşteaptă afară.
Vrând nu ştiu ce să-ţi vorbească, Care să te folosească.
Dar trebuie să-i strigi bine.
Că e surd cum să cuvine”. După ce sluga îl lasă
Şi intră la dânsu-n casă, începu în gură mare să-i aducă închinare. Acestlalt iar răcneşte
Şi la toate-i mulţumeşte. Aceasta a lor strigare Ţiind o zăbavă mare.
Începu a sa cocoană A să-nchina la icoană Zicând: – „O, doamne fereşte De omul când însurzeşte!
Ci mai încet, frăţioare.
Că parcă capul mă doare.
De atâta-vă strigare.
Care sfârşit nu mai are”.
— „Ce să fac, zise bărbatul.
Dacă m-a adus păcatul să am cu surzii a face?
Lasă-mă puţin în pace”. Atunci surdul ce venise.
Auzind vorba, îi zise:
— „Dar, mă rog pentru iertare.
Dă ce îmi strigi aşa tare?”
— „Şi ce? nu eşti surd? îi spune.
O, doamne, mare minune! Sluga îmi spuse de tine
Cum că nu auzi prea bine”.
— „Ce fel? a zis cel de ţară.
El m-a învăţat afară să-ţi vorbesc în gură mare.
Că eşti de urechi cam tare”. Atunci cheamă sluga. – „Stane!
Vino în casă, duşmane! D-aceea eu, păr-de-câine.

Te îmbrac şi îţi dau pâine.

Să-ţi râzi, să-ţi baţi joc de mine şi să mă faci de ruşine?”

— „O, vai de mine, săracul!

A zis scărpinându-şi capul.

Ori a mea este iar vina?

Nu eşti dumneata pricina?

Nu mă baţi mai totdeauna.

Căci nu potrivesc minciuna? Acu-n loc să-mi dai brăvură.

Văz că alte-mi zici din gură Aceasta minciună mare o făcui pentru cercare;

Să văz, face ea vreo treabă.

Ori mă baţi aşa, degeabă”. Atuncea râzând stăpânul îşi lăudă pe românul Zicând: – „Bravo, păr-de-câine!

Eşti vrednic să mănânci pâine”.

BOUL BĂTRÂN

Un bou slab, odinioară.

De bătrân trăgea să moară. Stăpânul său vrând să-l scoale.

Îi da leacuri pentru boli. Dar el cum zăcea-n noroaie, Văzând pe o tăuroaie.

Ce cu mugetele sale

Trecea atuncea pe cale.

Abia capul îşi ardică

Ş-începu astfel să zică:

— „Ia nu-mi daţi leacuri degeabă.

Ci mă jupuiţi în grabă Ş-îmi[37] puneţi pielea mai tare

L-acea vacă în spinare”.

*

Omul, deş-îmbătrâneşte.

Dar ce vede tot pofteşte.

BABA ŞI FATA MARE

37Î n original : Ş'mi.

Unul plecând din oraş A tras în sat la sălaş.
Unde văzu o mătuşe Ş-o fată mare la uşă.
Baba pe tânăr văzând îl cercetă întrebând:
— „Mamă! la oraş ce este?
Ai să ne spui vreo veste?” Iar el cam bufon fiind
Îi răspunse ei glumind:
— „S-a dat poruncă domnească
Ca să se căsătorească Fetele luând unchiaş.
Şi babele flăcăiaş”.
Cum auzi fata mare:
— „Dec!” a răspuns cu mirare.
— „Ba niciun dec, fata mea, zise baba către ea.
Că domnia ce vrea face.
Nu te întreabă de-ţi place”.
BABA ŞI PURCELUL
O babă-n ticnă şezând.
Şi în casă neavând Nici pisică, nici căţel.
Îşi cumpără un purcel, la să-i ţie de urât
Cu frumuşelul său rât. Deci el în casă crescând Cânta babii guieţând.
Dar pe lângă eglingea[38] Râma, vasele spărgea.
De orice să scărpina.
Oalele îi răsturna.
Baba neputând răbda îl blestema, în el da.
Dar geaba, el tot purcel.
Din natura lui mişel. Acestea baba văzând
Stând se judeca zicând: „O, bătrâno fără dinţi.
Fără cap şi fără minţi! Tu în linişte şedeai.
Niciun necaz nu aveai, Eglingea s-aibi ai cerut şi iată ce ţ-ai făcut: Crescuşi beleaua în sân.
Suferă dar, drac bătrân”.
ZULUFII NETEZIŢI
Una plângându-şi bărbatul Vine şi o-ntreabă altul.

38 Eglingea - distracţie, petrecere.

Că de ce ea când jeleşte Zulufii îşi netezeşte?
— „Dar ce? n-ai gâcit, voinice?
Eu arăt cu dânşii, zice.
Că bărbaţi ca d-alde tine
Sunt câţi peri în cap la mine”.
BĂRBATUL ÎNSURAT DE TREI ORI
— „Bărbate, oare-aşa este
Că tu cam vinzi la neveste?”
— „Dar cine a spus-o ţie?”
Zise către-a sa soţie.
— „Am aflat, ea îi răspunde.
Că-ntr-un oraş oareunde Te-ai fi însurat o dată, Cununându-te c-o fată şi nepurtându-se bine Ai simţit-o c-oarecine.
Şi pândind ai prins-o-n casă cu el seara după masă.
La care sărind cu zorul I-ai zis, arătând toporul: «Nevasta mea de îţi place.
Te las cu dânsa în pace, Numa-ntoarce-mi de la nuntă Cheltuiala mea cea multă.»
Şi cu această tocmeală Ai vândut-o cu-nvoială.
Lăsând el bărbat să-i fie cu înscris şi cu tărie.
Deci mergând în altă ţară.
Spun că te-ai însurat iară.
Şi pe dânsa-n aşa treabă
Văzând şi prinzând-o-n grabă, Ai silit iar pe amorul
D-a cumpărat-o cu zorul.
Şi aşa eu acum ţie
Îţi sunt a treia soţie”. Bărbatul ei nu ascunde.
Ci îndată îi răspunde:
— „Dară, dară, aşa este.
Am vândut două neveste.
Şi de nu vei fi de treabă
Te vând şi pă tine-n grabă”.
MUIEREA CARE NU VA SA FACĂ AZIMĂ, TOATĂ

ZIUA CERNE

— „Nevastă! mi-am şi uitat
Turtă de când n-am mâncat.
Şi cum aş mânca acum.
Cum sunt flămând după drum.
Aşa, dragă, să trăieşti.
Fă-ndată, de mă iubeşti”.
— „Ţ-aş face, sufletul meu.
Că nu e vreun lucru greu.
Dar apă de loc n-avem
Nici să frământ, nici să bem”.
— „Ci du-te, a zis, la puţ
Şi adu într-un ceaşcuţ”.
— „Bine, îi zise ea dar
Şi sare nu avem iar”.
— „E! zise el, te-ai trecut.
Cere niţică-mprumut”.
— „Apoi unde să o coc?
Nu sunt lemne, nu e foc”.
— „Pentru lemne, a zis el.
Vei culege vreun surcel.
Foc iar la vecini găseşti.
Şi un crâng să pârjoleşti”.
— „Bine, zise, dar n-avem
Făină măcar un pielm[39]”.
— „Vezi asta e”, a zis el.
Şi a tăcut ca un miel.

D-UNDE ŞTII CĂ SUNT HAGIU[40]?

Odată un negustor
Fiind pe drum călător.
Patru hoţi îl întâlnesc.
Îl dezbrac, îl jefuiesc şi într-un minut de ceas Numa-n

39M ăcar un pielm - nici urmă.

40H agiu - ins care a fost în pelerinaj la locurile socotite sfinte

cămaşă îl las.
După ce l-au dezbrăcat.
Unul din ei s-a uitat.
Şi cămaşa nuou văzând Striga celorlalţi zicând:
— „Nici cămaşa nu-i lăsaţi
Şi de dânsa-l dezbrăcaţi!”
Iar bietul om să ruga Hoţului care striga:
— „Jupân hagiu! fă-mi ăst dar.
Lasă-mi cămaşa măcar”. Hoţul auzind astfel.
S-a răstit, privind la el:
— „Spune-mi că nu te las viu.
D-unde cunoşti că-s hagiu?” Omul răspunse pe loc:
— „Ba nu te cunosc de loc, Decât, jupânelul meu.
Auz de la alţi şi eu că hagiii aşa fac.
Adică: de tot dezbrac”. Hoţul râzând l-a iertat şi lăsându-l a plecat.
HOŢII POSTNICI
Un oroşan oarecând.
La moşia sa plecând.
Nişte hoţi numaidecât Prinzându-l l-au omorât şi, luându-i banii toţi.
Au plecat ca nişte hoţi.
Dar tocma când nu gândea şi fără grijă şedea.
Poteraşii i-au cuprins
Şi pân’ la unul i-au prins.
Deci aducându-i legaţi.
De domni fură întrebaţi.
Ca să spuie hotărât:
În ce zi l-au omorât?
Iar ei au răspuns pe loc:
— „Nu ţinem minte de loc.
Vineri ori miercuri a fost.
Decât ştim c-am mâncat post.
Căci acel neguţător Avea, ca un călător.

Şi vreo câţiva pui fripţi la o frigare înfipţi şi, drept deşi suntem hoţi.

Dar i-am lepădat pe toţi.

Să nu râvnim să-i mâncăm şi în păcat să intrăm”.

Domnii le-au zis lor atunci:

— „Blestemaţi, vrednici de munci! mai bine ar fi fost voau

Să mâncaţi carne de bou.

Decât om să omorâţi

Ş-acum să vă amărâţi.

Voi ucideţi şi furaţi

Ş-apoi postiţi, vă-nchinaţi, Gândind că vă pocăiţi şi în rai să lăcuiţi.

Dar, ucigaşi neiertaţi.

De ocnă n-o să scăpaţi”.

CERŞETORII CĂLĂTORI

Trei cerşetori au plecat să se ducă la un sat.

Unul era orb de tot.

Altul surd, cu el nepot;

Ş-al treilea era gol.

Despuiat, făcut pistol.

Deci printr-un crâng trecând toţi, Vorbea pe drum pentru hoţi. Surdul, ce i s-a părut.

— „Staţi! să zică a-nceput.

Că nu ştiu ce auzii.

Când acum cu voi vorbii”. Orbul zise: – „Bre, haideţi.

Şi în drum nu mai şedeţi.

Că ce o fi vom vedea.

Noi să cerem să ne dea”. Golanul a zis: – „Ba, fraţi.

Aici lacului să staţi.

Că d-o fi niscaiva hoţi.

Zău ne dezbrac-a pe toţi”.

CINE ŞTIE CARTE ARE PATRU OCHI

Un ţăran tot auzind

Pe unii alţii vorbind:
„Câţi ştiu carte şi citesc
Cu patru ochi să numesc”.
A plecat la târg şi el.
În desagă cu un miel.
Vinde mielu, luă bani.
Şi merse prin lipscani De ochi de om întrebând la ce negustori să vând.
Cu care poate citi.
A scrie ş-a socoti.
Un boltaş[41] l-a auzit şi după ce l-a poftit.
I-a dat nişte ochelari
Ca să vază toate mari.
El dacă i-au aşezat
Ş-într-o carte s-a uitat.
A zis: – „Apoi mă căznesc Ş-uite nu poci să citesc”.
Neguţătorul ş-alţi având I le arătă zicând:
— „Vezi, ăştia sunt boiereşti.
Doar vei putea să citeşti.
El prin ei cum s-a uitat
A zis: – „Geabă mi le-ai dat.
Că nu poci citi de loc;
Se vede că n-am noroc”.
Boltaşul privind la el.
I-a zis: – „Eu mai am un fel şi crez c-o să poţi cu ei.
Dar sunt prea scumpi şi nu iei”.
El zise: – „Adu-i incoci.
Fie scumpi, numai să poci”. Dacă i-a dat, a zis iar:
— „Şi cu aceşti în zădar.
Că uite ochii-mi bleojdesc şi tot nu poci să citesc.
Of! şi ce poftă aveam.
Acasă când mă gândeam!” Vânzătorul l-a-ntrebat:
— „Cum te văz n-ai învăţat şi acuma te căzneşti

41B oltaş - negustor.

Pentru întâi să citeşti?”

— „Vezi bine, a răspuns el, D-aceea venii c-un miel.

Că d-aş şti eu să citesc.

De aştea ce-mi trebuie?”

OASPETELE ŞI GAZDA

Un grec din sate plugar Plecând cu al său măgar, A ajuns la un oraş

Ş-a tras seara la sălaş. Gazda, fiind om bogat.

Loc deosebit i-a dat, Puind în grajd pe măgar;

Lângă al său armăsar. Bietul călător, flămând şi parale neavând.

Cu nădejde aştepta

Gazda de a-l ospăta; Dar văzând că a mâncat şi pe dânsul l-a uitat.

S-a apucat cu un par să bată bietul măgar, înjurând şi ocărind

Şi destul zgomot făcând Gazda ieşind l-a-ntrebat: Măgarul ce i-a stricat? Iar el, stând, s-a jeluit.

Cum că l-ar fi jefuit, Zicând: – „Ascultă-mă, chir[42].

Aveam pâine-ntr-un peşchir[43] Ş-o atârnasem d-oblânc.

Gândind şi eu să mănânc.

Dar spurcatul dobitoc A doborât-o din loc şi mâncând-o m-a lăsat

Să n-am ce pentru cinat”. Gazda asta ascultând

Şi crezând, şi necrezând.

A zis: – „O, bietul măgar!

Nu-l mai bate în zadar.

Lasă că-ţi dăm pâine noi.

Vă săturăm p-amândoi”.

Iar el „pâine” auzind, îi răspunse cam zâmbind:

— „Ştiu eu că nu mă uitaţi.

---

42 Chir - domnule.

43P eşchir - ştergar.

Poate şi brânză să-mi daţi, Dar acest măgar trândav să învaţă cu năravˮ.

Ş-aşa el cu vicleşug.

Făcând acest meşteşug.

De la gazda cel bogat şi brânză a câştigat.

PANTALONII ROŞII

Un ţigan râvnise foarte

Pantaloni roşii să poarte, şi mergând cu plocon mare la un unguroarecare, Ce-l văzuse mai-nainte

Cu astfel de-mbrăcăminte, Îl roagă zicând: – „Stăpâne!

Boierule şi jupâne.

Să nu te-superi pe mine

Că nu ştiu să-ţi vorbesc bine.

Aşa să te ţie sfântul.

Mă-rog ascultă-mi cuvântul, Avere-ai noroc cu carul.

Să-ţi trăiască armăsarul.

Dă-mi niscaiva rupturi roşii.

Nu-ţi cer să-mi dai pe frumoşiiˮ. Ungurul râzând îi spune:

— „Eu n-am rupturi, ci am buneˮ. El zise: – „Îţi dau parale Oricât vei găsi cu caleˮ.

Ungurul iar râzând tare

A zis: – „Eu n-am de vânzare.

Iar de ceri pantaloni roşii.

Eu îţi dau chiar pe frumoşii.

Dar nu pe bani, ci pe beţe.

Puţintel să te răsfeţeˮ.

— „Eu rabd, a răspuns, şi bâte.

Numai, spu’nemi să ştiu câte?ˮ

— „Douăzeci şi cinci, îi zise.

De rechite or de tiseˮ.

— „Haida, a răspuns ţiganul.

Trimite s-aducă scaunulˮ.

Şi dezbrăcându-se-ndată
S-a pus, ş-a-nceput să-l bată.
Îi dete o nuia, două.
Numără până la nouă.
Când îl mai lovi o dată.
Nerăbdând, să sculă-ndată şi a început sirmanul.
Să se vaite ca ţiganul.
Zicând: – „Ajunge, jupâne.
Avere-ai triste54 în stâne.
Că mult doare, vai de mine!
Şi să mă ierţi ar fi bine”.
50
— „Ba, ba, i-a zis, nu să poată, Trebuie să le rabzi toate.
Iar de nu, fugi, mergi acasă.
Nu mă supăra, mă lasă”.
Dacă vede că-l goneşte.
Şi vorbe nu primeşte, Mergând acasă, să puse şi nevestei sale spuse că i-a dat zece nuiele
Şi i s-a părut prea grele. Nevasta lui să porneşte.
Îl spurcă, îl porcăieşte.
Zicând: – „Destulă ruşine.
Să mai trăiesc eu cu tine.
O să râză fieşcare
Povestind iacă cutare A mâncat la cur nuiele
Ş-a rămas numai cu ele.
Dar nu era tu mai bine.
O, ticălos vai de tine!
Să fi răbdat şi cusurul[44]
Şi să-ţi fi îmbrăcat turul? Du-te, lua-mi-te-ar ciuma.
Să vii cu nădragi acuma.
Că-ţi închiz[45] uşa deseară şi te las să dormi afară”.

44 Cusur - rest.
45 În original : închis.

A plecat ţiganu-ndată
Şi se duse iar să-l bată.
Îşi ia căciula, să pleacă.
Porni rugăciuni să facă.
Zicând: – „Mă rog, coconele.
Mai dă-mi cincisprezece nuiele, ia să se-mplinească toate.
Şi acei nădragi îmi scoate”.
Ungurul luând bastonul.
I-a zis: – „Eu nu stric rezonul, Eu numărul totdeauna
Ştiu să-l încep de la una.
Şi fugi, lasă-mă în pace.
Că vorbă lungă nu-mi place”. Bietul ţigan atunci tace.
Ş-începe să se dezbrace.
Pe scaun iar se aşază şi mijeşte să nu vază. Dacă-ncepură să-l frece.
Cum auzi cincisprezece.
Strigând începu să sale:
— „Lăsaţi, că mor în bătaie!” Ş-apucând pe poart-afară.
S-a dus la nevastă iară.
Ea cum îl văzu îndată Era să sară să-l bată, Strigându-i: – „Du-te la orbii, Mânca-te-ar câinii şi corbii! Unde-ţi sunt nădragii roşii.
De-mi vii iară cu trenţoşii?” Ş-închizându-se în casă.
Ocărit afară-l lasă.
El văzând că n-are pace.
Şi alt neavând ce face.
S-a dus ia ungurul iară şi să fugă de afară Acum să-i dea numai zece.
Că ş-aşa din număr trece.
— „Ba, i-a zis ungurul iară.
Cum văz nu înţelegi dară; Fugi, du-te, ia-ţi şi ploconul.

Ţ-am spus că nu stric rezonul. Noi tot de la cap începem.

Ca tine nu ne pricepem”.

Dacă auzi ţiganul

Să dezbrăcă iar, sirmanul.

Şi să fugă pentru sine

Să-l lege de scaun bine la un cumva ş-acum iară la adineaură să sară.

Şi dup-a sa învăţătură.

Ţinut abia, îl bătură.

Aşa el luând nădragii

Şi puindu-i ca desagii.

Bucuros acasă pleacă

Şi cu nevasta să-mpacă.

Deci atuncea fiind ajunul şi a doua zi Crăciunul.

Întâi ş-întâi cum îi puse.

La biserică se duse.

Aci alţi ţigani, zărindu-l.

Îşi făcea semne privindu-l.

Cum că de unde îi are?

Or a ajuns vreun domn mare?

Şi şoptind unul dintr-înşii

L-a-ntrebat: – „Ce-ai dat – pe dânşii?” Iar el răspunzând în grabă.

— „Pe turul meu, zise, ntreabă”.

— „Dec! ce atâta mândrie?

Zise cestlalt cu mânie.

Vezi, mă! acum căci roşeşte cu turul său ne cinsteşte”.

FOSTUL LA ŢARIGRAD

— „Vladule! de unde vii?

Ei îi fost poate la vii?”

— „Ba am fost la Ţarigrad.

Unde e zid, iar nu gard”, zise Neacşu: – „Aoleo!

Spune-mi ceva d-acolo:
Ce ai mâncat? ce-ai băut?
Corăbii ai văzut?”
Răspunse el îngâmfat:
— „Ce? să văz? B-am şi mâncat”.
— „Auzi, zise, om nerod!
Ce? Corabia e rod?
Gândeşti că e portoca.
Ca să se poată mânca?”
— „Ba! a răspuns când vorbea.
Bine zici, să bea, să bea”.
— „Mă Vladule! n-ai fi fost.
Că te văz tot ca-ntâi, prost. Spune-mi dar, iar l-a-ntrebat, Turceşte ai învăţat?”
— „O! zise el, nu-ţi glumesc.
Farsi-farsi57 să-ţi vorbesc”.
— „Să te-ntreb dar lucru mic.
La oau turceşte cum zic?”
— „N-am vrut să-nvăţ lucruri mici
Gândeam altceva să-mi zici”.
— „Dacă nu ştii dar la oau.
Să te-ntreb cum zic la bou?”
— „L-aşa lucru-ncomorât
Nici nu am mai cercetat”.
— „Ei bine dar, a zis el.
Să te întreb în alt fel:
La pâine caldă cum zic?
Ori ş-asta e lucru mic?” Răspunse Vladu ăl sec:
— „Îi zice *sâgeac ekmek*”.
— „Aferim, zise, voinic.
Dar la a rece cum zic?”
— „Aş! o lasă cineva
Să se răcească ceva?
Farsi-farsi – foarte bine, perfect.

Că cum o scotea din foc.
O mânca caldă pe loc”.
— „Aşadar vorba îmi stric;
Cum te văz, nu ştii nimic”, zise el necăjit: – „Ba.
Nu ştii tu a mă-ntreba”.
TÂNĂRUL ŞI BABA
Un tânăr găsind o babă Bătrână de tot şi slabă.
Pentru multă bogăţie Vrea să o ia de soţie.
Şi având el în cetate
Un prieten ca un frate.
Merge la dânsul şi – îi spune Cum că va să se cunune. Prietenul îl opreşte
Ş-într-acest chip îi vorbeşte:
— „Îmi pare rău, frăţioare.
Pentru a ta însurătoare.
Că puteai să iei o zână.
Iar nu astfel de bătrână.
Să trăieşti fără dulceaţă şi să nu simţi de viaţă.
Când vei vedea tinerele
Să priveşti cu jind la ele”.
— „Aşa este, zise, frate.
La câte zici ai dreptate.
Dar tânăra, frumuşica.
Nu mi-ar da zestre nimica.
Iar asta babă bătrână
Mi-a pus cam groşcior în mână. Adică, pricepi: îmi dete să am pe urmă de fete.
Că ea, cum zice cuvântul.
Ca mâine o s-o ia sfântul şi precum rude nu are.
Sunt stăpân pe miraz[46] mare, Apoi cu a ei avere
Iau altă după plăcere”. Prietenul zise iară:
— „Ba prea bine să nu-ţi pară, Că aste bătrâne foarte
Trăiesc uitate de moarte.

46 Miraz - moştenire.

Şi vorbesc l-ale lor glume Pot cu duşii după lume”.
— „Aş! tânărul îi răspunde
Pleoapile ei sunt afunde, Buzele în jos lăsate.
Gârbovă de tot la spate.
I s-a supţiat şi nasul.
Ca când îşi aşteaptă ceasul.
Şi crez că mult nu o duce.
Curând din lume să duce.
Să zic chiar şi să trăiască.
Mult doi ani o să târască”. Prietenul îl priveşte.
Îi zice şi isprăveşte:
— „Dacă ar fi aşa, bine;
Iar de nu, păcat de tine”. Aşadar el luă banii
Ş îşi închise cu ea anii.
Baba acu-n loc să moară.
Învie a doua oară şi trăind douăzeci încă
Muri-n bătrâneţ-adâncă. Atunci iar îl întâlneşte
Prietenul şi – îi vorbeşte:
— „E! frate, cum a fost treaba?
Am zis că nu moare baba?”
— „Ştiam eu, zise săracul.
Că o să-şi bată joc dracul?
Eu pusei pe doi din gură şi după ei o puntură.
Dar el găurind cu o sulă, Puntura o făcu nulă.
Astfel de minuni fac banii.
Ei sunt pricina, duşmanii.
Ei mărită şi însoară.
Ochii după dânşii zboară.
Ei când vor sta înainte
Pe nebuni îi fac cu minte.
Pe-nţelepţi îi scot din fire.
Ei sunt la toţi prilostire[47]
FRUMOASA ŞI URÂTA

47 Prilostiie - mijloc de amăgire.

Doi flăcăi vrând să se-nsoare, Şezând odată la soare.
Ca prieteni împreună
Sfătuia cu vorbă bună.
Unul începu să zică:
— „Eu o să iau frumuşică.
Fie şi de tot săracă.
Numai, cum zisei, să-mi placă. Celălalt zise: – „Ba, frăţie.
Eu voi s-aibă bogăţie.
Apoi cât de slută fie.
Şi urâtă ca stăfie.
Că cu banii eu poci face în lume orice îmi place…
Şi fiind, cum zic, urâtă.
N-o să am grijă atâta că alţi o să o-ndrăgească.
Şi s-o tem să nu iubească.
Dar nevasta cea frumoasă E ca boala lipicioasă:
Oricine cum o zăreşte.
Pe loc de ea să răneşte.
Şi bărbatul ei, fireşte.
Tot cu frica-n sân trăieşte.
Şi de o muscă o teme.
N-are ticnă nicio vreme. Căci, d-ar fi cât de cinstită.
Curând dă peste ispită.
Că tinerii nu au treabă.
Umblă pe drumuri degeabă şi oriunde văd frumoase.
Cu nuriţe, drăgăstoase, încep curte să le facă.
Mai des pe aci să treacă.
Dau bani, pun câte o babă Meşteră la aşa treabă Ş-o momeşte cu cuvinte Până o scoate din minte, Apoi atuncea trăieşte.
Or mergi de te prăpădeşte”. Celălalt îi taie cuvântul:
— „Ba dacă e rău pământul.
Să fac pe dânsul scăieţii şi să încurcă băieţii.
Dar când e bun din natură.

Dă rod pe semănătură.
Cum am zice bunăoară După vorba tutuloară: Poama nu cade-n grădină Departe d-a ei tulpină. Aşadar ei sănsurară
Şi precum au zis luară:
Unul grasă şi lăptoasă.
Iar celălalt numai frumoasă.
Deci să întovăroşiră şi după negoţ ieşiră.
Umblară mai mult d-o lună şi să-ntoarseră-mpreună.
Dar mergând l-ale lor case.
Precum bine înserase.
Cel cu nevasta frumoasă o găsi cu alt la masă.
— „Aşa! aşa, nevestică!”
A început el să-i zică.
Streinul fugind îndată.
El începu să o bată şi să o ispovedească.
După legea mojicească.
Iar ea să îndrepta: – „Frate!
Stăi să-ţi spui, nu mă mai bate. Că la această pricină
Mama Vişa e de vină.
Ea nişte bani îmi aduse şi în capul meu să puse.
Cu vorbe şi cu momire.
Până a scoase din fire Zicând: «Dă ce eşti neroadă?
A iubi acum e moadă.
Bărbatul tău îl ştii bine că e sărac ca şi tine.
Munciţi de azi până mâine.
Să trăiţi numai c-o pâine.
Că mai mult nu puteţi scoate, Să-mpliniţi lipsele toate.
Ia fă numai socoteală cu a casii cheltuială.
Aceşti bani cu muncă bună Nu-i câştigaţi într-o lună.
Şi de ce să-i laşi din mână?
Că nu eşti vreo bătrână.
Şi mai vârtos d-o culcare Bărbatul pagubă n-are.

Ci aduci dobândă-n casă
Ca să aveţi când vă pasă.»
Şi cu astfel de cuvinte.
Cum zic, mă scoase din minte”. După ce să mai certară.
În sfârşit să împăcară.
Cel cu cea urâtă iară
Mergând tot într-acea seară.
Cu alt în pat o găseşte.
După cum nu trebuie. Degrab la uşă apucă
Şi nu-l lasă să se ducă.
Îi dă una, îl pălmuieşte
Ş-îl întreabă60 omeneşte:
— „Bine, zice, mă băiete.
Nu mai sunt în lume fete.
Şi umbli după neveste?
Spune-mi, bune sunt aceste?” Streinul cade îndată
Şi să roagă să nu-l bată, C-adevărul îi va spune.
Numai să-i dea iertăciune.
— „Eu, îi zise, jupânele.
Vai de păcatele mele!
Nu m-aş fi-ncurcat cu dânsa.
Dar pricina e dintr-însa:
Că o cămaşă-mi trimise
Şi că îmi dă bani îmi zise;
Mi s-a pus în ochi ca zgaiba.
Lua-o-i să o ia naiba!
Până când iată, acuma.
Că s-a nfundat toată gluma”.
El iar îl mai pălmuieşte
Şi afară-l îmbrânceşte.
Apoi să puse cu bâta A judeca pe urâta.
Şi isprăvind astă treabă.
Merge la celălalt, întreabă.

Zicând: – „Frate, mie-mi pasă.
Dar tu cum găsişi acasă?”
— „Ei! zice, a mea câştigă.
Scoate bani de mămăligă”.
Celălalt zise: – „Nu e bine.
Rău să aude de mine.
Că a mea precum plăteşte
Crez că-n grab mă sărăceşte.
NEPOTUL AJUTAT
Unui bătrân prea bogat De afară dintr-un sat, Rudă-i rămăsese tot
Singur numai un nepot, Dar sărac, neprocopsit[48].
Şi prin şcoli nepedepsit[49], Unchiul său, fiind astfel.
L-a luat pe lângă el.
Şi vrând a-l ajutora Pungile îşi scutura, Împărţind bani la moşii.
Să facă negustorii.
Dar el făcea ce făcea, Totdeauna păgubea. Unchiul aceste văzând.
S-a luat foarte de gând, „Ce-o fi pricina, zicea.
Nainte el să nu dea?
Că cu cărţi nu-l văz jucând.
Nici peste măsură bând.
Pe la blestemaţii iar
Nu-I văz o dată măcar; Poate că o fi ursit
S-aibă noroc din găsit.
Că în mâini orcăţi îi dau.
Îi zbor, ca când aripi au.
Dar ş-aceasta o s-o fac.
Să văz, tot va fi sărac?” Deci să scoată într-o zi.
Cu ceea ce-n gând urzi Ş-aproape de casa sa.
Unde un râu să vărsa.

48N eprocopsit - neînvăţat.
49N epedepsit - needucat.

O punte de lemn era.

Şi supt ea apă cura. L-aceasta dar el s-a dus şi dasupra bani i-a pus. Apoi s-a întors curând, Nepotului său zicând:

— „Du-te în grab peste râu.

La magazia de grâu şi vezi de este închis.

Că m-am tulburat d-un vis, Nu cumva ieri am uitat Lăcatul ei descuiat?” Plecând dar nepotul său la un sec şi nătărău, Unchiul p-ascuns să uita.

Să vază de-i va lua.

Nepotul neprocopsit la punte dac-a sosit.

Ce îi veni lui prin gând.

Zise întru sine stând:

„Astă punte pân-acum.

Fiind tot în al meu drum.

S-a ros pe dânsa trecând

Cu ochii deschişi căutând, Dar astăzi o să mă cere

Să văz mijind o s-o trec”. Şi ca un fără noroc

Trecu lăsând banii-n loc. Unchiul său aste văzând A luat punga zicând:

— „Dacă eşti neprocopsit N-ai parte nici de găsit”.

NEPOTUL ÎMPRUMUTAT

Unul, având un nepot Sărac şi lipsit de tot Vine într-o zi la el

Şi să roagă-ntr-acest fel:

— „Unchiule, bine mă ştii

Că n-am cuprins, nici moşii, Bani nu mi-a dat Dumnezeu.

Să negustoresc şi eu.

La multe mă cam pricep.

Dar n-am cu ce să încep, Nădejdi a m-ajuta

N-am decât la dumneata; De aceea, unchiul meu.

Mă rog ca la Dumnezeu, Să-mi dai cinci sute de lei.

Ca să fac negoţ cu ei.

Şîn jumătate de an
Ţ-îi răspunz pân’ la un ban. Unchiul său s-a îndurat la vorba ce l-a rugat şi mâna sa ardicând Îi arată sus, zicând:
— „Vezi acea oală din cui?
Eu ce am acolo pui.
Caută şi câţi găseşti
Număraţi să-i primeşti”. Nepotul său bucuros A dat pe loc oala jos şi numărând a găsit
Tocma câţi i-a trebuit.
Deci, luându-i, a plecat De unchiul său ajutat şi, umblând în sus, în jos.
Să negustorea frumos.
Dar la numitul soroc
Nu s-a dus să-i dea la loc. Nici unchiul său nu-i cerea, Lăsând să-i dea când va vrea. Multă vreme a trecut.
Unchiul său tot a tăcut.
Deci nepotul socotind
C-a uitat, nepomenind.
Se duse la dânsul iar.
Cu aceleaşi vorbe chiar, Văitându-se şi plângând.
Multe nevoi arătând.
Cu rugăciuni pân’ la cer.
Ca şi alţi săraci cum cer. Unchiul său cel înşelat şi d-al doilea rugat.
N-a zis nimic, a tăcut.
C-a uitat s-a prefăcut şi, iar spre cui căutând.
Arată oala, zicând:
— „Acolo orcăţi găseşti, l-ai şi să negustoreşti”.
Nepotul iar bucuros A dat oala pe loc jos.
Dar dacă a căutat.
Nimic în ea n-a aflat.
Şi cu părere de rău
A zis către unchiul său:
— „Unchiule, iar o ardic.

Că nu e în ea nimic”. Deci unchiul său n-a ascuns, Ci – îi dete acest răspuns:

— „Apoi de când ai luat
Într-însa ai mai băgat.
Şi ai venit iar să cei
Ca să găseşti şi să iei?”

PLUGARUL ŞI CĂRĂMIDARUL

Un sătean copii crescând şi două fete având.
Pe una o au măritat
După un plugar din sat. P-a doua a dat-o iar După un cărămidar.
Deci a plugarului (zi).
Viind la el într-o zi.
O întrebă: ce mai fac?
Cum trăiesc şi cum să-mpac? Ea răspunse: „Prea frumos, Că am bărbat inimos şi mereu a semănat
De când s-a primăvărat. Numai, tăicuşorul meu.
Ploi de ar da Dumnezeu, Apoi nu avem habar.
Punem destul în hambar”. Alta, ce a dat-o iar
La bărbat cărămidar.
Într-o zi şi ea viind.
Între altele vorbind.
O întrebă: cum trăiesc?
Cum să ţin? cum să hrănesc?
— „Prea bine, taică, a zis.
Câţi bani aveam i-am închis la oameni lucrători dând şi cărămidă făcând.
Numai Dumnezeu acum
De n-ar ploua nicidecum, Apoi, cum nădăjduim.
Avem cu ce să trăim”.
Tatăl aste ascultând
S-a uitat la ea, zicând:
— „Nu ştiu ce să zic şi eu.
Cum va voi Dumnezeu.

Dar or tu, or soru-ta.
Va fluiera or cânta”.
TEMEREA
Unul, temându-şi muierea, Tot îi zicea lui părerea că ea din drum să abate şi nu ţine în dreptate. Muncit fiind d-aşa gânduri Îi zicea în multe rânduri:
— „Nevastă! ce o să fie
De-mi tot zice gândul mie că mai ai pe oarecine?
Nu ţii dreptate cu mine iar ca zicea: – „Vai de mine! Nu cobi, că nu e bine”.
Cu aste vorbe, adese.
Glumea fără să le pese.
Dar nu trece multă vreme şi bărbatul ce o teme cu alt în pat o găseşte
Ş-într-acest chip îi vorbeşte:
— „Ce este această, dragă?
Ai pus moaşă să te tragă?” Nevasta-ncepu la dânsul.
De frică trecând-o plânsul:
— „Nu-ţi ziceam eu, vai de mine!
Nu cobi, că nu e bine?
Acum ce sunt eu de vină?
Gura ta e de pricină.
C-aşa faptă blestemată
Nu-mi pocnea-n gând niciodată!”
MORTUL ÎNECAT
P-un ţigan mort cu paradă Cum îl ducea toţi grămadă Ş-a vrut să treacă o punte.
Să meargă la schit pe munte, Purtătorii când păşiră.
Picioarele îşi greşiră şi cu mort cu tot îndată Căzură în râu dodată:
Cei vii sta să se cufunde
Şi mortul sălta prin unde.
Iar cei din apă afară
La vii nici nu să uitară, Ci-ncepură guri să facă:

— „Săriţi, că mortul să-neacă!” Toţi după mort alergară şi pe cei vii îi lăsară.

Carii ca glonţul căzură
Şi nici nu să mai văzură.

*

Câţi săraci sunt ce n-au pâine.
Cât să dea nici la un câine.
Şi vând sculele din casă
Să facă pentru morţi masă.
Las pe cei vii să postească.
Ca pentru morţi să-mpărţească.

SCUMPUL

Peste un râu foarte mare şi repede curgător.

Vrând să treacă oarecare Scump, de argint iubitor, Mergând pe pod, cum să pare, Und-a călcat n-a văzut, C-atât s-a rupiedicat tare.

Cât drept în râu a căzut. Ş-începu să strige-n apă:

— „Aoleo! mă înec! mor! Vino, lume, de mă scapă, Dă-mi mână de ajutor”.

Un pescar din întâmplare care aci s-a aflat Spre a acestui scăpare

Degrabân râu s-aruncat, şi cu multă osteneală.

Spre el tare înotând.

L-a ajuns ca-ntr-o clipeală Coraj dându-i şi strigând:

— „Dă-mi mâna încoci mai tare, întinde-o mai în grab.

Să te scap de înecare.
Fii cu coraj, nu fi slab”.
Pe „dă-mi” auzind prin unde.
Scumpul mult s-a supărat:
— „Nu-ţi dau nimic”, îi răspunde
Şîn, adânc s-a cufundat.

DOFTORIA DE PĂDUCHI

Un leneş şiret, odată.

Ia cărămidă pisată.
O pune într-o cutie
Ş-o numeşte doftorie.
Deci cu dânsa la târg pleacă, Negustorie să facă.
Ş-începu să strige tare:
— „Aide! la leac de vânzare!” Auzind un prost, în grabă.
Vine la el ş-îl întreabă:
— „Ia ascultă, mă jupâne!
(Îi zicea şi mânca pâine).
Leac mie îmi trebuie
Dar ce boală lecuieşte?”
— „Tu dă ce îl vei să fie?
De dicoft[50] or d-alifie?” Cumpărătorul îi zise:
— „Eu nu-nţeleg d-aşa vise, Mie-mi trebuie unsoare.
Care păduchi să omoare”.
— „Bravo! zise vânzătorul.
Pentru asta mi-e prăfşoru! Dar de câte-ţi trebuie?
Ai, mai curând porunceşte!”
— „Dă-mi, cu voia dumitale.
Aicea de cinci parale”.
După ce-i dă puţintică,
Prostu’ începu să zică:
— „Acum, jupânele, spune:
La păduchi cum îl poci pune?”
— „Prinde-l, zise vânzătorul.
Şi, căscându-i botişorul.
Cum îi vei presăra-n gură.
Moare ca de lovitură”.
Prostul cu gura căscată îl mai întreabă o dată:
— „Dar, jupâne, când îl prindem
Nu-i mai bine să-l ucidem?”

50 Dicoft – decoct, medicament obţinut prin fierberea în apă a unei plante medicinale.

— „O! zise, atât mai bine.
C-atunci faci cum să cuvine”.
*
Şiretul, fără greşeală.
Pe prost lesne-l înşală.
PLANUL SIMIGIULUI
Un simigiu oarecând.
Covrigi, simiţi[51] încărcând.
A umblat din sat în sat
Şi schimbând pe oau i-au dat: Deci tabla-n cap dacă ia cu acele oau pe ea.
Se întorcea la oraş
Ca şi un negustoraş.
Dar pe drum când să ducea.
Să gândea şi plan făcea.
„Cum sunt, zise, aste oau.
Tot bune, proaspete, nouau, Care-s cinci sute, să zic.
De vor prisosi nu stric.
D-oi sta la cloşci să le pui.
Tot oul o să-mi dea pui.
Să zic acum c-a crescut
Şi găini mari s-au făcut, Aste-ntr-o zi peste tot.
Cinci sute de oau îmi scot.
Să le vânz la un sărac Ceva părăluţe tac.
Cinci sute de găini, dar.
Clocind o să-mi dea pui iar, Fiecare douăzeci.
Ho! ho! Stane, unde pleci? Stăi să vedem câte fac.
Apoi cum o să mă-mbrac! Socoteală prea nu au.
Cinci sute de cloşci îmi dau o sută de sute-n cap.
Hait! de sărăcie scap”.
Când zise „hait”, bucurat.
Îşi uită că e-ncăreat.

---

51 r. ..
Simit - covrig.

Şi sărind sus ca un ţap Dete tabla peste cap.
Oule pe jos turti
Şi planul îşi izbuti.
*
Mulţi mari lucruri socotesc şi nici mici nu isprăvesc.
VÂNĂTORUL
Un vânător în pădure.
Văzând pe urs mâncând mure, Puşca la dânsul întinse.
Dar bine nu i s-a prinse;
Aşa făcu judecată
Ca să vie altă dată.
Fiindcă, cum trebuie.
Văzu unde lăcuieşte.
Astfel gândind aci-l lasă
Şi să duce trist acasă.
Deci într-o zi să-ntâlneşte C-un cojocar ce cârpeşte şi fără nici o-ndoială
Să apucă la tocmeală.
Zicând: – „Frate cojocare!
Am o piele de vânzare Bună de tot, nestricată.
Tocma prin şale-mpuşcată”. Cojocarul îi vorbeşte:
— „Dară, frate, trebuie.
De lup e, or de ce treabă?”
— „E de urs”, răspunse-n grabă.
— „Aici o ai; or acasă?”
— „Ba, zise, n pădurea deasă, Că-i ştiu vizuina bine;
De vei, poţi merge cu mine”.
— „Ce ceri pe ea? Este mare?
Îi făcu iar întrebare.
Este ca cea de berbece?”
— „Ba, zice, d-un stânjen trece”. Ursul în pădure şade.
Ei să tocmesc cum să cade. După ce i-a dat arvună.

Şi bea-ldămaşu-mpreună.
Să apucă vânătorul.
Vrând să-şi împlinească dorul. Umple puşca, o găteşte.
Cu glonţuri o-nţepeneşte, Când pe umăr s-o ardice.
Atunci cârpaciului zice:
— „Ai, frate, acum cu mine.
Să vezi cum ţi-l culc de bine”. Necăjit, cu creaţă-n frunte.
Pleacă către urs la munte Ş-ajungând pădurea deasă.
Ursul unde vrea să iasă, Cojocarul îl opreşte
Şi, stând, cu el să-nvoieşte, Că el aci să s-ascunză
La vreun copaci în frunză.
Şi d-acolo să privească
Pe urs când o să-l lovească. Deci vânătorul pândeşte, Gândeşte, să socoteşte.
Cum şi unde să-l lovească.
Pielea rău să nu-i găurească. Tocma când îşi făcea planul.
Iacă şi ursul, duşmanul, Ieşea trosnind din pădure şi să ducea după mure. Puşcaşul, cum îl zăreşte.
Să spăimântă, înlemneşte, Stă şi tremură de frică.
Perii-n cap i s-a ardică.
Să dea fuga e ruşine.
Că cârpaciul vedea bine. Slobozi puşca în grabă.
Dar nu făcu nicio treabă.
Că nu căzu ursu-ndată cu o puşcătură dată.
Să mai umple vreme n-are.
Ursul venea spre el tare. Neavând altă ce face.
Cade jos, ca un mort zace. Ursul după ce soseşte.
Peste dânsul să trânteşte şi se pune de ascultă
La urechea-i vreme multă, ia să vază dacă suflă.
Iar el săracul se umflă.
Era moartea să-l apuce.

Ursul până a se duce.
Şi văzându-l că nu mişcă.
Nici nu-l muşcă, nici nu-l pişcă, Ci se pune de-l impute
Şi merge-n pădure iute.
Apoi puşcaşul să scoată
Galben, ca zăcut de boală.
Iar cârpaciul vine-n grabă şi începe de-l întreabă:
— „Măi nene! măi frăţioare!
Spune-mi drept, te jur pe soare, Ursul ce vorbă îţi spuse
La urechea-ţi când se puse?”
Iar puşcaşul zise: – „Frate!
Îmi spuse lucruri ciudate:
Cum că de azi înainte Ţine, zise, bine minte şi niciun lucru nu vinde.
În mâini până nu-l vei prinde.
Nici bea cu tocmeală bună Aldămaşu împreună”.
TALERUL CU DOUĂ FEŢE
Oarecare nfeşteraş A trimis un băieţaş cu un taler rudăresc.
Cu două feţe, prostesc, ia să ia de la băcan Icre.ro şi îi de un ban.
Îi mai dete şi alţi doi.
Să ia icre negre moi. Băiatul, cam prosticel, Cerând icre de un fel, Le-a pus pe taler aci şi altele porunci.
Băcanul dacă i-a dat.
— Unde le pui?” l-a-ntrebat. El talerul întorcând şi icrele răsturnând.
— „Pune-le aici”, a zis.
Ş-a mers d-unde l-a trimis. Acolo când s-arătat
Stăpânul său l-a-ntrebat:
— „Celelalte unde sunt?
Or nu-nţelegi de cuvânt?” Copilul iar întorcând.

Şi: „lacătă-le”, zicând.
Căzură ş-acele jos.
Nimica fiind din dos.
Stăpânul său necăjit îndată l-a pălmuit.
Zicând: – „Vezi minte să ţii şi păzeşte să nu fii cu două feţe şi tu.
C-ast taler ce te bătu”.
TOPORUL ŞI VĂCŞOARA
Un ţigan meşter fierar.
Vecin fiind c-un plugar.
Şi certându-se în vânt
Pentru un colţ de pământ, Face-ndată un topor Plocon la judecător şi ducându-l la piept strâns.
De acel plugar s-a plâns, Zicând: – „Cocoane, fă-mi drept, Dumneata eşti înţelept, Pravila o ştii de rost.
Nu eşti ca d-alde noi prost. Un rumân azi a venit
Şi şatra mi-a necinstit.
Ce mi-a zis d-aş înşira
Mă tem că te-oi înjura, Mi-a zis: «Mă! tu eşti un hoţ De n-ai de potrivă-ţi soţ. Eşti un ţigan răpitor.
Şiret şi înşelător.
N-a rămas un om în sat care să nu-l fi pişcat.»”.
— „Mă! mă! n-auzi tu, mişel.
Zapciul strigă la el.
Aste câte mi le spui
Mie le-a zis el, or cui?”
— Ba, ba, coconaşul meu.
Zicea el cum că sunt eu”.
— „Când dar bârfeşti «lo, lo, Io».
Să zici «mie acolo»”.
— „Aşa, cocoane, făcea.
Mie acolo zicea”.
— „Mergi dar, nu te necăji.
Cum ştiu eu voi îngriji”. Ţiganul dac-a ieşit.

Rumânul n-a zăbovit.
Pe loc o văcşoară ia.
Merge la zapciu cu ea, Jalbă pentru ţigan dând şi dreptate iar cerând. Zapciul, vaca văzând.
Porunci cât mai curând la s-aducă pe ţigan
Să stea faţă la divan.
Deci dacă s-a nfăţişat, Ş-amândoi s-a judecat.
Cel cu vaca ieşi drept
Ş-a zis că-n zădar să cert. Ţiganul, dac-a văzut
Că judecat-a pierdut.
Şi socotind c-a uitat
De toporul ce l-a dat.
Zise: „Cocoane! apoi.
Fie-ţi milă şi de noi.
Şi ia un topor încai
Dreptatea-n două să tai”. Judecătorul, râzând.
Îi dete răspuns zicând:
— „Aşa e, ţigane, dar
Toporul este murdar.
Că o vacă l-a călcat şi coada i-a băligat.
De nu poci nici într-un fel să mai pui mâna pe el”.
CIOBANUL ŞI MĂGARUL
Cum dormea un biet cioban la umbra unui tufan, Măgarul îşi păşuna
Şi de căpăstru-l ţinea.
Doi hoţi vin cu vicleşug şi fac acest meşteşug: Unul zise: – „Să iau eu
Căpăstrul în capul meu, Precum şi al său samar şi să mă prefac măgar.
Iar tu, măgarul luând.
Mergi undeva mai curând, Că eu lesne poci scăpa
Când el se va deştepta”. Precum a zis făcând dar.
Şi hoţul stând drept măgar, Omul când s-a deşteptat şi asupra-i s-a uitat.

Începu a să cruci.
Zicând: – „Fugi, drace, d-aci”.
Iar hoţul, privind la el.
Îi zise într-acest fel:
— „Stăpâne, eu drac nu sunt.
Să mă păzească cel sfânt.
Ci sunt chiar al tău măgar.
Poţi să cunoşti pe samar”.
— „Lucru ciudat, zise el.
Eu nu mă pricep ce fel!”
Zise hoţul către prost:
— „Stăpâne, eu om am fost.
Şi la părinţi când eram Totdeauna supăram.
Aşa într-o zi pe loc
Cum m-a blestemat cu foc în măgar m-am prefăcut Sam plecat după păscut. Umblând pe câmpul întins.
Unul îndată m-a prins şi ca un măgar pierdut
La dumneata m-a vândut.
Acum, precum văz curat.
Părinţii mei m-au iertat şi iar m-am schimbat în om.
Cum păşteam supt acest pom”. Omul zise: – „Fătul meu!
Da c-aşa vru Dumnezeu.
Şi de mine slobod eşti.
Dar vezi să nu mai greşeşti.
Deci ceva vreme trecând.
Ciobanul la bâlci mergând.
Şi fiind cumpărător.
Văzu măgaru-n obor.
Îl cunoscu că e el
Şi îi zise acest fel:
Sărace, ce-ai greşit iar.
De ai ajuns tot măgar!”
HOTĂRÂTUL DE MOARTE

Mai demult în alte veacuri, Doftorii, deşi da leacuri.

Dar n-avea c-acum ştiinţă Pentru orice neputinţă. Atuncea dar oarecare

Doftor cu diplomă mare Pe un tânăr bolnav foarte L-a fost hotărât de moarte şi, părăsindu-l îndată.

Nu s-a mai dus altă dată.

Dar tânărul d-acea boală însănătoşat să scoată Şîn târg, mergând voiniceşte Doftorul îl întâlneşte.

Să uită la dânsul bine

Şi să-l întrebe nu-i vine.

Zise întru sine: „Oare.

Să scoată omul când moare? C-acest prea seamănă foarte cu cel hotărât de moarte”.

Şi prins fiind de mirare.

Zicând îi făcu-ntrebare:

— „E! domnule, ce mai veste?

P-ailaltă lume ce este?”

Iar el: – „O, domnule! zise.

Sunt lucruri mari, iar nu vise la iad văzui nişte rele.

Vai de păcatele mele!

Că să certa dracul mare

Cu moartea şi striga tare Zicând: dă ce nu grăbeşte?

Ce face de zăboveşte şi nu omoară, să care.

Să umple iadul mai tare?

Iar moartea-ncepu să zică:

«Eu nu stric, doftorii strică, Că omul cum cade în boală Ei merg ş-îndată îi scoală.» Aceasta auzind dracul

Mult s-a necăjit săracul, Ş-începu să se gândească

În ce chip să-şi izbândească. Alt drac ce-i sta înainte.

Zicând, i-a adus aminte Cum că întâi să omoare

Pe toţi doftorii sup soare, Ş-atunci, din necăutare.

Lesne moare fiecare.

Aşa dracul să împacă şi porunceşte să facă

Catagrafie[52] anume

De câţi doftori sunt în lume. Ş-apucând eu d-amăruntul însemna pe toţi cu puntul. Când unul, când altul zise, Logofătul mereu scrise.

Dar când am auzit bine că a pomenit de tine.

Strigai vorbele aceste:

«Nu, nu, el doftor nu este.

Eu dau pentru el dovadă.

Cu mărturi buni o grămadă.» Apoi dând iscălitură

Te-a lăsat, nu te trecură”.

CÂNTĂREŢUL ŞI BABA

Oarecând un cântăreţ Atât să ţinea măreţ.

Cât gândea de sine el

Că-ntrece pe Cucuzel66.

În biserici când cânta.

La toţi de rând să uita.

Să vază care obraz

Mai mult îl va face haz.

Astfel cum şi el cântând şi gura la toţi căscând.

Zărea p-o babă plângând Ş-adesea ochii ştergând;

Şi fiind capriţios

Gândi căci cântă frumos Inima babii rănea

Şi spre jale o pornea.

D-acest gând să-nfomura Ş-încă mai tare zbiera.

Cât celor ce-l auzea Urechile însurzea.

Şi vrând a-şi încredinţa Părerea ce-l înălţa.

Într-adins el într-o zi Mătuşii vreme păzi.

La un loc mai singurel şi o-ntrebă acest fel:

— „Mamă! te jur pe cel sfânt

Să-mi spui, dă ce eu când cânt, Tu începi să lăcrămezi

Şi de plâns nu încetezi?”

Baba nimic n-a ascuns.

---

52 Catagrafie - listă.

Ci oftând i-a dat răspuns:

66 Ioan Cucuzel (sec. al XII-lea), vestit cântăreţ şi compozitor cesc, la mănăstiiea Lavra de pe muntele Athos.

— „Of! of, dragul maichii pui!

Fiindcă mă-ntrebi, să-ţi spui: Am avut un măgărel.

De ne hrăneam, biet, cu el.

Şi de când s-a întâmplat De lupii ni l-a mâncat Oricând te auz cântând.

Plâng cu jale ascultând.

Că parcă-l auz pe el.

Cu glasul cel frumuşel”.

FECIORUL MOŞTENITOR

Unul având opt feciori.

Tot mari, ajunşi negustori.

În pat bolnav cum şedea şi sufletul vrea să-şi dea.

Fără să lase înscris.

Numai atâta a zis:

— „Al meu mult-puţin rămas la un fecior tot îl las”.

Dar n-a numit; la Coman, Vâlcan, La Stan, la Bran, or la Nan. După ce dar l-a-ngropat.

De ceartă s-a apucat.

Vrând fiecare fecior să fie moştenitor;

Trăgea tot în partea sa Ş-altor nimic nu lăsa.

Dacă văd că nu să-mpac.

Ci mai mult gâlceavă fac la judecaţă să duc şi să arate apuc.

Că de către răposat Diată nu s-a lăsat.

Ci-a zis: – „Tot al meu rămas la unul din voi îl las”.

Judecata a răspuns:

— „Aci e sicret ascuns.

Ci mergeţi de odiniţi

Şi dimineaţă veniţi Toţi cu câte un ciomag

(Să vază cui a fost drag)”.

Deci a doua zi viind şi în mâini bâte ţiind.

Judeţul cum i-a văzut să ardică din şezut.
Şi îşi dă al său cuvânt.
Zicând: – „Aideţi la mormânt”. Dacă au ajuns aci.
Să-l dezgroape porunci şi dând cu bâtele-n el
Să-l întrebe-ntr-acest fel:
— „Taică! pe care fecior
Ai lăsat moştenitor?”
Ei porunca ascultând
Şi precum a zis făcând.
Unul privea şi plângea
Ceilalţi când îl ciomăgea. Judecătorul văzând
S-a răstit la el zicând:
— „Pentru ce şi tu nu dai?
Ce te uiţi aşa şi stai?”
El răspunse: – „Ce fel, eu Poci să bat pe tatăl meu?
Nu dau în el d-aş şti[53] chiar că nu iau nimic măcar”. Judeţul strigă atunci:
— „Ajunge, nu-i mai daţi munci. Iată, mortul a vorbit
Ş-a spus cin l-a fost iubit, Acest dar al său fecior
Va fi şi moştenitor.

CÂINELE

Câinele pe gerul tare.
Când ningea zăpada mare, Să-ncovrigase cu totul.
Vârându-şi sup coadă botul Ş-într-a lui tremurătură.
Clănţănindu-i dinţii-n gură Zicea – „O, cât e de bine vara!
Că doarme omul afară şi de niciun frig nu-i pasă.
Fuge de purici din casă.
Dar acum ca să-i e dragă, Aleargă-ntr-însa să bagă.
Şi pe mine-n vânt mă scoate să-i păzesc din curte toate. Dar vezi cap sec şi la mine!
C-astă-vara fuse bine.
Şi era destule oase

53Î n original : d-aşti.

Prin curte de mine roase. N-am strâns să le fac grămadă.

Ci au rămas sup zăpadă. Numai cu ce-mi da din masă Puteam să-mi zidesc o casă. Că după cum mi să pare Nu trebuie aşa mare, Uite-mi capul, uite-mi coada.

Mai să împreună cu noada. Dar lasă, d-acu nainte

Patima mă-nvăţă minte, Cum va sosi vara-ndată.

Precum a mai fost o dată, S-apuc să strâng oase goale Tot ciolane de rasoale.

Şi când le roz să-mi zic mie:

«Mă! vezi, fă iconomie.

Nu roade peste măsură.

Mai opreşte de la gură şi îţi fă şi tu o casă.

Ştii că la iarnă îţi pasă.»

Apoi după ce-mi voi face.

Vie gerul cât îi place”.

Aşa câinele sirmanul

Făcându-şi, cum am zis, planul.

Dacă sosi primăvara.

După aceea şi vara.

Începe oase s-adune.

Merge, la un loc le pune.

Nu le roade aşa tare.

Le ţine supt paza mare.

P-alţi câini să le ia nu lasă.

Că-i trebui să-şi facă casă.

După ce-a strâns puţintele.

S-a întins pe lângă ele.

Ş-începu să se privească la s-apuce să zidească.

Dar uitându-se-n lungime.

La toat-a lui întregime.

Şi năduşindu-l căldura.

Zise: – „U! al căscând gura, Und-aşa oase mulţime După toat-a mea-ntregime?

Aş! o să-mi mai fac eu casă.
Să-ncep să zidesc, or lasă.
Că iarna trecută-mi pare Nu era frig aşa tare.
Cum va fi fost nu ţiu-minte.
Voi vedea d-acu nainte”.
Ş-aceasta zicând în sine.
S-a pus să le roază bine.
*
Mulţi când dau peste nevoie să frâng şi să încovoie Zicând: – „De azi înainte.
Asta mă învaţă minte, Apoi răul dacă trece
Şîn ceva bine petrece.
La trecut nu mai gândeşte, D-următor nu să fereşte.
CÂINELE LĂTRĂTOR
Un filosof pe un câine
L-a întrebat, dându-i pâine.
Dă ce latră totdeauna
Aiurea-n vânt şi la luna?
El zise: – „Eu latr-aiure
Ca să sperii lupii-n pădure”.
— „Bine, îl întrebă iară.
Când latri, căci pârţăi dară?” Câinele-ncepu să zică:
— „Vezi că şi mie mi-e frică”.
*
Câinele spuse tot dreptul
Când l-a-ntrebat înţeleptul.
Mulţi sunt când zic: – „Eu n-am frică”, Tot trupul li se furnică.
La o armie, odată.
Începând toaba să bată.
Un ostaş tremurând tare.
Îi zise alt oarecare:
— „Tu văz că tremuri de frică”.
— „Ba! începu el să zică.

Inima război îmi cere
De nu poci sta pă picere”.
CÂINELE BĂTUT
Un filosof oarecare
Întâlnind p-un câine mare I-a zis: – „Jupân latră-gură.
Astăzi câţi inşi te bătură?”
El a răspuns: – „Mă loviră Câţi nebuni mă întâlniră.
De eşti şi tu din ei unul.
Bate-mă ş – îmi taie drumul”.
RĂZBOIUL CÂINILOR CU LUPII
După potopul lui Noe.
Şi după acea nevoie, Hiarele câte scăpară
Şîn pustii să-mprăştiară, fără multe să făcură
Şi tot pământul umplură; Mai vârtos câinii şi lupii.
Carii să prăsesc ca stupii, Să-nmulţise-n aşa sume.
Încât nu-ncăprea în lume.
Nu le mai ajungea poame, Murea, mulţime de foame. Şi dintr-această pricină
(Cum povestea o vecină) S-a aţâţat o gâlceavă
Între câini şi lupi grozavă, Unii şi – alţii vrea să fie
Singuri numai în pustie.
Să lătra, să muşca foarte şi să bătea pân’la moarte. Trăind dar ei în nepace.
Gândiră război a face.
Ca or câinii să rămâie
Înfigând triumf mămâie.
Or lupii să stăpânească.
Şi ei să se prăpădească.
Aşa câinii-ntr-a lor parte
Traşi fiind de lupi departe Au pus pristav[54], s-adunară.
Să gătiră, să-narmară.
Întâi însă-n rând şezură

54 Pristav - crainic.

Ş-între dânşii sfat făcură.
Ca ce fel să-i împresoare şi mai lesne să-i omoare. Dezlegându-şi dar tăcerea, începur-a-şi da părerea.
Unul una, altul altă.
Făcea chibzuire naltă. Hotărâră-ntr-o clipeală ta, dând cu toţii năvală.
În deal la lupi să se urce.
Şi regula să le-ncurce.
Apoi mereu să trântească.
Tăind oştire lupească.
Dar un dulău fără coadă.
Ce fusese şi iscoadă, Arătându-se în faţă.
Zicând le dete povaţă:
— „Planul dumneavoastră-mi place şi lesne să poată face.
Dar însă îmi este frică
Că oastea noastră e mică şi de le vom cădea-n gheară.
Pe toţi ne face papară;
Ci fiindcă nu să ştie învins cine o să fie.
Să lăsăm, găsesc cu cale.
Supt coadele-n astă vale.
Şi d-om vedea în bătaie
Că ei ne-nving şi ne taie.
Să fim uşurei la fugă.
Să nu poată să ne-ajungă.
Că fuga e ruşinoasă
Dar este şi sănătoasă”.
Deci toţi planu-i lăudară şi, aşa făcând plecară.
Cu cozile ardicate
Ş-încovrigate pe spate, C-urlet, cu lătrătură.
Strigând „ura!” toţi din gură, îndată în deal suiră
Şi peste lupi năvăliră.
Lupii nu s-au putut teme.

Că s-au fost gătit din vreme, Ci, clănţăind dinţi la dânşii Săriră pe loc într-înşii Ş-asupră-le puind mâna.
Le vântura pe sus lâna.
Câinii corajul pierdură.
Mai mult nici nu să bătură.
Ci îndărăt apucară.
Lupii la goană-i luară.
Fugă grămadă în vale
Să-şi ia subcoadele sale. Toţi câte unul repede.
Al său, strein, nu îl vede, N-au pas când să le aleagă.
Lupii după ei aleargă.
Ş-aşa de mult îi goniră.
Până-ncăt îi risipiră.
Băgând pe unii-n cetate.
Pe alţi afară prin sate.
Bieţii câini dacă scăpară.
La supt-coadă să uitară Ş-au văzut fiştecare
Că supt-coada nu şi-o are, Ci le-au luat tot schimbate Unul l-altul strămutate. Necăjiţi foc pleacă-n grabă.
Să întâlnesc, să întreabă, în alt chip nu se încrede.
Cu ochii până nu vede.
Şi d-atunci au luat modă să se caute supt coadă.
ŢIGANUL ŞI CĂLĂTORUL
Ţiganul supt cort şezând şi tutun nemaiavând, Văzând pe un călător care era trecător.
Începu a alerga
Şi după el a striga:
— „Jupâne, jupâne! stăi!
Mânca-ţ-aş nădragii tăi”. Călătorul auzind.
A stătut la el privind.
Să vază ce s-a întâmplat.
Ce are de arătat.
Ţiganul dac-a venit.
Îi zise bun întâlnit.

Şi calul supt el privind.
Îl întreba cam zâmbind:
— „Asta e iapa de an
Ce-a murit în Bărăgan?” Iar călătorul, râzând.
Scuipă asupră-i zicând:
— „Ce spui, cioară de ţigan?
Trăieşte ce-a murit an?” Ţiganul îi zise: – „Ba.
D-aceea vrui a-ntreba.
Vorbă să fie, eşti bun.
Dă-mi o liulea de tutun”.
*
E un proverb ce îl zic:
„Aideţi să vorbim nimic”. Mulţi la nimicuri vorbesc când în folosu-şi privesc, Căii unii trăiesc muncind Ş-alţi cu vorbe potrivind.
ŢIGANUL POCĂIT
— „Vedeţi, zise un ţigan.
ăl gard după ăl curcan? D-acolo nici să-l luaţi.
Dar nici iară să-l lăsaţi.
Eu nu voi să am păcat
Să ziceţi c-am îndemnat. Dar împărţind ca-ntre fraţi Partea mea tot să o daţi, şi fiindcă sunt jurat
Să nu mănânc de furat.
Să mergeţi să o schimbaţi şi pe peşte să o daţi.
Că sunt bătrân, mă păzesc.
Şi voi să mă pocăiesc”.
*
Câţi sunt aşa pocăiţi şi de rele părăsiţi.
Ei ca de foc să păzesc.
Dar pe alţi povăţuiesc A face rău nencetat.
Gândind că nu e păcat, Dar, vai! când se dovedesc Dopotrivăpăţi mesc.
MAŞTERA
O văduvă oarecând

Un mic copilaş având.
A luat iarăşi bărbat.
Văduv şi el c-un băiat, Crescând ea p-aceşti copii Tocma ca pe nişte fii. Ş-într-o zi pâine tăind.
La amândoi împărţind, întinse la al său, dând
Un codru bun şi zicând:
— „Na, mojic şi mascara.
Doar te vei sătura.
Aoleo! mult eşti urât!
Mucos şi posomorât!” Apoi celuilalt a-ntins o felioară ş-a zis:
— „Na ţie, dragul meu fiu.
Să-ţi dea mama cilibiu, Pupa-te-aş mult eşti frumos, Curăţel şi drăgăstos”.
Iar el a zis către ea.
Pe când aşa-l mângâia:
— „Mamă! aş fi vrut şi eu
Să fiu ca şi frate-meu, Mojic, urât, cum ziceai.
Şi codru mare să mi dai”.
SLUGA OSÂNDIT
L-alt cinci sute de nuiele, Lesne când nu guşti din ele. Un aga se necăjise
69 Agă – ofiţer în armata otomani: titlu de politeţe turcesc (folosit mai ales pentru militari).
Pe sluga-şi ce îi greşise
Şi a poruncit îndată
Aci naintea-i să-l bată, Strigând: – „Puneţi-l jos iute şi îi daţi la tălpi cinci sute”. – „Aman, aga! zise sluga, Ascultă-mi puţintel ruga. Judecata dumitale
Este prea foarte cu cale, Dar eu sunt la îndoială şi am mare bănuială că or n-ai mâncat bătaie.
Să ştii durerea cum taie, Sau nu ştii număra bine
Şi porunceşti cum îţi vine; Sute-s ale de nuiele.
Nu-s ceva mai puţintele!” Agaua, făcând haz mare.

Îi dete, atunci, iertare.
DE CÂND PLOAIA CU CÂRNAŢII
Demult în vremea uitată.
O muiere când dregea.
De bărbatul ajutată.
Cele de lipsă-n argea[55].
Săpând ei din întâmplare la iepe[56] să facă loc.
Au dat peste o căldare Plină cu gălbinet foc.
O scot d-acolo îndată.
În casă sup pat o duc; Fiind şi o groapă gată.
Aci iară o astrunc[57].
Zicând bărbatul muierii:
— „Să taci, nevastă, cât poţi. Că de vor afla boierii.
Ni-i ia îndată pe toţi”.
Ea fiind cam într-o parte.
Fără de creieri în cap.
Că tot aşa seci au parte, Alţi mai cu minte nu sap.
Să tacă mijloc nu fuse.

Taina inima-i rodea, Ş-apucând, sorisei spuse: Că ea o făcea gândea. Soru-sa şi ea îndată

La bărbatul său a spus.

Şi el fără judecată De frate-său n-au ascuns. Frate-său la altul iară să o spuie au putut şi aşa mai toţi aflară şi tot satul au ştiut.

Deci cel ce găseşte banii.

Trăgând c-urechea prin sat, Văzând că ştiu şi duşmanii De ceea ce s-a întâmplat, Pricepu că vestea asta De la altul n-a ieşit.

Ci chiar proasta lui nevastă Ar fi spus-o negreşit.

---

55 Argea - mică construcţie de scînduri în care se aşază, vara, războiul de ţesut.

56 Iapă - fiecare dintre cele două scîndurele aşezate sub războiul de ţesut, pe care ţesătoarea pune picioarele.

57 A astrunca - a îngropa.

Şi atuncea cum fusese
La un bâlci cu alţi bărbaţi şi cu sine adusese în traistă nişte cârnaţi.
Vine în grabă acasă.
Să face speriat nespus, Strigă nevastă să iasă, 72
Îi arată un nor sus.
Zicând: – „Luai la târg veste De la oameni învăţaţi că norul ce vine este Plin de ploaie cu cârnaţi.
Şi cum că vin le e teamă Nişte păsări după el cu aripile d-aramă şi cu ciocul de oţel.
Şi dau toţi cu socoteală că de mulţime ce sunt Viind într-a lor iuţeală.
Vor face rău pre pământ”. Nevasta-ncepu să zică:
— „Ce spui? aşa să trăieşti! Aoleo! eu mor de frică.
Tu, frate, să mă păzeşti”.
El necăjit îi răspunde:
— „Ce să păzesc mai întâi? Tu mai bine te ascunde şi eu singur să rămâi”.
— „Unde? unde, frăţioare?” Zicea ţiindude brâu.
El zicea să se pogoare Aci-ntr-o groapă cu grâu. Aceasta ea o şi face.
Puind o scară curând, Intră-nlăuntru şi tace, Speriată tot tremurând. Bărbatul său c-o prăjină Gura gropii-ncrucişând, Aruncă o rogojină.
Peste ea mei presărând. Găini, curcani năvăliră la meiul cel răsipit, Ciocăniră, bocăniră.
Până când s-a isprăvit.
Făcând pe biata muiere să crează că au plouat.
Începu el să şi zbere.
Ca când ceva l-a muşcat. Ş-alergând cu grabă mare Scoase căldarea pe loc Ş-îngropând-o-n depărtare.
Lipi pământul la loc.
Deci după ce trecu norul.
Mergând, groapa a deschis şi în mână cu toporul

către nevasta a zis:

— „Ai, acuma, ieşi afară.

Că eu făcui ce făcui.

Mă luptai până zburară şi apucai ce putui”.

Ea, ieşind îngălbenită.

L-a-ntrebat că l-a muşcat?

El i-a zis: – „Fii odihnită.

Cu securea am scăpat”.

Îl mai întrebă ea iară:

— „Dar vreun cârnat ai răpit?”

— El i-a răspuns: – „Dară, dară, Vreo cinci am căpătuit”.

— „Unde-s, neică? mai sunt încă?

Veselă îl întreba.

Dar ce-o să-i faci? să mănânce? Să frig vreunul, au ba?”

— „Frige, frige, zise, puică.

Sunt buni ca orice cârnaţi.

D-am avea să bem şi ţuică.

Ar fi şi mai minunaţi”.

Mai scoase el din desagă şi o lipie pe loc.

Zicând: – „Şezi, nevastă dragă.

Să mâncăm pe lângă foc”.

Ea mâncând întrebă: – „Neică!

Dar şi lipii a plouat?”

El îi zise: – „Ba nu, leică.

Altă potcă s-a întâmplat, Ispravnicii azi bătută

Pe zapciu pentr-o belea Tot cu lipii peste gură şi înapoi le-azvârlea.

Eu, văzând că toţi luară Care-n mână le cădea.

Abia şi într-a mea gheară Asta o putui vedea”.

După ce făcu el asta Bazagonie atunci şi îşi fermeca nevasta.

Cum momim şi noi pe prunci, Trecu vreo câtăva

vreme şi la zapciu fu chemat.

El iar fără a se teme îndată s-a nfăţişat, Căruia-ncepu să-i zică

Cu un ton foarte răstit:

— „Cum tu de n-ai nicio frică să ţii ceea ce-ai găsit?

Nu ştii că de stăpânire

Avem straşnice porunci Pentru aşa tăinuire ia să pedepsim cu munci? De aceea nu ascunde.

Ci scoate tot la maidan, C-apoi de nu, vei răspunde în cazne pân' la un ban".

Iar el de aste cuvinte Fără a se-nfricoşa.

Cu coraj stând înainte.

Urmează a zice aşa:

— „Boierule! mie năpaste.

Poţi să-mi faci orice urât.

Eu pentru vorbele aste cu greşeală sunt pârât.

Că de găseam vreo comoară Era altfel să mă port.

Iar eu nu ani nici de moară, Umblu de foame mai mort, Cine m-a văzut în viaţă

Vreodată să găsesc bani?

Să vie să stea de faţă.

Să văz, care-mi sunt duşmani? Pâra cere şi dovadă

Oameni buni de crezământ.

Că aşa pot o grămadă să vorbească numa-n vânt". Atuncea zapciul pune Pe pârâşul la mijloc şi către el zise: – „Spune.

Cum l-ai văzut şân ce loc?"

— „Eu nu-l văzui, el răspunse.

Ci numai am auzit.

Vecinul Ion îmi spuse Cum că că l-ar fi zărit".

El dar să vie în pripă la slujitori porunci.

Pe care numa-ntr-o clipă îl aduseră aci:

I s-a făcut întrebare.

Şi el iară a răspuns că l-a văzut i s-a pare Alde nea

Stan pe ascuns.
Viind Stan, spuse pe altul.
Altul p-altul arătă.
Până când strânse tot satul.
Şi pe toţi îi cercetă.
În sfârşit, dar vorba asta
Din om în om s-a nfundat.
Şi află că chiar nevasta Sori-sii au arătat.
Deci pe ea dac-o aduse.
Afară pe toţi a dat.
Şi la-ntrebare o puse cu un mijloc delicat.
Zicând: – „Eu aflai prea bine De banii ce i-aţi săpat.
Dar voi ca şi de la tine să auz cuvânt curat.
Bărbatul tău o căldare Arată c-ar fi găsit şi alţii fac arătare că două sunt negreşit.
Tu dai spune adevărul şi nimica nu feri.
C-apoi te trântesc ca mărul, De nu vei descoperi”.
Nevasta, de spaimă mare.
Cu gând a se apăra.
Începu cu tremurare înaintea-i a jura
Cum că numai o căldare
Au fost scos ei din pământ; De mai mult ea ştire n-are şi să nu dea crezământ.
Zapciul îi zise: – „Bine.
Şi el tot aşa mi-a spus.
Eu mă-ncredinţez pe tine. Dar acum unde l-aţi pus?”
— „La noi supt pat”, ea răspunse. Şi zapciul trimiţând.
Peste tot locul străpunse
Cu sapele căutând.
Şi negăsind, chemă iară Pe bărbatul ei aci.
Zicând: – „Te voi pune-n fiară şi aşa te voi munci;
Nevasta ta dreptu-mi spuse şi tu tot tăgăduieşti?”
Omul, zicând, îi răspunse:

— „Coconule, să trăieşti. Muierea mea e nebună
Şi rău cu ea te-nţelegi.
Că măcar o vorbă bună Vreodată ei nu-i alegi.
Ea noaptea orice visează Ziua spune c-a văzut.
Şi face pe om să crează la ce nu e de crezut”.
Fiind ea aci afară.
Fără să aibă habar.
De faţă-n grab-o chemară ia să o întrebe iar.
— „Dragă! i-a zis, nu te teme.
Tu nu încapi în nevoi.
Numai spune în ce vreme Aţi găsit aceşti bani voi?”
Ea gândindu-se în sine îi dete răspuns zicând:
— „Nu ţiu minte aşa bine ia pe ce vreme şi când – Când cu norii… şi cârnaţii.
Parcă era… da, da, da.
De când ploaia cu cârnaţii Mai-nainte cu ceva”.
Se umflă de râs îndată Zapciul când auzi Ş-începun palme să bată
Întrebând: – „Când? când? mai zi”. Ea poftori73 vorba iară
Cu un chip nerod şi prost.
Alt fără să i s-a pară.
Zicea cum c-aşa a fost.
— „Neroado! zapciul zise.
Gândeşti că sunt fermecat?
Ce-mi spui tu mie de vise.
Cârnaţi când zici c-au plouat?”
Zise ea: – „Când te bătură Ispravnicii cu lipii Pentr-o vină peste gură şi le-arunca la copii”.
În sfârşit, el râzând iară şi prostia-i ocărând.
O dete pe loc afară
Că e nebună crezând.
*
Nu ştiu această poveste Adevărată de este.

Dar în vremile aceste Nu găseşti aşa neveste.

SUPĂRAREA LUI MUŞAT

— „Bună ziua, măi guşate!”

— „Foarte îţi mulţumesc, frate”.

— „Ce ai în sân?” îl întreabă.

— „Pere, îi răspunse-n grabă.

Ia-ngădui să-ţi dau o pară

Şi te rog rău să nu-ţi pară.

D-un ştii că Muşat mă cheamă?” L-a-ntrebat luându-i seamă.

— „Eu nu îţi zisei *Musate*”.

— „D-apoi cum?” – „Ţ-am zis *gusate*”.

Îi smulse din mână para.

Zicând: – „Fire-ai de ocară! Dă ce cu vorbele tale

Porecleşti pe omu-n cale?” Iar celălalt biet o sfeclise

Şi stând în loc, „Mă! îşi zise, Bine-mi este şi atâta.

De nu-mi trânti şi vreo bâtă”.

*

Nicidecum nu să cuvine A porecli pe oarecine.

După cusurul ce-l are.

Căci supără pe om tare.

Ci de este, zic, neştine Făcut întru toate bine, Cerului să mulţămească

Şi pe alţi să nu mâhnească, Dar om, oricum, întru toate Fără cusur nu să poată.

FABULE ŞI ISTORIOARE CARTEA A II-a

NOROCUL ŞI MINTEA

Să pricea odată Norocu-n cuvinte cu prealăudata şi-nţeleapta Minte, Zicând că el este ce pricinuieşte Binele şi răul la cine voieşte.

Mintea zicea iară că: – „Fără de mine Nu să poată omul să aibă vreun bine; Când sunt eu cu dânsul d-ar avea şi rele, Le trece-n răbdare, nu i s-a par grele”. Norocu-mprotivă-ncepe iar să zică, Mintea d-altă parte nu să iasă

mică.

Din vorbă în vorbă Norocul îndată De necaz şi ciudă vru Mintea să bată. Dacă văzu Mintea că nu se-nţelege Ş-o s-ajungă treaba până la ciomege.

Zise: – „O, Noroace! ce trebuie ceartă S-avem ca nebunii şi vorbă deşartă?

Noi un om s-alegem şi, intrând într-însul, Vrednicia-n faptă s-arătăm cu dânsul”. Aşadar d-această amândoi voiră Ş-un om să găsească să călătoriră. Mergând împreună întâlnesc în cale Un om păzind capre în jos pe o vale. Văzându-l, Norocul stă în loc, vorbeşte: – „Să mergem departe ce ne trebuie? Iată domnişorul care mă aşteaptă să-mi arăt cu dânsul vrednicia-n faptă.

Şi te uită numai că nu-n vreme lungă îl voi face însumi ş-împărat s-ajungă”.

Şi zicând aceasta, Norocul s-apucă cu mijloace-n stare pe cioban s-aducă, Iar Mintea să trase, lăsând pe Norocul.

Şi rămase prostul mai ca dobitocul. Dobitocul însă, deşi nu vorbeşte.

Dar are în sine simţire fireşte, îşi cunoaşte slujba la care se pune.

Simte ş-înţelege stăpânul ce-i spune.

Iar omul, zic, care e lipsit de minte Este ca o piatră ce de loc nu simte. Aşadar, ciobanul cu caprele sale Mergând mai-nainte pe această vale.

O pivniţă vede veche, dărâmată.

Curgând înaintea-i o apă curată.

Stă în loc, să uită, în păreri îi vine că aci să-şi facă colibă e bine.

Ş-începu să sape, vrând cu el Norocul.

Să mai îndrepteze în pivniţă locul.

Săpând dar, găseşte o lespedă rasă, Lucrată în colţuri tocma ca o masă.

Hotărî îndată, nu lasă de mâine.

Acum vru pe dânsa să mănânce pâine. După ce cu caznă şi cu silă mare o scoase din locul, ca un ghigant tare, S-a deschis sup dânsa o gaură adâncă.

Ca de vreo doi stânjeni şi mai ceva încă. Care având scară ca de pivnicionră.

Pe trepte-nlăuntru pe loc cum coboară, Vede, grijit bine, ce nu mai văzuse.

Şi patruzeci chiupuri frumos în rând puse. Ardică la toate capacele grele.

Să uită şi vede nişte pietricele.

Adică: într-unul era diamanturi.

Într-altul robinuri, ş-într-altul zmaranturi, Cu un cuvânt toate era, cum am zice.

Pline cu tot felul de pietri antice.

L-aceste ciobanul ochii cum aruncă – „Pfiu-iu! păcat, zise, de atâta muncă! Barem nici într-unul nu-i de băutură.

Măcar rachiu numai să-mi arunc în gură”. Apoi ia-n căciulă din mărgăritare Ş-înşirând ca-n aţă pe iarbă d-a mare.

Le puse la capre ca nişte mărgele şi, lăsând comoara, a plecat cu ele.

Iar Norocul, care silinţa-şi pusese Pe nebun să-l facă precum să prinsese, Aduce îndată prin această vale Negustori să treacă cu marfă pe cale.

Ce venea atuncea c-o sută cămile Dintr-o depărtare d-o lună de zile.

Şi fiind cam seară au vrut să rămâie Aci cu ciobanu-mpreună[58] să mâie.

Aşa descărcară cămilele sale.

Dând drumul să pască p-acea lungă vale. Dup-aceea merse din negustori unul.

Vrând ca să vorbească ceva cu nebunul.

---

58 În original : ciobanul 'npreună.

Şi, vorbind cu dânsul, la capre zăreşte Un osebit lucru, care cam luceşte.

Vine mai aproape, mărgăritar vede.

Îi pare că este, dar nu se încrede.

Aleargă îndată, domnului său spune.

Vine şi-el, priveşte ca la o minune.

După care-ncepe cu el să vorbească Cam pe de departe, ca să-l ispitească, Zicând: ce sunt ale? De unde le are?

Şi întrebă dacă îi sunt de vânzare.

Iar nebunul zise: – „Pietri de aceste o pivniţă plină aci-ntr-un loc este.

De-mi veţi da din ploscă să cinstesc o dată, Eu vă duc la dânsa acuma îndată”.

Văzând negustorii că e prost în formă.

Nu caut mâncare, nu vor să mai doarmă, Preţuiesc comoara fără să o vază.

De părere bună nu putea să şează.

Dau să bea ciobanul, alerg la comoară, Ajungând cu toţii, într-însa coboară, Ş-acea bogăţie dacă ei văzură Fără socoteală şi peste măsură.

Avuta lor marfă pe loc lepădară şi d-acele pietri scumpe încărcată, Alegând ei numai cele mai frumoase, Care socotiră că sunt mai preţioase.

Nici nu aşteptară să se lumineze.

Ci plecară-ndată să se depărteze.

Lăsând pe ciobanul cu plosca în mână şi privind la dânşii răzimat p-o rână.

Iar Norocul, care să necăjea tare De a lui cu totul neghiobie mare.

Când domnul cu marfa puţin ochii-nchise să arătă-ndată în vis şi îi zise:

— „Întoarce-te şi ia pe ciobanul cu tine.

Ce zic mă ascultă, că nu-ţi va fi bine, Fiindcă această

multă bogăţie Prostului aceluia e dată, nu ţie”.

Atunci negustorul opreşte chervanul75, Să întoarce-n grabă să ia pe ciobanul.

Îi zice, îl roagă cu dânsul să vie.

Dar el de aceasta nici nu vrea să ştie.

În zadar mult bine îi făgăduieşte.

El caprele sale nu le părăseşte.

Văzând că cu bine nu-l poate supune.

Îl ia cam cu sila şi cu-nşelăciune.

Zicându-i că drumul dintr-un loc abate şi să nu greşească el să le arate.

Mergând dar cu toţii, într-o depărtare.

La prânz conăciră76 la un oraş mare.

75 Chervan – car mare pentru transportul mărfurilor; caravană.

76 A

A conăci – a poposi.

Unde negustorul a croit îndată Ciobanului haine scumpe din bucată.

O giubea[59] frumoasă cu samur de moscă[60] (De putea mojicul ce e să cunoască).

O scurteică lungă cu cacom[61] blănită (Tocma pe[62] nerodul bine nimerită).

Anterii de stofă, cămăşi ca tulpanul[63] (De ştie ciobanul ce este şofranul). Scumpă-mbrăcăminte îi făcu destulă.

Păpuci în picioare şi în cap căciulă.

Apoi fiu de suflet dacă îl numeşte Apucă-l învaţă şi îl

---

59 Giubea - manta largă de postav, adesea îmblănită.

60 _

De moscă - rusesc.

61 Cacom - hermină.

62 În original : de.

63 tulpan - pînză foarte subţire şi străvezie.

sfătuieşte:

În ce chip în lume trebui să trăiască.

Ce fel să se poarte şi cum să vorbească.

Îi da-nvăţătură în zilele toate.

Dar să-l mai cioplească vedea că nu poate.

Ca când oarecine ar lua buşteanul să-l împodobească, să-i puie caftanul[64].

Deci d-acolo dacă să călătoriră.

La marginea mării în scurt timp sosiră.

Aci iar găsiră corabie gată Ş-încărcând avutul plecară îndată.

La Constandinopoli cum ei dezbrăcară.

Şi vameşii iată, viind, întrebară:

D-unde i-e venirea? ce au de vânzare?

Şi văzând avutul i-au cuprins mirare.

Privesc în tăcere, din umeri ardică.

Şi în urma unul începu să zică:

„Domnule! ascultă, eu nu sunt în stare A-ţi preţui marfa ce-o ai de vânzare.

Nici mâna-mi pe dânsa îndrăznesc a pune.

Ci la împăratul mergând îi voi spune.

Ca, viind el singur, să vază ce face.

Şi s-o vămuiască după cum îi place”.

Atunci negustorul o batistă scoate şi puind într-însa din pietrile toate.

Zise către vameş: – „De vreme ce este să mergi la-mpăratul, îi vei da ş-aceste”. Vameşul îndată, tot cu alergatul Ducându-se, zise către împăratul:

— „Slăvite stăpâne! azi veni pe mare Marfă d-acest fel o corabie mare”.

Văzând împăratul pietrile acele la care văzuse foarte puţintele.

Ocări pe vameş, zicându-i: – „Nebune!

---

64 A pune (cuiva) caltanul - a-l aşeza într-un rang de boierie.

Visuri d-ale tale ai venit a-mi spune?
Tu nu-ţi eşti în fire, vorbeşti din beţie.
Să poată o astfel de marfă să vie?
Şi mai vârtos, cum zici, corabie plină.
Bine zice vorba: de nebun te-nchină!”
Vameşul răspunse: – „Slăvite-mpărate!
Lasă aste vorbe nencuviinţate şi scoală să mergem acum mai în grabă.
Să nu pierdem vremea la astfel de treabă”. Atunci împăcatul, cu simţirea dusă.
Aleargă în grabă la corabia spusă.
Deschide toţi sacii, precum i-a spus vede.
Şi abia atuncea ochilor săi crede.
Începu să-ntrebe: de unde veniră?
Ş-asta bogăţie unde o găsiră?
Negustorul zise: – „Înălţimea-voastră!
America Nuoua e patria noastră.
Neam de-mpărat suntem, venim spre plimblare. Luând docamdată aste spre vânzare.
Şi de se vor vinde cu bun preţ aceste.
S-aducem mai bune scoposul ne este”. Împăratul zise: – „Dragul meu prieten!
Un astfel de lucru nu poate fi ieften.
Şi crez că nici sfertul d-a ta bogăţie
Nu să poată vinde l-a mea-mpărăţie.
Cu toate acestea daţi-mi cât vă place Şîn urmă, cu dânsa ce veţi vrea veţi face”. Iar ei i-a dat voie, zicând: – „Nu ne cere.
Ci poftim alege singur pe plăcere”.
Luând împăratul şi, când vru să plece.
Pe lângă ciobanul cu-ntâmplare trece.
Şi lungit îl vede unde-i era patul.
Făr-a băga-n seamă de loc pe-mpăratul. Întrebându-i zise: – „Dar acest ce are De şade-n pat astfel lungit pe

spinare?” Răspunse îndată, zicând negustorul:

— „Acesta-mpărate, îmi este feciorul.

Ci daţi iertăciune pentru c-aşa şade Nedându-vă cinste după cum să cade.

Căci la noi el unde creşterea îşi are Nu cunoaşte p-altul decât el mai mare.

Eu, tot fiind iară în călătorie şi umblând prin lume cu negustorie, C-obiceiuri bune nu l-am putut creşte să se poarte-n lume precum trebuie. Acu-ntâiaşi dată l-am luat cu mine.

Ca să-l port să vază cum e-n ţări streine Sam nădejde bună, după a sa minte.

A-l învăţa toate d-acum înainte.

N-am vrut să-l las prea mult să înveţe carte Numai să dea cerul s-am de dânsul parte. C-atât am în lume, după bogăţie.

Ca să moştenească a mea avuţie”.

Pe când d-alde aste vorbea negustorul Ş îşi lăuda astfel pe moştenitorul.

În gând împăratul îşi făcu şi planul Cum că d-a sa fiică este bun ciobanul.

Că avea o fată foarte înţeleaptă şi ca ea frumoasă nu să putea altă.

Plecând dar îndată la palat se duse

Şi împărăteşii despre toate spuse.

Îşi arătă încă gândul său şi dorul Pentru încuscrirea cea cu negustorul.

Şi împărăteasa n-a fost mai cu minte.

A găsit cu cale aceste cuvinte.

Şi mai vârtos zise că această treabă Fără-ntârziere să se facă-n grabă.

Ca nu cumva asta mare norocire S-o scape din mână cu vreo prelungire. Deci la prânz poftiră pe neguţătorul la să-l ospeteze şi să-şi spuie dorul. Mâncând dar la masă cu

toţi împreună, Păzi împăratul vremea cea mai bună, Ş-începu îndată, după cuviinţă, Scoposul să-şi spuie şi a sa voinţă.

Iar neguţătorul, l-acea veselie.

— „Bucuros, îi zise, poate şi să fie.

Numai să am voie până mă voi duce să-ntreb de voieşte şi fiu-mi cel dulce”. Şîn prânzul acesta după ce cinstiră Pe neguţătorul şi îl omeniră.

Când vru să se ducă îl petrec grămadă şi-l duce la mare cu mândră paradă.

Aci cum soseşte, la fiul său spune De va să se-nsoare şi să se cunune.

El, nerodul, fuse la vorba lui gată ia să se însoare, să ia aşa fată.

Deci dar negustorul, văzând că voieşte, Şade lângă dânsul şi îl sfătuieşte:

Ce fel să se poarte către împăratul, Cum cu a sa fiică, cum cu tot palatul.

Le zice o dată, iar le poftoreşte.

Din prânz până seara tot îl prociteşte[65]. Iar el, bleojdind ochii cu buze deschise, Asculta la toate ca la nişte vise:

Era lui acestea ca când pui să scrie Pe dasupra apei vreo istorie.

Cu toate acestea, după cuviinţă.

Răspunsul să-l ducă făcea trebuinţă.

Nici nu să făcuse ziua încă bine şi de la-mpăratul văzură că vine cu aceeaşi cinste iară să-l poftească ia să bea cafeaua-n sala-mpărătească.

Şi vrând-nevrând merse la palat în grabă cu toată parada, ca un om de treabă.

Unde împăratul ca şi mai-nainte îl primi iară cu pompoasă cinste.

---

65 A prociti - a dăscăli pe cineva.

Apoi şezând zise către dânsu-ndată:

„E! ce mai zici, cuscre? că noi suntem gată, şi de vei vrea, încă bine o să-mi pară să săvârşim nunta chiar şi astă-seară”. Văzând negustorul că-mpăratul are Pentru acest lucru pornire prea mare.

Nu-i stătu-mprotivă, şi el zise iară:

„Fie, împărate, măcar ş-astă-seară”.

Trimit dar la mire să-l aducă gloate.

Viind îl dezbracă de hainele toate.

Care era pline, peste – tot pătate – De noroi şi seuri de jos pân’ la spate.

Ca cel ce şezuse şi să tăvălise chiar ca dobitocul pe unde-i venise.

Aduc haine scumpe, îl îmbrac cu ele.

Îi pun şi în deşte galante inele.

Iar când îl băgară şi văzu palatul.

Nici nu-şi plecă capul către împăratul.

Ci şuierând numai sta în nemişcare.

Precum fac toţi proştii la vreo mirare.

Dar avutul, care face între unii să se socotească înţelepţi nebunii.

Le închise ochii şi nici nu văzură Lipsirea-i de minte cea peste măsură;

Ci într-acea seară îi şi cununară şi, şezând la masă, cu toţi ospătară.

După veselie şi scularea mesii.

Duseră pe mire-n iatacul miresei.

El în cap cu vinul şi lipsit de minte.

În loc să dea fetii cuvenita cinste.

Îi dă două palme şi trei pumni pe spate, Gândind c-o mângâie aşa când o bate.

Iar mireasa, carii nu i să-ntâmplase Aşa mângâiere cu pumni şi palmi trase, începu cu ţipet a răsuna casa Cât sări-mpăratul şi împărăteasa.

Alerg într-un suflet şi intrând îndată Găsesc pe mireasa de tot leşinată.

Pe ginere-ntreabă: ce este pricina? Pentru ce o bate? să-i arate vina.

El răspuns le dete, cu obrăznicie.

Nişte vorbe proaste ca din mojicie.

De care-mpăratul, năsprindu-se foarte.

A jurat că îl va pedepsi cu moarte.

Atâta pe dânsul cât şi p-al său tată.

Cum ş-a dat poruncă să-i închiză-ndată. Dimineaţa dară după ce porneşte şi marfa lor toată o pecetluieşte, P-amândoi scoţându-i de la închisoare, Legaţi îi trimise la spânzurătoare.

Când însă pe dânşii îi ducea la moarte, Mintea, care este milostivă foarte.

Privind cu durere reaua lor osândă.

Către Noroc zise cu vorbire blândă:

„E! vezi tu, Noroace, în ce fel de stare Aduseşi p-aceştia prin a ta purtare?

Unde sunt acuma laudele tale?

Nu simţi ceva milă? nu-i priveşti cu jale? Nu era mai bine să fi fost ciobanul într-a sa colibă unde sta, sirmanul.

Şi cu al său fluier umblând p-acea vale să se veselească cu caprele sale?

Cum şi negustorul asemenea iară.

Decât acum astfel amândoi să piară?”

„O, soru-mea Minte! răspunse Norocul; Mai mult ce poci face şi-au cu dobitocul? Dacă nu au creieri, aşa să le fie.

Că destulă ciudă îmi este şi mie”.

Iar Mintea îi zise: – „Te ştiu eu, Noroace l-ai nemilostive şi rele mijloace.

Multe ori te bucuri, ca de nişte glume.

Să pierzi, să dărapeni pe oameni în lume. Dar eu pe

aceştia ce îi duc la moarte Nu-i las niciodată relei tale soarte.

Ci te uită numai acuma la mine şi vezi ce plătesc eu când sunt cu oricine!” Zicând ea aceasta, îndată se duse Ş-întrând în ciobanul, în capu-i să puse. Atuncea ciobanul să deşteptă-ndată la dintr-un somn de vreme-ndelungată. Ş-întorcându-şi ochii către cel mai mare, Care îl ducea la locul de pierzare: „Urâtule, zise, şi om făr’ de lege!

Tu ai dat poruncă astfel să ne lege?

De unde ai voie ş-atâta-ndrăzneală De-mpărătesc sânge să nu ai sfială?

Nu ştii că-mpăraţii şi a lor neam mare Nu să osândeşte la aşa pierzare?

De ar avea încă şi vină de moarte.

Tot e-n cinste neamul cel strălucit foarte. Cât mai vârtos unul fără de pricină.

Ce nu să cunoaşte c-a făcut vreo vină.

Aveţi voi în ştire că pe urma noastră Vin oştiri milioane împotriva voastră? Dezleagă-ne, nu sta, gâdeo, spurcăciune, şi cazi în genuche să-ţi dăm iertăciune”.

Tremurând, gelatul îi dezlegă-ndată şi ceru să-l ierte cu vorbă rugată.

Şi vestind aceasta pe loc la-mpăratul A luat îndată poruncă gelatul:

Să nu săvârşească hotărârea dată.

Ci să se întoarcă cu dânşii îndată.

Carii cum veniră ş-au suit palatul, S-a întrebat ciobanul de către mpăratul:

— „Fiul meu! ne spune şi dreptul arată.

Nu te mai preface, dă-mi vorbă, curată.

Eu taina-vă nu poci de loc înţelege.

Că este un lucru ce nu să alerge”.

— „Cu vreme-mpărate, ciobanul răspunse, Ne vei înţelege tainele ascunse.

Iar deocamdată vă spui num-atâtă l-aţi avut asupra-mi purtare urâtă.

Ieri mă cununarăţi cu o grabă mare.

Ş-azi nejudecat m-aţi trimis la pierzare”. Împăratul zise: – „Da! fără-ndoială.

Eu cunosc prea bine c-am făcut greşeală. Dar şi înălţimea-ţi nu să cădea iară să te porţi cu fiica-mi aşa rău aseară”.

— „Negreşit, el zise, făcea trebuinţă să mă port cu dânsa după cuviinţă.

Dar e o vorbă foarte înţeleaptă.

Cum că, «după cinste, cinste să aşteaptă». Înălţimea-voastră, precum să cunoaşte, V-aţi purtat cu mine ca c-un om de obşte, Precum mă ţinurăţi, aşa şi eu iară.

Ca c-o fată proastă m-am purtat aseară.

Şi ascultaţi numai să vă spui pricina.

Ca să vedeţi bine a cui este vina.

Aici cum vă ţineţi înălţimea-voastră.

Aşa şi noi suntem în patria noastră.

Când doi împăraţi dar într-un loc s-adună, Spuneţi, aşa-nsoară şi astfel cunună?

Nu să cădea nouă cel puţin o lună să fi ţinut nunta cu regulă bună?

Nu era cu cale l-astă veselie

Ca să se poftească ş-alţi domni mari să vie?

Am avut noi muzici? au fost luminaţii.

Cum e obiceiul să facă-mpăraţii?

Unde s-au dat tunuri? Unde s-au dat focuri? Und-a fost teatruri, comedii şi jocuri?

Unde vă e zestrea? Unde mi-aţi dat foaie?

Ce mi-aţi dat supt mină? la ce mi-aţi dat voie? Cum dar socotirăţi persoanele noastre.

Aşa şi eu fiica înălţimei-voastre.

D-o aveaţi pe dânsa-n dragoste fiiască.

Urma ca să-i faceţi nuntă-mpărătească.
Ci rău vă purtarăţi chiar înşivă dară.
Şi eu de aceea făcui mai rău iară”.
Atunci împăratul îl îmbrăţişează.
Cere iertăciune, din ochi lăcrămează.
Zicând către dânsul aceste cuvinte:
— „Eu, iubitul meu fiu, de azi înainte cu toat-a mea voie îţi dau tronul ţie.
Tu ocârmuieşte a mea-mpărăţie.
Iată îţi dau schiptrul, stăpâneşte-n pace şi fă-ţi acum nunta după cum îţi place.
După ce dar multe de bine-i urează.
Pe ciobanu-n locuşi îl încoronează.
LEUL ŞI OMUL
Leul, împăratu-ntre vieţuitoare.
De carele tremur toate de supt soare, Odată-n plimblare mergând p-o livede, Pentru ntâia dată un armăsar vede, Adică: cu şaua pe spatele sale.
La oblânc cu frâul atârnând la vale.
Pofilul[66] supt coadă, închingat strâns tare, Legat de căpăstru la un copaci mare. Picioarele toate băgate-chiostece[67].
Şi abia să pască putea să se plece.
Privindu-l dar leul foarte cu mirare Au început astfel să-i facă-ntrebare:
— „Prietene, zise, care vrăjmaş mare Te-au adus pe tine-n asta tristă stare?
Ce sunt aste lucruri ce le văz pe tine?
De ce ştreangul ăla de capu-ţi să ţine?
Ce piele e aia ce-o porţi în spinare?
Care o grămadă de legături are?

66 Pofil - curea a hamului care trece pe sub coada calului.

67 Chiostec - piedică cu care i se leagă calului piciorul dinainte cu cel dindărăt.

Ia te uit-acuma! dar asta prinsoare Ce e încurcată la tine-n picioare?

Tu ai intrat singur în toate aceste Or cel ce te puse altcineva este?”

Atunci armăsarul cu lungă oftare:

— „O, stăpâne! zise, nu-ţi fie mirare.

Ci Dumnezeu sfântul zi să te ferească

Să nu-ncapi vreodată-n mâna omenească.

Dar ce-ai văzut încă? aste-s uşurele.

Pe lâng-alte multe ce-mi face mai grele: la numai atuncea să te uiţi la mine când omului cheful dodată îi vine.

Că îmi pune frâul, mă strânge-n zăbale.

Încât de durere curg din gură-mi bale.

Apoi să arunce-n spinare-mi îndată Ş-apucând, cu biciu[68]-ncepe să mă bată.

Să joc, să dau fuga, din scări mă-mboldeşte, La deal şi vale tot mă răsuceşte.

Ş-atât mă frământă, atât mă munceşte.

Încât năduşeala ca apa-mi porneşte”.

Iar leul răspunse: – „O, vai, ticăloase87!

Îmi stai ş – îmi spui mie lucruri fabuloase! Astfel să supuie este omul vrednic Un armăsar mare ca tine puternic?

Ce fel este omul? făcu întrebare.

Cu ce îl asemeni? este la trup mare? Că-ntâi de la tine aud acest nume.

Nici nu ştiu de este undeva în lume.

— „Stăpâne! el zise, omul nu e mare.

Îi este mic statul şi putere n-are.

Dar drăcii mari are, de să duce veste şi la meşteşuguri alt ca el nu este.

Şi să te ferească Dumnezeu de dânsul.

---

68 În original : piciu.

Ei vedea atuncea ce scoate dintr-însul. Când ei cădea-n mâna-i, ca un miel te face Ş-apucând te joacă după cum îi place. Măcar că-mpărat eşti şi ne-nchinăm ţie, Dar el de aceasta nici nu va să ştie”.

Leul dac-aude aceste cuvinte.

P-armăsar îl face prost şi fără minte, Zicând că bârfeşte şi nimicuri spune.

Şi că nu e vrednic, d-aceea-l supune.

De, acolo pleacă să meargă la vale şi către pădure văzu-ntr-a sa cale o pasăre prinsă în laţ de picioare.

Carea plângea jalnic dând din aripioare.

Şi privind cu milă îi făcu-ntrebare Pentru ce să vaită? ce pricină are?

— „Stăpâne! ea zise, bine era dacă

Nu sta Dumnezeu om în lume să facă.

Că noi biete păsări rău fără a-i face Nu avem de dânsul niciodată pace.

Mii de meşteşuguri născoceşte-ntinde Şîn feluri de chipuri umblă şi ne prinde. Apoi or ne ţine câte una vie Pe toată viaţa pusă-n colivie.

Or pe loc ne taie fără îndurare şi prânzul îşi face cu plăcere mare. Precum şi eu iată, cătând semincioare, Mă pomenii prinsă în laţ de picioare”. Leul cu mirare începu să zică:

„O, vai, sărăcuţă zburătoare mică!

Dar tu, ticăloasă, n-ai nicio dreptate să te plângi că-ţi face omul răutate!

Că precum de dânsul am înţeles bine, N-are de loc aripi, ci umblă ca mine.

Cum dar putu prinde de jos, din picioare, Pasăre ca tine pe sus zburătoare?

Eu că sunt leu mare şi fiarele toate Tremură de mine, ş-orce mi să poată.

Şi măcar o dată nu m-am putut tinde Dintre

zburătoare un flutur a prinde.

Ci aceasta-ţi este, cum îmi pare mie.

Din prostie mare şi din lăcomie.

De aceea dară, pătimeşti cu cale.

Dacă eşti nebună-n umbletele tale”. Pasărea răspunse, lăcrămând cu jale:

— „Stăpâne! stăpâne! nu judeci cu cale. Dacă dar n-ai milă de trista mea stare şi mă defaimi încă dându-mi imputare.

Nu te blestem altfel decât dar-ar domnul să cazi şi tu-n mâna-i, să vezi ce e omul, Să cunoşti atuncea că eşti în greşeală la acestea care le-ai în socoteală”.

Amin! zicând leul, plecă mai nainte, Supărat cu totul, socotind în minte: „Cum ar putea omul pe sus să se-ntinză şi o zburătoare pasăre să prinză?!” Mergând mai departe pe acea livede.

La un copaci mare un urs legat vede, Cărui era nara cu fierul împunsă şi petrecut lanţul prin gaura pătrunsă.

Această cu totul streină vedere.

De necaz pe leul a umplut de fiere.

Şi luându-i seama d-aproape la toate, începu să-i zică: – „Acum şi tu poate Vei zice că omul ţ-a sfrederit nara şi te-au legat astfel, mai mare ocara!”

Iar ursul cu lacrămi răspunzându-i, zise: „Dumnezeu, stăpâne, poate te trimise.

Că am, vai de mine! să mă plâng de multe, Dacă ar sta numai urechea-ţi s-asculte.

Să ţi le-nşir toate de tind câte una.

De la om ce patimi sufăr totdeauna88 Dar uite-l că doarme dup-ăst copaci mare şi să nu se scoale mă tem foarte tare.

Ci-ţi dau sfătuire să te duci mai bine.

Să nu dai de potcă zăbovind cu mine”.

Leul însă tare necăjit venise şi om nu văzuse, nici nu

pătimise.

Fiind şi fireşte viteaz cu mândrie.
Să umple îndată de multă mânie.
Să repede-n grabă a-ncunjura pomul.
Ca să vază unde este culcat omul.
Ş-începe din gură să răcnească tare.
Cât răsuna locul de a sa strigare.

De aceasta omul din somn să ridică Plin de ameţeală şi cuprins de frică.

Cum vede pe leul, căciula îşi scoate.
Şi i s-a închină smerit cât să poată.
După cuviinţă îl hiretiseşte
Şi cu toată cinstea astfel îi vorbeşte:

— „Mă-nchin la picioare-ţi, slăvite-mpărate. Şi rog să-ţi dea cerul zile-ndelungate.

Fie bucuroasă astăzi astă vale De bună-venirea strălucirii-tale”.

Leul la acestea nevrând să asculte
Şi la-nchinăciunea-i fără să se uite Cu-nfruntarea-i zise: – „Tu eşti acea luară D-a căruia mână toată firea zbiară?

Tu eşti acel tiran ce-i zic om anume?
Tu atâtea rele faci la toate-n lume?
De nu pot nici vite, nici peştii în ape.
Nici păsări în aer de rău-ţi să scape?

Iar omul răspunse: – „Mult mă ia mirare, Căci eu auzisem că leul e tare şi viteaz, ca dânsul nu este sup soare, Dintre toate câte sunt vieţuitoare.

Şi ştiu că vitejii iubesc să se poarte cu toţi totdeauna politicoşi foarte:

Iar dumneata-ndată mi-ai dat înfruntare Făr-a băga-a seamă data-mi salutare.

Dar de ai plăcere să-nveţi de la mine Politică-n lume precum să cuvine.

Poftim pe verdeaţă, şezi ca cei cu minte, Să vorbim aicea amândoi cu cinste.

La toată-ntrebarea eu îţi voi răspunde, Ce-mi va fi la ştire nu îţi voi ascunde. Auzind acestea s-au mai muiat leul.

Şezu lângă dânsul blândişor ca mielul, începu să-ntrebe pe om pentru multe.

Şi sta pentru toate răspunsuri s-asculte.

Îi răspundea omul însă prea cuminte şi cu mare frică la orice cuvinte.

După ce dar astfel ceva ei vorbiră.

Şi amândoi bine să-mprieteniră.

Urmând zise leul: – „Prietene! pace.

Nu mai am cu tine vreo ceartă a face.

Deşi vreme este să mă duc acasă, S-apropiat ceasul să-ngrijesc de masă.

Dar întâi cu tine să mă lupt îmi place.

Şi nu plec d-aicea până n-o voi face”.

Iar omul răspunse: – „Bucuros, prea bine.

Şi eu am dorinţă să mă lupt cu tine.

Dar nu poci acuma, căci sunt fără coadă.

O lăsai acasă, fiindcă să-nnoadă;

Dumneata cu coadă şi eu fără coadă să m-apuc la luptă nici nu este moadă[69] L-acest cuvânt, leul uită prânzul, somnul.

Vrând să ştie ce fel poartă coadă omul.

Şi să fugă foarte, ca d-un lucru mare, Mergând, să-şi aducă coada ce o are.

Omul zise: – „Bine, pe loc mă voi duce şi acum îndată o voi şi aduce.

Dar îmi este teamă c-ai fugi în grabă.

Nu mă aştepţi poate, ş-o aduc degeabă”.

Leul totdodată l-aceste cuvinte Cum că îl aşteaptă făcu jurăminte.

---

69 Moadă - chip.

Iar omul îi zise: – „E! e! frăţioare!

Nu-ţi crez jurământul, să-l faci chiar pe soare; Dar de vei vrea coada să-mi aduc d-acasă, D-ăst copaci aicea să te leg te lasă”.

Aşadar ă leul să lăsă, mişelul[70].

Ca de gât să-l lege, cum leg mieluşelul.

Care şi legându-l lângă urs strâns tare Plecă după coadă tot în alergare.

Nici nu trecu sfertul, ş-omul veni-ndată în mână c-o bâtă groasă, măciucată. l-ar Ieul, văzându-l, i-a zis cu mirare:

— „Asta a ta coadă prea ciudată-mi pare!

Dac ce-o porţi în mână şi n-o ai la noadă.

După cum sunt toate cele ce au coadă?”

Iar el cu ciomagul, fără să-i vorbească.

Porni după lege să-l ispovedească.

LEUL AMUREZAT

Un leu oarecare într-o zi umblând.

La o parte ş-altă, vânat căutând.

Zări deodată aproape d-un sat o fată frumoasă cu chip minunat.

Îşi răni îndată simţirea de ea şi lui – şi nevastă hotărî s-o ia.

Merse după dânsa cu totul robit şi la tatăl fetii astfel a vorbit:

— „Omule, eu astăzi, cum mi s-a întâmplat, Ieşind la plimbare pe lângă ăst sat.

Ţ-am zărit copila, pe cât am putut.

Ş-îţi spui adevărul că prea mi-a plăcut. D-aceea la tine pe loc am venit.

S-o cer de nevastă ca un om cinstit.

Tu mă vezi prea bine că nu sunt vreun prost, Poate-mi ştii şi neamul cine ce au fost. Mulţămeşte dară înaltului

70 Mişel - nenorocit.

cer că ai avut parte eu să viu s-o cer.

Căci, fiind cu mine, va fi al ei trai Prea cu mulţămire, ca în sân de rai.

Se va nunii doamnă, toţi o vor cinsti.

Slava ei în lume se va povesti.

Tu asemeni iară vei fi-ndestulat De orişice bunuri dintr-al meu palat. Gândiţi-vă dară şi vă socotiţi şi a-mi da răspunsul mult nu zăboviţi.

Eu aş putea lesne să o iau pe loc cu a mea putere şi prin alt mijloc.

Dar e mult mai bine cu cinste s-o daţi, Decât în necazuri să vă cufundaţi.

M-aş mulţumi foarte când ar voi ea cu toată iubirea de soţ să mă ia.

De ce? O nevastă luată cu zor.

Fără să pornească de bărbat amor.

Nu este dulceaţă, ce venin amar.

Când unul iubeşte ş-alt n-are habar.

Dar tu, ca un tată, pe fata s-o iei cu cuvinte blânde, binele de-i vei.

S-o sfătuieşti dulce, cine sunt să-i spui, Fericiri şi alte multe să-i propui.

S-o faci să voiască chiar de sine ea cu dragoste-ntreagă de soţ să mă ia.

Iată, dimineaţă la tine iar viu.

Ca să-mi dai răspunsul, ce să fac să ştiu. Dacă pleacă leul, el stătu-nlemnit, Rămase-n mirare chiar ca un uimit.

Spuse şi nevestei, gândesc amândoi.

Să tem să nu-ncapă în niscai nevoi.

Nu dorm noapte-ntreagă, tot să socotesc Ş-abia pân’la ziua un plan născocesc; Atuncea şi leul pe loc au ajuns.

Precum le zisese să ceară răspuns.

Cum îl văzu omul că-n curtea-i veni.

Ieşi înainte şi – îi să pocloni.

Îl pofti să şază pe prispă aci Ş-o pernă să-i puie fetii porunci.

Atuncea şi omul lângă el şezând îşi începu planul în astfel zicând:

— „Noi am spus copilii, precum ne-ai vorbit, Ş-a-i face-ntrebare nu am zăbovit.

Ea ne spuse dară că îi eşti plăcut şi că te iubeşte de când te-a văzut.

Dar un lucru-ţi cere, foarte bagatel.

Şi de ţi-l voi spune vei râde de el.

Căci prea cu lesnire vei putea să-l faci şi, făcând aceasta, mai mult o să-i placi. Adică, ea zice că, de o iubeşti.

A-ţi reteza colţii să binevoieşti.

Ca la sărutare, când va fi să-ncepi.

Nu cumva cu dânşii faţa să-i înţepi.

Şi ghearele iarăşi să ţi le retezi.

Ca să nu o zgârii când o-mbrăţişezi.

Cum şi acea coadă de prisos o ai.

Ţ-ar sta mult mai bine de tot să o tai, Mai vârtos la nuntă, când vei vrea să joci, Rău o să te-ncurce valsul când întorci. Astea ea te roagă acum să le faci şi nu cumva, zice, hatârul să-i calci”.

Leul pus pe gânduri sta şi să uita, Acestea propuneri când le asculta, Ciudate-i părură, dar fiind rănit şi asupra fetii foarte planisit[71] Hotărî îndată voia a-i plini.

Într-atât amorul îl înnebuni.

„Ei bine, el zise, dacă aşa-i plac, iată-mă, sunt gata toate să le fac. Apucă-te dară, taie-mi cu ce poţi Unghiile, coada, cum şi dinţii toţi”.

Deci văzându-l omul supus l-ai său plan Aduce îndată un brici ş-un ciocan.

---

71 P lanisit - sedus, robit.

Întâi îi apucă de la mai uşor.
Ghearele îi taie, fiindcă nu dor.
Apoi cu ciocanul ia dinţii de rând.
Pe leu la răbdare tot încurăjând.
În sfârşit şi coada i s-a retezat.

Ş-aşa-şi pierdu toate cel amurezat. Atunci mergând omul şi numaidecât Aduse o zgardă şi – îi puse de gât.

— „Dar ce e aceasta?” leul l-a-ntrebat. Omul îi răspunse: – „Obicei de sat.

Nu e alt nimica decât o gevrea[72].

Poţi şi sangulie[73] să-i zici de vei vrea. Ginerii la nuntă d-a fi osebiţi Lumea îi cunoaşte aşa-mpodobiţi”.

Deci de leu în astfel bătându-şi el joc.
Îl puse la slujbă ca p-un dobitoc.
*

Iată cum amorul fermecă pe om şi cum îl preface-n nesimţitor pom.

Leul, cel mai tare între cele vii.
Care cu putere biruieşte mii.

Au ajuns să-l facă mai blând decât miel, Ş-asfel joc să-şi bată amorul de el.

Când îşi veni-n minte prea târziu i-au fost, C-atunci rămăsese un dobitoc prost. Unghiile, coada i s-au fost tăiat şi dinţii din gură i s-au fost muiat.

Nu avea putere de a mai scăpa.
Decât de căinţă inima-i crăpa.
Nu vă răniţi dară, tinerei băieţi.
Când vedeţi vreodată niscai frumuseţi.

Nu vă pierdeţi mintea în deşert şân vânt, Căci fără de vreme veţi cădea-n mormânt.

ŞOARECILE

Un şoarece mare, anume Gherlan, Peste toată gloată

72 Gevrea - batistă brodată.

73 Sangulie - maramă făcută dintr-o pînză foarte fină.

fiind căpitan.

Atât să mândrise, precum povestesc, încât îşi uitase neamul şoricesc.

Şi vrând să se-nsoare el nu gândea alt, Decât să ia fată de neam mai înalt. Cugetând aceasta şi tot cercetând.

Pe bătrânii şoareci mereu întrebând, Află că mai mare, dintre câte sunt.

E soarele singur slăvit pre pământ.

Şi precum se vede frumos, strălucit.

Şi fată întocmai are negreşit.

Auzind Gherlanul nu stă nicidecum.

Ci cât mai în grabă s-au gătit de drum.

Luă oaste multă, întocmi alai.

Poruncind să poarte zaherea[74] malai. Plecă către soare, împompat astfel, Şoareci ca lăcuste zbura după el.

Mergând zi şi noapte sfera au pătruns.

Şi la naltul soare s-au văzut ajuns.

Soarele îndată pe mândrul Gherlan L-au primit tocma ca p-un căpitan.

I-a vorbit cu cinste şi l-a întrebat:

Să vie la dânsul cum s-a întâmplat? Gherlanul atuncea, compliment făcând, Către el răspunse în astfel zicând:

— „Luminate soare al naltului cer.

De-ţi fac supărare, iertăciune-mi cer.

Eu sunt, cum ştii bine, marele Gherlan care peste şoareci sunt azi căpitan.

Şi am bogăţie, trăiesc fericit.

Numai despre una sunt nemulţumit.

Că nu găsesc fată după placul meu.

Cu neam de potrivă-mi să mă-nsor şi eu. Doresc să am socru de neam mai de sus. Puternic în lume, la alţi nesupus.

---

74 Zaherea - provizii pentru armată.

D-aceea la tine dintr-atât loc viu.

Că toţi de mai mare pe tine te ştiu”. Soarele răspunse la al său cuvânt:

„O, mare Gherlane! precum ziseşi, sunt înalt şi puternic, de toţi mă slăvesc.

De nimeni n-am frică, precum voi trăiesc, Dar cum să iveşte un nor cât de mic.

Eu atunci îndată tot cheful îmi stric.

Căci să pune-n dreptu-mi, fără a-i păsa.

Şi mă-ntunecează cu puterea sa.

Mă face să nu poci vedea pre pământ.

Lui fără de voie-mi ca un supus sunt”. Auzind Gherlanul pe soare astfel

Cum că se supune de un nuor şi el.

De a-i cere fata nici nu pomeni.

Ci-ndată să-ntoarse şi la nuor veni.

Pe carele nuorul dacă l-a văzut şi îi făcu cinste cum i s-a căzut, L-a-ntrebat zicându-i: cum s-a întâmplat să vie la dânsul din loc depărtat? Gherlanul îi zise: – „O, slăvite nuor!

Am venit la tine că voi să mă-nsor.

Şi caut copilă de neam mai de sus.

Să nu fie-n lume nimunui supus.

Tu dar mai puternic decât alţii eşti.

Că şi chiar pe soare poţi să-l biruieşti. Cum te pui în dreptu-i, îl întunecezi.

Pe loc îl acoperi ş-îl nimicnicezi”.

„O, mare Gherlane! norul a răspuns, Ceea ce se vede nu e de ascuns.

Drept, eu sunt puternic, după cum ziseşi, De sting şi pe soare cu aburii-mi deşi, Dar cum să iveşte un cât de mic vânt.

Eu trebuie-ndată să fug d-unde sunt. Suflă, mă goneşte să nu-i stau în drum, şi mă răsipeşte tocma ca p-

un fum”. Auzind Gherlanul că şi nuorul chiar Altuia mai mare este supus iar.

Să pogorî-ndată la marele vânt.

Care atunci groaznic – sufla pe pământ. Primindu-l vântul într-al său palat şi d-a lui venire fiind întrebat.

Începu Gherlanul şi la dânsul iar.

Să-i zică întocma ca şi la nuor chiar.

Îl făcu că este puternic în duh.

Încât răsipeşte nuorii din văzduh.

Vântul îi răspunse: – „Aşa este, sunt Tare şi puternic, dup-al tău cuvânt.

Eu răsipesc nuorii în aer când zbor.

Cutremur pământul, copaciuri dobor;

Dar e o cetate, lângă ea c-un plop.

Ce este zidită mai de la potop.

Fiind pustiită de nişte tirani.

O bat şi eu de sunt două mii de ani.

Şi nu am ce-i face, nu o poci da jos, Puterea-mi supune, deşi sunt vârtos”. Auzind Gherlanul şi pe vânt astfel.

Fără de zăbavă plecă de la el.

Zicând întru sine mai bine să ia Pe fata cetăţii, că-i mai tare ea.

Mergând dar la dânsa fu iar primit.

Ca şi pân-acuma întocma cinstit.

Apoi între vorbe la-ntrebări fu pus:

Ce vânt? ce-ntâmplare aci l-au adus?

El cu plecăciune pe loc a răspuns şi şi-a spus tot dorul, nimic n-a ascuns. Mai zicând cetăţii că ea, c-un cuvânt.

Este care n-are habar nici de vânt.

Căruia cetate răspunzând a zis:

— „Într-adevăr, vântul de loc nu m-a-nvins, şi d-acu nainte nu-mi pasă de el.

Că pe lângă mine e mult mititel.
Dar să încuibară pe supt temelii.
O groază de şoareci, vreo câteva mii.
Ş-atât mă găuriră tot săpând de rând.
Încât dintr-aceasta crez că caz curând”. Auzind, Gherlanul zise: – „Aşadar.
Toat-a mea umblare a fost în zadar.
Cum văz eu, şoarecii într-adevăr sunt Neamul cel puternic pre acest pământ.
O cât făr’ de minte şi prost am fost eu!
Să nu iau eu fată chiar din neamul meu! Ci mă duc la soare, la nuor şi la vânt.
Şi la cetăţi slabe, pe toţi să-i descânt!”
PÂN’ Ţ-O IEŞI PĂRUL PRIN CĂCIULĂ
Un bogat din întâmplare Fiind la o adunare.
Tot des udând cu vin gura.
Nevrând, au trecut măsura.
Să culcă, doarme, să scoată.
Simte în capul său boală.
Stă, să miră ce să facă!
Ce leac să ia, ca să-i treacă!
Să ruşina l-alţi să spuie.
Să-l înveţe ce să puie.
Să uda cu apă rece.
Dar vedea că tot nu-i trece.
Aşa el nu pierde vreme.
Trimite pe loc să cheme Pe un beţiv oarecare Ce bea cu necumpătare şi umbla beat în tot ceasul, Răsunându-şi vesel glasul.
Fără să se bolnăvească.
Or să se posomorească.
Viind dar acesta-n grabă.
El se pune de-l întreabă.
Zicând: – „Frate, ia ascultă.

N-am cu tine vorbă multă.
Decât am o întrebare Ce tu-i poţi da dezlegare.
Te cinstesc, numai îmi spune.
Că voi să ştiu a minune!
Tu când bei la vreo masă şi te întorci beat acasă.
A doua zi-ţi este bine?
Eşti zdravăn cum să cuvine?
Or simţi la cap vreo durere.
Sau vreo altă neplăcere?”
— „Ba, răspunse el îndată.
Eu nu simţ păs niciodată.
Că deşi mă culc beat seară, Dar a doua zi beau iară şi mă dreg aşa de bine.
Încât niciun rău nu-mi vine”. Bogatul cu mulţămire Primind de sfătuire.
Beţivul dacă se duse cu ceea ce-n mâna-i puse, începu şi el să tragă.
Cum l-a-nvăţat, să se dreagă. Bând dar câteva pahare.
Îi fură ca un leac mare.
Îi trecu capul îndată, Greaţa-şi văzu curăţată.
S-au cunoscut foarte bine şi vesel cum să cuvine.
Aşa el bând până seară şi îmbătându-se iară.
A doua zi dimineaţă Simţi tot aceeaşi greaţă, Părea că-i făcuse leacul Capul tocma cât dovleacul. Cheamă, trimite pe slugă.
Să alerge tot în fugă.
Cât mai în grabă să vie cu doftorul de beţie.
Vreun leac să-i orânduiască, Mai bun, ca să-l folosească, Căci reţeta de ieri dată I s-au părut prea ciudată. Beţivul, netezind barba.
Veni să-i auză jalba.
Bogatul atunci să puse Ş-asfel zicându-i îi spuse:
— „Eu ieri dup-a ta urmare

Băui câteva pahare şi în minuturi puţine Mă simţii că-mi este bine, Dar văz astăzi, frăţioare.

Că capul iară mă doare”. Beţivul trânti piciorul Ş-îi zise: – „Umple ulciorul, Cui pe cui scoate afară, Trebuie să mai bei iară”. Ucenicul o sfeclise şi întrebându-l îi zise:

— „Ei bine, asta beţie Până când aşa să ţie?”

Îi răspunse-nvăţătorul:

— „Pân’ ţ-o trece din cap dorul şi pân’ ţ-o ieşi şi ţie

Păr prin căciulă ca mie”.

*

Hoţu-nvaţă la hoţie şi beţivul la beţie, înţeleptu-nţelepciune.

Şi cinstitul purtări bune. Oricarele lui îi place Te şi învaţă a face.

De aceea înţelege şi om din oameni alege, Prejudecă-i întâi faţa Ş-îi primeşte povaţa.

De vei să dobândeşti minte şi în lume să aibi cinste.

DASCĂLUL ŞI UCENICUL

Un dăscălaş oarecare Făcuse o predicare.

Cum o fi fost nu să ştie.

Destul c-a putut-o[75] scrie.

Ş-a putut să o-ncondeie Din singura lui idee.

Ş-acum alt nu rămăsese.

După ce o compusese.

Decât un copil să puie Şîn biserică s-o spuie.

Ca s-o auză norodul şi să-i cunoască toţi rodul.

Deci ia un şcolar îndată

Îl învaţă, îi arată

Să-l spuie meşteşugeşte.

Cu shime[76], ritoriceşte.

Din gând, de rost, făr’ de carte, Privind în locuri deşarte.

---

75 În original : put-o.

76 Shimă - figură de stil.

După ce-l învăţă bine şi ştiu cum să cuvine.

La biserică îl duse Şîn amvon să-l zică-l puse. Şcolarul, privind dodată la mulţimea adunată.

Rămase cu gura mută.

Pierdu leţia ştiută.

În zadar îi făcea semne să-i dea coraj, să-l îndemne.

Că el de tot o tăcuse.

Ca când de loc n-o ştiuse. Dascălul crăpa într-însul şi copilu-ngâna plânsul. Merge-n şcoală, l cercetează, Ce e pricină să vază.

Copilul îi spuse bine că de oameni i-e ruşine.

Şi vrând să-l facă s-o spuie.

A bătut prin pereţi cuie Ş-atârnă la toate oale Cumpărate-nadins goale.

Zicând: – „Ia seam-acum bine

Şi simte ce fac cu tine: închipuieşte-ţi în minte

Că-ţi stau oameni înainte.

Socotind aceste oale că sunt tot capete goale.

Şi să nu aibi zăticneală.

Ci zi fără de sfială”.

Începând şcolarul dară.

O zise predica iară Frumos, curat, cu glas tare.

Făr’ de nici o-mpiedicare.

Dascălul ce-l auzise.

— „Vezi aşa, bravo! îi zise.

Deschide-ţi dar ochii bine şi să nu-mi mai faci ruşine”.

După aceasta predare.

Viind iară o zi mare.

La biserică se duse şi pe şcolarul îl puse în amvon sus să o zică cu coraj, fără de frică.

Şcolaru, începând dodată.

Stătu cu gura căscată.

Dascălul, tăcând văzându-l şi privind la toţi d-a

rândul.

Îi zise: – „Zi, zi nainte.

De la şcoală ţine minte”.

Copilul ce să roşise:

„Apoi, dascăle! îi zise.

Vezi că aici nu sunt oale.

Ci sunt tot capete goale”.

Iar unui, ce-i dă prin minte.

Cum sta aci înainte.

Şoptind dascălului zise: „Se vede că cele scrise Nu sunt întocmite bine şi d-aceea i-e ruşine”.

NU E NIMIC FĂRĂ CUSUR

Un împărat oarecare.

Prin grădina sa umblând Pe răcoare în plimblare şi un trandafir rumpând.

Atât cumplit deodată Degetul ş-au înghimpat.

Încât îl lepădă-ndată De durere supărat.

Zicând: „Ce nepotrivire la acest frumos răsur.

Ar fi făr’ de preţuire când n-ar avea şi cusur!”

Şi chemă cu grabă mare Un grădinar iscusit.

Căruia cu întrebare într-acest chip i-a vorbit:

— „Aş vrea să ştiu: nu să poată A să altui-ntr-un fel şi trandafirul, ca toate.

Ca să n-aibă ghimpi pe el?”

El răspunse cum că ştie Ş-îl va face în scurt timp După cererea-i să fie Curat fără niciun ghimp.

Şi lăsând jos altă treabă.

Altui un trandafir care ş-înflorind în grabă A rupt dintr-însul un fir.

Şi la palaturi ducându-l

Împăratului l-a dat.

Care în mână luându-l Foarte mult l-a lăudat.

După aceasta îl puse la nasul său bucuros.

Dar câtă mirare-i fuse.

Văzând că n-are miros!
Şi îi făcu' întrebare Zicând: – „Asta e ciudat!
Dar de ce şi miros n-are Acum dacă s-a schimbat?"
El răspunse: – „Împărate.
Eu nicidecum nu mă mir.
Că pilde nenumărate Ne dă acest trandafir.
Adică: în lume toate la şi trandafirul sunt.
Fără cusur nu să poată Niciun lucru pre pământ.
Or ghimpi pe dânsul să n-aibă Fără de niciun miros.
Or, ca întâi, ghimpi să aibă şi să miroase frumos. Asemenea dar şi omul E zidit cu acest dar S-aibă ca floarea sau pomul Un dulce şi un amar...!"

CEREMONIA PROSTEASCĂ

O săteancălenevoasă Din fire şi ţermonoasă, Iarna pe un viscol mare cu ninsoare şi ger tare, Nu-i venea să se îndemne să-şi aducă la foc lemne.
Ş-auzind ea-n bătătură Viind o tropoitură.
Strigă, şezând pe cenuşe:
— „Oricine vine pe uşă S-aducă şi lemne-n casă.
D-o fi degerat şi – îi pasă".
Când văzu că intră-ndată Naşa cu lemne-ncăreată, Sărind începu să zică:
— „Aoleo! Tu eşti, năşică?
Să mă ierţi, rău să nu-ţi pară, Du-le, du-le-n grab-afară.
Ce ocară! ce ruşine!
Să osteneşti pentru mine!" Şi aşa ea cu adusul Ş-îndărăt cu la loc pusul.
A fost silită săraca Două osteneli să facă.
Numai ca să împlinească Ţermonia-i cea prostească.

CALUL STĂTUT

Un cal slab, stătut de cale, Căzut zăcea într-o vale, Neavând nicio putere ia să mai stea în picere.
Să scula câteodată şi iar să culca îndată.

Care văzându-l un câine, Leşinat, flămând de pâine, Şezu lângă el aproape Aşteptând97 ca să-l îngroape. Calul, gândul pricepându-i, Oftă, supărat zicându-i:

— „Ce-ţi pierzi vremea lângă mine Nu mor, nu, du-te mai bine”. Câinele gura căsdindu-şi

I-a răspuns, coada mişcându-şi

— „Poci şedea eu şi degeabă.

Că98 şi acasă n-am treabă”.

STĂPÂNUL SCUMP

Doi boi la treierătură Din lucru dacă stătură începură să mugească Ş-între dânşii să vorbească, Zicând unul: – „Slab timp, frate, Nu s-au prea făcut bucate.

Şi la iarnă, cum bag seamă.

Să nu murim îmi e teamă.

Că în alţi ani, cum ştii bine.

Nu era aş a puţine şi numai cât-o copaie Ne da la amândoi paie.

Încât în spatele mele Vedeai oasele prin piele.

Încai tărâţe fireşte să dea nu obicinuieşte şi mai de când nu mâncarăm Gustul de tot le uitarăm.

Dar estimp, precum vezi bine că paiele sunt puţine.

Gândeşti să ne scăpăm viaţa Pân’ va răsări verdeaţa?” Celălalt vorba ce-şi oprise Răspunzând către el zise:

— „Eu am o nădejde mică şi c-om muri nu mi-e frică.

Că, deşi-s paie puţine.

Dar sunt cu grăunţe pline.

Şi colea, colea prin ele Găseşti spice mititele”.

Vorbind ei, stăpânul vine şi privind paiele bine Vede prin ele şi spice şi către fiul său zice:

— „Bre, bre, ce galantomie!

Ştraf[77] făr’ de iconomie!

Ce, aste sunt treierate?

77 Straf - pagubă.

Aşa să treier bucate?
Murir-ar lenea să moară!
Pune-le a doua oară!
Şi le treieră mai bine.
Nu vezi că-s cu spice pline?
Eu poci jura fără frică.
Cum şi alţi poate să zică.
Că d-aci, din aste toate.
Măcar doi pumni tot s-ar scoate". Deci întinzându-le iară şi dacă le treierară.
Boii, carii ostenise Stând, unul din ei iar zise:
— „Acum, frate, cum îţi pare?
Poţi zice că trăim oare?"
Pe celălalt vorba-l împunse şi către dânsul răspunse:
„Deşi n-o muri neştine[78].
Dar nu-i va fi nici vreun bine.
Şi oricum la primăvar ştiu că cu noi nu mai ară".
CUCUL ŞI PRIVIGHETOAREA
Privigătoarea micşoară Stând veselă pe tufişoară îşi răsuna cântecelul întorcându-l în tot felul.
Cucul, ce abia tăcuse şi din cucuit stătuse.
N-a mai putut să-i asculte Sfărâmăturile multe.
Ci necăjindu-se tare Îi zise cu supărare:
„N-auzi tu, pasăre sură! Proastă, farfara de gură.
Ce te fărâmi într-atâtă cu cântarea-ţi cea urâtă? Astâmpără-te mai bine şi stând ascultă la mine.
S-auzi o dată cântare Dulce şi cu răsunare.
Iar nu subţiri gheonghenele101 Ce n-au niciun haz în ele". „Jupân cucule, ea zise, Aieve-mi vorbeşti, or vise.
De îmi tot defaimi cântarea şi îţi lauzi răsunarea? Într-adevăr, ai glas mare.
Dar cine la gust îl are? Cântarea-ţi e monotoană

78 ..
Neştine - cineva.

Toată, toată o broboană. «Cucu, cucu» o ţii una.

Atâta zici totdeauna.

Ca să mai faci vreo figură Nu poţi să o frângi în gură.

Că nu ţi-e dat din natură.

101 Gheonghenele – fasoane, floricele fără rost.

N-ai talent în căscătură.

De cântare nu ţi-e glasul.

Eşti bun numai să ţii basul”.

— „O, tu, pasăre neroadă!

Zise el mişcând din coadă.

Nu te ţinea-nfumurată

Că cânţi mai bine vreodată:

Ale tale cântecele sunt ca nişte jucărele.

Că începi cu piuita şi sfârşeşti cu ciripita:

«Piu, piu, piu» ciocu-ţi deşiră şi «cir, cir, cir» o ţii şiră.

Cu asta tu, vai de tine!

O să mă rămâi pe mine? Părerea-ţi este deşartă Şîn zadar te ţii de ceartă:

Ci cere pardon mai bine şi te închină la mine”.

— „Eu, cucule, niciodată.

Zise ea nesupărată.

Nu mă las supusă ţie.

D-o fi dreptul să se ţie:

Iar cântarea-mi de nu-ţi place, Te rog să mă laşi în pace”.

— „Ba, zise el, voi acuma să-ţi spui că nu iubesc gluma. Voi, zic, acuma îndată

Să mergem la judecată, Ş-acolo spuind pricina să ni se aleagă vina.

Să vedem care pe care va rămânea la cântare.

Şi din noi amândoi cine va lua în nas ruşine”.

Zise ea: – „Cucule dragă.

Dar cine să ne aleagă?

Cine socoteşti că are Auz mai bun la cântare?”

Iar el, privind în tot locul Zise, arătând cu ciocul:

— „Uite, acel ce se vede Păscându-se prin livede cu urechi mari ardicate şi poartă samar în spate încărcat cu alte multe.

Acela să ne asculte”.

Atunci zburară dodată Ş-ajungând la el îndată L-au făcut să înţeleagă că este pus să aleagă Pe cel ce cântă mai bine, Ascultând cum să cuvine.

Zicând aceasta-ncepură care cum să pricepură.

Cântară, se frământară şi sfârşind îl întrebară care din doi i s-a pare A avea dulce cântare?

Măgarul, ce ochi zgâise şi urechile-şi ciulise.

Îşi deschise grabnic botul Ş-îndată îşi dete102 votul.

Zicând: – „Eu drept vă voi spune. Cucul cântă de minune!

Ei strigă cu răsunate şi glasu-i mai mult gust are”. Săraca privigătoare!

Îi venea să se omoare, Văzându-se defăimată şi de măgar ruşinată.

Dar însă ciobanul, care

Să afle în ascultare Stând răzimat pe o coastă, Văzând alegerea proastă Ce măgarul o făcuse şi lui cucul îi plăcuse.

Începu cu vorbă mică Privigătoarei să zică:

— „O, tu, pasăre frumoasă! Cu glăsuire duioasă.

Inimă rea nu-ţi mai face.

Ci cântă veselă-n pace.

Lasă pe cuc să rămâie De măgar să se mângâie:

Iar tu vin de-mi cântă mie, Că nu te dau pe o mie.

De multe ori în viaţă Cântarea-ţi cea cu dulceaţă M-a făcut să stau din fluier, Nevrând nici la oi să şuier.

Şi nici să mă duc nu-mi vine, Numai să ascult la tine”. Acestea zicând ciobanul, Să-ntristă cucul sirmanul! Iar

dulcea privigătoare N-a mai vrut să se omoare, Ci de cioban mângâiată Mulţămindu-i zbură-ndată.

PRECUM FACI AŞA TRAGI

O muiere vinovată.

Fiind supt grea judecată, S-a hotărât: cu cap rasă să fie pe măgar trasă în uliţi, prin tot oraşul

Publicând[79] – o trâmbiţaşul.

După ce dar o purtară Cum am zis, şi o lăsară, împrejuru-i s-adunară Prietene ş-o pupară.

Zicând una: – „Vai de mine, Soro, ce mare ruşine!”

Alta, căind-o iară.

Îi zise: – „Tiu! ce ocară!”

Ş-alta, stându-i înainte.

Zise: – „Bre, bre, ce necinste! „Iar ea cum privea la ele Răspunse la cătetrele:

— „Rea pedeapsă, surioare, Destul, prea destul mă doare, Dar însă tot trebuie să ziceţi: Doamne fereşte D-altă pedeapsă mai mare. După vreo rea urmare.

Că fapta rea când să face cu pedeapsa să desface. Păziţi-vă dar, zic, bine.

Să nu pătimiţi ca mine”.

CALENDARUL

Un dăscălaş oarecare Făcător de calendare, într-o zi de sărbătoare, Fiind timp frumos şi soare, El silinţa îşi pusese la ceea ce mai scrisese Mai curând să isprăvească la să-l dea să-l tipărească. Scriind dar câteva rânduri

Şi oprindu-se pe gânduri în ce zi ce timp să puie şi ce minciuni să mai spuie, Atunci nevasta gătită Intră la el necăjită şi îi zise: – „Frăţioare!

Că lasă-te de scrisoare şi ai şi noi la plimbare.

Că astăzi este zi mare şi toată lumea să plimbă, Merge şi aeru-şi schimbă, Numai noi şedem în casă”.

El răspunse: – „Şi ce-mi pasă Meargă cine n-are

79 A publica - a face cunoscut.

treabă că eu azi de scris am grabă, Plimbarea nu ne dă pâine.

Dar asta-l tipăresc mâine şi nădejdea mi-e într-însul să iau ceva de la dânsul:

Iar vremea lui dacă trece Bea-l atunci cu apă rece.

Că trei parale nu face să-ţi cumperi pe ele ace”.

— „Ba, ba, îi zise ea, lasă.

Pune băiatul, de-ţi pasă.

Să scrie, să mâzgălească

Şi treaba să-ţi isprăvească”.

— „De unde ştie băiatul?

Zise către ea bărbatul.

Asta nu e jucărie.

Precum ţi s-a pare ţie.

Că trebuie-n el să puie Timpul zilelor, să spuie Adică: când nuor, când soare, Când ploaie şi când ninsoare. Precum şi vânt, ceaţă, pâclă.

Ş-alte câte se întâmplă”.

Îşi urmă ea iar cuvântul.

Cu cerul şi cu pământul Făcându-i rugăciuni multe.

D-o iubeşte s-o asculte.

Şi copilului să-i spuie în ce loc ce timp să puie.

El, văzând că n-are pace.

În sfârşit, aşa şi face.

Cheamă copilul să vie şi îl aşază să scrie.

Zicând: – „Uite-te la mine, Ce-ţi zic să ţii minte bine.

Iarna prea rar să pui soare, Mai mult tot nuor şi ninsoare. Pune şi câteodată Viscol, vreme tulburată.

Să nu te înşeli a pune Călduri mari şi zile bune. Primăvara iarăşi trece Vânt, ploaie şi vreme rece. Scrie ceaţă, scrie bură şi mai rareori căldură.

Vara iar, adesea pune Zile senine şi bune.

Scrie căldură de voie şi rareori nuor şi ploaie. Toamna iarăşi să arate Timpuri neastâmpărate.

Scrie brumă, scrie soare Ş – alteori vânt şi răcoare.

Cum şi ţine minte bine în sărbătoarea ce vine să pui nuor şi ploaie mare, Asculţi? să nu-ţi faci uitare”. Şi cum zise el aceasta.

Pe loc începu nevasta cu rugăciune, cu plânsul şi să se roage de dânsul.

Zicând: – „Nu, nu frăţioare!

Te rog, pune atunci soare.

Că e sărbătoare mare.

Şi să mergem la plimbare”.

„Ba, zise el cu mânie.

Voi atunci ploaie să fie.

Şi de plimbare nu-mi pasă. Putem şedea şi acasă”.

Îi zise ea iar cu bine:

— „De am trecere la tine.

La o vorbă dintr-o mie.

Fă-mi atât hatâr şi mie.

Într-altă zi ploaia multă, Ş-atunci scrie zi plăcută”.

— „E! dar iacă-ţi fac pe voie.

Zise el, şi nu pui ploaie”. Întrebă băiatu-ndată:

— „Ce să pui atuncea, tată?”

— „Să scrii, răspunse el, soare, Frumos, nici cald, nici răcoare”. Aşadar ei să-mpăcară

Şi la plimbare plecară.

JUMĂTATE FRIPT ŞI JUMĂTATE PRĂJIT

Spun că un judecător Nu prea era băutor.

Dar îşi făcuse nevrând Un obicei de curând.

Adică: când să scula şi după ce să spăla.

Câte un răchiu trăgea.

Ş-apoi la postu-şi mergea.

Aşadar, într-o zi, el Bând, cum zic, un păhărel.

Şi plecând la al său post.

S-a întâlnit cu un prost Ce ducea un peşte viu Prins atunci din eleştiu. Plăcându-i a-l cumpăra.

Plăti pân’ la o para Ş-îndreptă cu el pe prost ia să i-l ducă la cost[80].

Viind şi însuşi aci.

Birtăşiţii porunci să i-l gătească frumos.

Fără zeamă, fără sos.

Făcând jumătatea fript şi jumătatea prăjit.

Deci el, d-acolo plecând şi la slujba sa mergând.

Îndată să pomeni că birtăşiţa veni De mână cu un vecin Ce-o-njurase, beat de vin.

El, ameţit precum sta şi pe scaun dormita.

Altele n-au auzit Din câte ea au vorbit.

Ci ochii săi i-au deschis, Tocma atunci când i-au zis:

— „Domnule, nu îmi vorbeşti Spune-mi ce îmi hotărăşti”. El, privind-o necăjit.

Pe loc la ea s-a răstit.

Zicând: – „O dată ţ-am zis.

Nu o să-ţi dau şi în scris. Mergi, îţi zic, ce îmi mai stai?

Curând în două să-l tai, Jumătatea să-l faci fript Pe ţeapălugă înfipt şi jumătatea prăjit.

După treaba lui grijit”. Pârâtul, ce aci sta şi la dânsul asculta, începu a să ruga.

A plânge şi a striga:

— „Domnule, fii milostiv la vina unui beţiv.

Că aşa rău n-am greşit, Să mor tăiat şi prăjit”. Atunci de râs s-au umflat Toţi câţi aci s-au aflat.

CE NAŞTE MOARE

Un orăşean oarecare Ceru de la-nvecinare Un cazan la a sa treabă şi să i-l întoarcă-n grabă. Trecu luna, trecu anul şi nu-i mai duse cazanul, Când iată-l văzu pe uşă.

În mână c-o căldăruşă, Zicându-i: – „Ştii ce, vecine? Cazanul cât fu la mine, îngrecând[81] din întâmplare, Fătă

80 Cost - birt.

81 A îngreca - a rămîne însărcinată.

această căldare.
Şi ţi-o adusei acasă;
Te rog, însă, mi-l mai lasă”. El, cu buze bucurate.
Îi zise: – „Prea bine, frate, Numai bine o să-mi pară
Dacă ar mai făta iară”.
Aşa lăsându-i cazanul.
Îi mai fătă şi la anul.
Şi la al treilea vară Făta asemenea iară.
Stăpânul, fără mirare.
Lua câte o căldare.
Dar aşteptând să mai fete şi văzând că nu-i mai dete, Mergând l-a-ntrebat cu pace:
— „Frate, cazanul ce face?”
— „Cazanul, răspunse, frate.
Ţ-a lăsat ieri sănătate.
Şi căldăruşelor zi-le că mâine-i fac de trei zile”.
— „Glumeşti, vecine, îi zise.
Şi stai de-mi spui aşa vise?
Or umbli cu viclenie
Să-mi mănânci cazanul mie?” Zicând aste, mergendată Ş-arată la judecată.
Aci dacă îl chemară şi de cazan întrebară.
El cu răspuns gata fuse şi tot asemenea spuse.
Iar cei ce îl ascultară Pe loc de râs se umflară.
Zicând: – „Auzi nebunie!
Auzi proastă viclenie!
Măi, om fără judecată!
Arama moare vreodată?”
El zise: – „Rog de iertare să vă fac o întrebare:
Ceea ce naşte au fată Nu răposează vreodată?”
— „Da, da, i-au răspuns, să poată.
Câte-n lume nasc mor toate”.
— „Aşadar, zise el iară.
De râs să nu vi să pară.

Căci a fătat şi cazanul Vreo trei căldări, sirmanul.
Şi le-au luat de la mine Părându-i de ele bine”.
— „Aşa e?” îl întrebară.
Şi el le răspunse: – „Dară”.
— „E, dar, ţ-este mort cazanul”.
Îi răspunse tot divanul.
ORBUL ŞI COJOCARUL
În Ţarigrad oarecând Un cojocăraş plecând cu un galben de schimbat.
Mai pân’ la prânz au umblat.
Şi să schimbe nu găsea.
Că parale cam lipsea.
Zarafii[82] lua mai jos.
Pentru schimb cerând folos.
El, iar sărac cum era;
Să-l dea jos nu să-ndura.
Aşa îi veni în gând şi la un orbeţ mergând I-a zis: – „Ascultă, mă rog!
Tu, fiindcă eşti milog.
Strângi după unde te plimbi şi crez c-ai putea să-mi schimbi. Orbul pe loc l-a-ntrebat:
— „Dar ce ai pentru schimbat?
— „Un galben, el a răspuns.
Este prea bun, nu e tuns”.
— „Ia adu-l, i-a zis, aici.
Să-l văz, e după cum zici? Cojocarul cum l-a dat.
El în gură l-a băgat şi, la locuşi cum şedea.
Cerea iar milă să-i dea.
Negustorul să uita şi să-l schimbe aştepta.
Dar lui nici nu îi păsa.
Îngrijea de treaba sa.
— „Ce faci? Nu-l schimbi?” îi zicea. Iar el cerea şi tăcea.

82 Zaraf - cămătar.

— „N-auzi tu?! l-a-mboldit iar, Dă-mi încoaci galbenul dar”.

— „O, omu’ lui Dumnezeu!
Ce tot îmi ceri să-ţi dau eu?
De vrei să-mi dai o para.
Dă-mi şi nu mă supăra”.

— „Mă! dă-mi galbenul, îţi zic, Cerşetor orb şi călic!”

— „Jupâne, ia fugi d-aici.
Eu nu ştiu ce galben zici.
Or vei să te ciomăgesc
Şi beleaua să-mi găsesc?”
Săracul om, de necaz.
Vărsa lacrămi pe obraz.
Şi d-ar fi fost vreun bogat Negreşit l-ar fi lăsat.
Dar n-avea a-şi cumpăra Măcar pâine d-o para.
Ş-aşa, de lipsă silit.
A mers de s-a jeluit.
Care îndată, pe sus.

La judecată fu dus şi l-a-ntrebat: de i-a dat Vreun galben de schimbat.

Orbul să zic-a-nceput:

— „Este, boieri, de crezut, Cum zice, galben să-mi dea, Cerşetor cum mă vedea? Vă uitaţi la chipul meu.
De seamăn la zaraf eu.
Or la vreun negustor şi de marfă vânzător.
Ca viind la vreo mădea[83].
Să aibă să ia, să dea.
Eu sunt un întunecat Ce trăiesc cu căpătat.

Când mâncat, când nemâncat, Când gol şi când îmbrăcat. Nu-mi ajunge mai vârtos, Dar încă să am prisos să mă fac natrapazan[84] Şi să schimb cuiva vreun ban, Ci aceasta, cum vedeţi.

83M ădea - împrejurare.

84N atrapazan - bancher.

Să o-nţelegeţi puteţi că nu e adevărat.
Ci urdu-belea curat”. Judecata ascultând şi pe orbeţul crezând, Săracul cojocăraş Rămase bun păgubaş.
Deci orbul iară şezând la locul său şi cerând, Cojocarul cam pitit Până seara l-a păzit.
După ce a înserat.
Unul ş-altul au plecat.
Orbul păşea singurel, Păgubaşul după el.
S-aşa frumos l-a-nsoţit
Încât de loc n-a simţit.
Acasă dac-au ajuns, Cojocarul cam ascuns Intrând, departe tăcea şi îl privea ce făcea.
Orbul, habar neavând şi ca un singur şezând, Borcanul ş-au desfăcut şi să vorbeasc-a-nceput: „Azi, slavă lui Dumnezeu l-a vrut cu borcanul meu! Acest galben a-mplinit Dintr-o mie ce-a lipsit”.
Şi, aruncându-l în el.
Îi răscoli puţintel Vorbind ca un ticălos:
„Of, cum îmi luciţi frumos!” Apoi, capacul puind şi locul acoperind.
Mai la o parte s-a dus şi să mănânce a pus:
Cojiţe de căpătat şi friptură de ficat.
Aşa când ospăta el, Cojocaru-ncetinel[85] Borcanul a ardicat Ş-afară s-a strecurat.
Acasă când s-au văzut.
Că e al său a crezut.
Nu-i venea nici a mânca.
Ci tot cânta şi juca.
După ce a ostenit.
Să se culce i-a venit şi, fiind în aşternut.
Mii de planuri a făcut.
Cum a să negustori Ş-unde a călători.
Deşi el nu prea a fost la înţelepciune prost.

85 În original : Cojocarul 'ncetinel

Dar şi banii-l învăţa Cum a-i întrebuinţa.
Şîn curândă vreme el.
Din cojocar mititel.
Au ajuns un negustor, Toptangiu cumpărător. Baniindoind ş-întreind şi prea regulat trăind. Orbul când a căutat şi borcanul n-a aflat, Destul s-a văitat ş-a plâns că pentru alţii a strâns.
Dar n-a scos cuvânt cumva că l-a furat cineva.
Ci umbla din birt în birt Cerşind şi bând cât-un spirt şi cu urechea trăgea când vorbea cei ce sugea, Doar îi va suna din vânt De banii săi vreun cuvânt. Câţiva ani tot s-a trudit, Dar nimic n-a dovedit. Acum cojocarul meu.
Fiind un toptangiu greu, S-a dus la birt într-o zi cu câţiva inşi a prânzi şi, tocma când s-aşezat, Iată orbul a intrat.
Şi viind unde şedea.
A cerut milă să-i dea. Cojocarul ce-a gândit.
La birtaş a poruncit
Ca orbului ce-a venit să-i puie deosebit.
Pâine, bucate şi vin.
Ca unui sărac creştin.
Orbul, dacă auzi.
Spre glasu-i să repezi.
Şi în genuche căzând Îi da mulţămiri zicând:
— „Bogdaproste, domnul meu, Să-ţi dea bine Dumnezeu, Dă-ţi mânuşiţa, mă rog.
S-o sărute un milog”. Cojocarul i-a răspuns:
— „Lasă, lasă, că sunt uns; Mergi, mănâncă sănătos.
S-o săruţi e de prisos”.
— „Ba, cinstite negustor.
Voi să fiu cunoscător.
Că de când sunt cerşetor Măcar niciun negustor Nu s-a putut îndura C-un prânz a mă bucura: D-aceea, precum văz eu.

Eşti om a lui Dumnezeu şi voi într-acest minut Mânuşiţa să-ţi sărut”. Auzindu-l dar astfel

Şi vrând să scape de el.

Mâna pe loc cum ş-a-ntins, Orbul de ea strâns l-a prins şi să strige a-nceput:

— „Hoţule! te-am priceput.

Tu, tu bani! mi-ai furat.

Tu inima mi-ai luat.

Dă-mi galbenii-ntr-acest ceas că din mână nu te las”.

Auzind toţi când striga, începur-a alerga.

Să adun, să grămădesc.

De ce aud să crucesc.

Fiind aci şi neferi110 Îi duseră la boieri.

Unde orbul iar striga şi cu lacrămi să ruga.

Zicând: – „Aga! acest drac M-a lăsat de tot sărac.

Asta e unul den hoţi Ce îmi luă banii toţi”. Agalele, ascultând şi p-amândoi cunoscând, L-a-ntrebat zicând: – „Ce fel Zici ţ-a furat banii el?

Acum trei ani arătai.

Cu el când te judecai.

Că eşti un sărac pierdut.

De unde dar ai avut?

Ieşi afară la nevoi!”

Ş-îi goniră p-amândoi.

TĂCEREA E CA MIEREA

O muiere rea, limbută, Otrăvită, netăcută Nu înceta cu certatul.

Tot îşi judeca bărbatul.

110 Nefer – ostaş cu însărcinări poliţieneşti.

El, iar cu firea neghioabă, De bătăi o făcea toabă. Aşa ea ce să gândeşte, într-o zi nu zăboveşte, Merge, la o vrăjitoare, Vestită fermecătoare.

Să roagă cu bună plată să-i facă să nu o bată.

Baba, fiind pricepută.

Cunoscu că e limbută.
Şi îi zise: – „Fii în pace.
Eu cererea-ţi o voi face, Numai, draga mamii fată, Du-mi-te în târg îndată.
Şi vreme fără a pierde, Cumpără un ulcior verde.
Apoi mâine des-de-noapte, Fără vorbe, fără şoapte.
Mergi la fântână tăcută şi ia apă nencepută.
Care, iar tăcând în tine.
S-o aduci aici la mine.
Ca s-o pui seara la stele cu descântecele mele”.
Aşa femeia se duse şi toate-n faptă le puse.
Luă ulcior, luă apă.
Tocma ziua când să crapă.
Îl duse la vrăjitoare.
Şi ea îl puse la soare.
Stătu până dimineaţă.
Cu astupuş de verdeaţă. Muierea cea îngrijată Veni la ulcior îndată.
Baba cum o văzu-l scoase cu nişte vorbe şoptoase, Zicând: – „Dragă, iată-ţi leacul, Numai dă babii colacul.
C-am descântat-o de pace şi să vezi ce minuni face.
Atât numai, mamuşoară.
Are o pază uşoară.
Adicăte: mă pricepe.
Când vezi că bărbatu-ncepe să te mustre, să te certe, Nevrând greşeala să-ţi ierte.
Tu atuncea ia îndată D-astă apă descântată.
Şi o ţine strâns în gură.
Să nu-ţi pice picătură.
Până când vezi că el tace şi de ceartă chefu-şi face. Ş-aşa cum zic făcând, mamă, Scapi de rău cu bună seamă”. Deci ea astfel învăţată Luând ulciorul îndată şi ducându-se acasă.
Veni bărbatul la masă.

Care d-o mică pricină începu să-i bage vină.
Ea ceva fără să zică Merge, ulciorul ardică.
Ţinu apă nencepută şi rămase nebătută.
A doua zi aşa iară.
Ş-începu bine să-i pară.
Trecu astfel săptămâna şi n-o atinse cu mâna. Într-acestea oarecine Din rude la dânsa vine.
La care ea să plânsese.
Şi traiul rău îşi spusese. Întrebă că ce mai face.
Are cu bărbatul pace?
Ea răspunse bucuroasă:
— „Sunt, leica mea, sănătoasă, De bătăi acum nu-mi pasă. Am toată pacea în casă.
Că îmblânzii pe bărbatul.
I-a lipsit acum turbatul”.
Ruda ei, vrând s-o-nţeleagă, O-ntrebă: – „Cum făcuşi, dragă Atunci păţita să puse şi toate de rând le spuse.
Cum, ce fel făcu ea treabă Ducându-se la o babă şi, în scurt, acum, în gură Cum ia acea băutură.
Pe loc bărbatul său tace şi ceartă nu să mai face.
Iar ruda ei cu zâmbire Zise la a sa vorbire:
— „Nu, draga mea, acea apa, Cum zici, de bătăi te scapă.
Ci tăcerea ta te face să aibi cu bărbatul pace.
Că ţiind, cum zici, în gură Din acea descântătură.
Vezi tu bine că, fereşte.
Oricum să taci trebuie:
Fii dar d-acum înainte Cum te-a-nvăţat baba minte; Că tăcerea este miere la cea mai amară fiere.
Tăcerea ţ-a-ndulcit traiul şi a contenit vătraiul”.

ÎMPRUMUTUL

Până la cheful bogatului iese sufletul săracului. Unul, având trebuinţă să ceară bani în credinţă, C-un prieten să-ntâlneşte.

Îl roagă, i s-a jeleşte, Mergând p-alături cu dânsul, Suspină, îl trece plânsul.

Îi propune vorbe multe la să-l plece, să-l asculte. Prietenul gros în burtă Da câte o vorbă scurtă:

Că acuma n-are vreme şi cum că să-i dea să teme, Poate cumva nu-i plăteşte, Or că mult îl zăboveşte.

Să făcu că are treabă.

Şi să depărtă în grabă.

După dânsul cu un câine, Zicându-i: să vază mâine. Bietul om iară se duce la casa lui să-l apuce. Bogatul, cum îl zăreşte.

De plecare să găteşte.

Până a suit pe scară.

El a şi ieşit afară.

S-a-ntâlnit faţă în faţă.

I-a dat bună dimineaţă.

El cum i-a dat mulţămire, Cam cu chioruşă privire.

Nu stă, pleacă să se ducă, Celălalt după el apucă, Sileşte-n rând să se puie, Nevoile să-şi mai spuie. Acesta ţinea cărarea.

Celălalt cu împiedicarea, Călca noroaie şi gloduri, înghiţind destule noduri; Iar el, fără a-i răspunde, Intră pe loc oareunde Acesta lalt biet rămase.

Dar tot n-a vrut să se lase.

A treia zi merse iară.

Stătu la uşă afară.

Văzând că sluga nu-l lasă.

Îl aşteptă ca să iasă.

El ieşind plecă ca vântul, Necăjit călcând pământul. Acest după el iar pleacă, Rugăciune să-i mai facă, Asemenea călcând gloduri (Nefiind p-atuncea poduri).

Îi puse vorbe nainte Câte-i veniră prin minte.

El ca un sătul de pâine I-a zis iar: să vază mâine.

În următoarea zi, dară.

Să duce la dânsul iară.

Acesta iar cum îl vede (Sătul la flămând nu crede) De ciudă-i venea să crape.

Să mira iar cum să scape, Plecă pe loc de acasă.

Celălalt iară nu să iasă, Mergând p-alături să plânge, Giubeaua la piept îşi strânge. Calcă noduri şi noroaie Ş-îi spuse a sa nevoie.

El, văzând că n-are pace.

În sfârşit face ce face.

Îi dă cu întăriri bune.

A-i plăti soroc îi pune.

Şi aşa de dânsul scapă.

Bând de necazu-i o apă.

Deci la acest făcut bine Sorocul după ce-i vine.

Trece o zi, trece două.

Văzând că trece şi nouă.

Pe loc la dânsul să duce să-ntrebe căci nu-i aduce. Acesta, cum îl zăreşte.

Acasă nu zăboveşte.

Pleacă pe poartă în grabă la după o mare treabă. Creditorul după dânsul, Crăpând de necaz într-însul, Calcă gloduri să-i vorbească şi să ceară să-i plătească.

Iar el, mergând pe cărare.

Îi zice că acum n-are.

Dar mâine nădăjduieşte că de dânsul să plăteşte.

A doua zi dacă merse.

El d-acasă iar o şterse.

A treia zi aşa iară Îi fu cererea-n zadară.

Zi după zi soroc puse şi acesta tot se duse.

Până când îi zise: – „Frate! Asta este nedreptate.

Mult o să mai calc eu gloduri înghiţind de necaz noduri şi să umblu după tine Pentru că ţ-am făcut bine?”

— „Nu, nu, el îi zise, frate.

Nu-ţi fac nicio strâmbătate.

Ci precum mi-a fost cerutul Voi să-ţi întorc ş-împrumutul. Ia adu-ţi aminte bine Cum umblam eu după tine cu pălăria în mână Mai bine d-o săptămână, Călcând gloduri şi noroaie.

Smerindu-mă ca o oaie, Umblă dar şi tu acuma şi te rog îmi iartă gluma.

Că nu-ţi este spre osândă.

Ci primeşti cu dobândă”.

*

De poţi cuiva să faci bine, Fă-i când să roagă de tine, Nu-l purta cu azi, cu mâine, Cu vorbă ca pe un câine.

IARNA, VÂNTUL ŞI COJOCUL

Iarna, ca muierea rea.

După cum i s-a părea.

Cu vântul să disputa şi zicând îl descânta că: – „Tu eşti un ăla mic, Cum am zice – un nimic.

Cum mă vezi, începi te umfli, Mergi, osteneşti, îmi sufli, Bombăneşti şi vâjâieşti.

Te nalţi sus, jos te târăşti.

Ca cine te va vedea De frică cinste să-ţi dea.

Şîn zadar aste le faci.

Mai bine ar fi să taci.

Pentru că eu sunt ce sunt.

Eu stăpânesc pre pământ”. Vântul răspunzând i-a zis:

— „Ţie asta-ţi este vis.

Căci eu nu sunt de nimic.

Ci cum vezi sunt un voinic.

Eu cu putere când zbor, Garduri, case jos dobor.

Eu fac pe cei lenevoşi

Să umble mai inimoşi.

Fac pe toţi să-mi dea respect, Strângându-şi haina la piept. Pe ăi de nu să smeresc.

Eu pe loc îi căciulesc.

Şi la oricine voiesc Pân’ la piele îi răzbesc, Tremur,

tremur c-un cuvânt Toţi de mine pre pământ.

Iar un petic de cojoc.

Stând azvârlit într-un loc şi acestea auzind.

A răspuns pe loc, zâmbind:

— „Ce zici? ce zici, jupân vânt, Că ai fi tu pre pământ?”

El zise: – „Ia, ce voiesc.

Eu cu tine nu vorbesc”.

ŢAPUL CU CORNUL FRÂNT

Un surd caprele păzind şi la umbră adormind, După ce s-a deşteptat şi împrejur s-a uitat.

Nicio capră n-a văzut şi crezu că le-au pierdut.

A le căuta plecând şi din loc în loc umblând, Zări p-un plugar cioplind şi la un gard împletind.

Se duse a-l întreba De i le-au văzut, au ba?

El, iarăşi tot surd fiind şi ce zice neştiind.

Socoti că l-a-ntrebat De mai are de lucrat.

Şi nasu-n sus ardicând.

Arătă cu el, zicând:

— „Iată, mai am puţintel.

Pân’ la acel copăcel.

Apoi isprăvesc, mă duc D-amiaz ceva să îmbuc”. Aşadar el a plecat

Spre unde i-a arătat, Socotind că i-ar fi spus că p-aci turma-i s-a dus, Zicând: – De le voi găsi.

Şi tu te vei folosi.

Că e în ele un ţap.

Cu cornul drept frânt în cap. P-acel îţi făgăduiesc că pe loc ţi-l dăruiesc”.

Deci acel loc ocolind şi turma în crâng găsind, S-a ntors către lucrător, Zicând cu chip zâmbitor:

— „Iată, mă ţiu de cuvânt.

Na ţapul cu cornul frânt”. Plugarul cum s-a uitat

Îi răspunse supărat:

— „Să ferească Dumnezeu, Nu, nu i-am frânt cornul eu. Ciobanul îi zise iar:

— „Te necăjeşti în zadar, Nu-ţi dau altul sănătos.

Dar p-acesta bucuros”. Plugarul, ţapu-mpingând.

Să uită urât, zicând:

— „Mă! o, omule nătâng, Cum eram cornul să-i frâng când eu nici nu l-am văzut, Nici să mă uit am şezut”.

Fiind aceştia acum la marginea unui drum, Văd pe o fată trecând şi la cânepă torcând.

O opresc, o chem pe loc.

O aduc aci-n mijloc.

Şi unul ş-altul se pun şi cearta-ntre ei îşi spun. Ea, întâmplându-se iar Surdă ca şi dânşii chiar, Gândi că o-ntreb pe ea Pe cine-i place să ia.

Şi le zise: – „De vreţi voi, Eu iau pe unul din doi, Apoi fii tu, fie el.

Mie-mi plăceţi tot un fel”. Pe când aceasta spunea, Iată ş-un popa venea.

De bătrân să cocoşa şi călare făr’ de şa.

Ei pe loc cum l-au zărit.

Şi pe dânsul l-au oprit şi ca să-i spuie s-au pus Toţi, cum ziserăm mai sus. Preotul surd fiind iar şi ce zic navând habar.

Când la unul ascultă.

Când la altul să uită şi, sărind jos după cal.

Zise: – „De e ăl tău, na-l, Că la treaba mea mergând Îi găsii colea păscând.

Şi pe el m-am aruncat să mă duc pân’ la ăl sat”. Deci ei cum s-o fi-nţeles, Nu poci să vă spui ales.

Că cu toţii au plecat Ş-au mers la zapciu în sat.

Să-i împace la un fel.

Că doar n-o fi surd şi el. Zapciul în acea zi.

Când a vrut a-i auzi, S-a întâmplat a-l nemeri când nu-i putea suferi şi vorbă când nu-i plăcea. Fiindcă cură

făcea:

Că umblase cam zarif[86] Şi era puţin zaif[87].

Venise atunci la el Ş-un meşter c-un cojocel şi să necăjise foc că nu-l încăpea de loc.

Surzii grămadă intrând.

Fără a-şi aştepta rând.

Toţi dodată s-au pornit.

Îi spun la ce au venit.

De părea că urlă lupi şi albinele la stupi.

Plugarul jura pe sfânt că el cornul nu i-a frânt. Ciobanul striga înalt:

— „Ăst ţap îi dau, nu-i dau alt”. Fata arăta şi ea că pe unul din doi ia.

Preotul spunea de cal, Arătându-şi al său hal.

Cum că el nu l-a furat.

Ci numai l-a-ncălecat.

Zapciul privind uimit la lucru nepotrivit.

Fiind şi supărat foc De cură şi de cojoc.

Să dezbrăcă-n acel ceas şi zise strâmbând din nas:

— „Să n-am parte d-ăst cojoc (Şi îl aruncă în foc).

Să se prefacă cărbuni.

De nu sunteţi voi nebuni”.

L-aşa oameni pătimaşi Poate crede cineva şi.

Când îi taie vreun cuvânt Ş-îi rămâne vorba-n vânt.

Dar ţ-e ciudă foarte mult, Când aud şi nu ascult.

LUPUL, ŢAPUL ŞI VARZA

Un ţăran la târg plecase şi de vânzare luase Un lup, un ied şi o varză. Nevrând niciuna să piarză şi nefiind nici călare.

Vrea să treacă un râu mare, Care era să-l înoate şi să le treacă pe toate. Stând în loc se socoteşte şi întru sine şopteşte.

86A umbla zarif - a face chef

87Z aif - indispus, mahmur.

Cum şi în ce chip să facă Câte una să le treacă.
Că fiind apa prea lată Nu putea două dodată.
„Să trec întâi lupul, zice, Capra varza o să-mi strice, Să trec varza, ş-aşa încă, Lupul capra îmi mănâncă”.
Deci dacă-i veni în minte şi trecu capra nainte.
Stătu iar să se gândească la cum să o nemerească.
Gândind, zicea întru sine:
„Trecui una, merse bine.
Pân-aci toate scăpară;
Acum care să trec dară?
Trecând varza şi lăsând-o.
O strică iedul rozând-o.
Precum lupul şi el iară îmi face iedul papară. O, ce vită neunită şi marfă nepotrivită!”
Dar mai gândind: „Ha! el zice Nevoia minte-mi trimise”.
Trecu lupul, clătind capul.
Şîn toarse înapoi ţapul.
Trecu şi varza îndată.
Mereu făcând judecată.
Şi mergând a doua oară.
Trecu ţapul supsioară.
Omul dacă să gândeşte Orice i s-a înlesneşte.
Prejudecând cele grele.
Le găseşte uşurele.
Că pe cât el să gândeşte P-atât mintea-i să toceşte.
Şi orice, cu judecată.
Nu-l greşeşte niciodată.
ŢERMONIA UNUI BĂTRÂN
Un bătrân trecut în zile, Fiind foarte ţermonos.
La dame şi la copile Era şi mai cu prisos.
Într-o zi văzând că vine o damă a-l cerceta.
El, cu părere de bine Vrând ei a se arăta.
Ieşind să o-ntâmpineze.

Pe loc de brăţet o ia.
Chip să o ajutoreze ia să suie scara ea.
Dama începu să zică:
— „Lasă, mă rog, n-osteni! Că nu sunt vreo mititică.
Poci şi singură veni”.
El îi răspunse: – „Prea bine, Te-aş lăsa, sufletul meu! Dar să te ascult nu-mi vine.
Că mă tem să nu caz eu”.
*
Mulţi sunt carii ne arată Politică de prisos.
Dar ţermonia cea dată Priveşte-n a lor folos.
COPILUL ŞI HOŢUL
Un copil ieşind odată Noaptea-ncepu a striga:
— „Am prins un hoţ, tată! tată! Şi nu am cu ce-l lega”.
Tatăl său răspunse:
— „Bine, Adu-l la mine încoci”. El zise: – „Apoi nu vine.
Şîn circă să-l iau nu poci”. „Lasă-l dar, şi vino-n casă”.
A zis tatăl său, strigând.
„Aş! apoi el nu mă lasă”, Răspunse pruncul plângând.
*
Adesea gândim că prindem.
Şi noi înşine ne prindem! Socotim că ne e-n mână.
Şi pe noi ne are-n mână.
Tocma când vrem să-l destinem, Atunci vedem că ne ţinem.
CÂTĂ Ţ-E PLAPOMA ATÂT TE-NTINDE
Unuia i-au fost rămas De la moşi-strămoşi miras Un petic de stofă mic.
Nefiind bun de nimic.
Şi destul căută el să mai găsească la fel.
Dar fiind, cum zic, de mult Moada i s-a fost trecut.

El însă să facă va Din acel petic ceva.
Aşa viindu-i în gând şi un plapomar chemând.
Scoase acel peticel să-i dea plapomă din el.
Plapomarul a răspuns că nu este de ajuns.
Şi la alţi dac-a trimis.
Tot asemenea i-a zis.
Pe urmă să găsi un Cam într-o parte, nebun.
Şi i-a zis că face el Plapomă din peticel.
Cu chenar jur-împrejur să n-aibă niciun cusur.
Deci el petecul luând şi precum a zis făcând.
Trei zile n-a zăbovit şi cu dânsa a venit.
Stăpânul, cum s-au uitat, Scurtă i s-au arătat.
Pe loc pe sine o ia Ş-întinzându-se supt ea, Picioarele i-a rămas Afară cale d-un ceas.
Ş-a zis privindu-l chioruş:
— „Ce fel de treabă făcuşi?
Că este scurtă de tot
Şi stau dezvelit d-un cot”. Plapomarul cum privea şi c-un baston ce-l avea Pe picioare cum l-a ars.
El supt plapomă le-a tras Ş-a-nceput a-l întreba.
Zicând: – „Nebun eşti, au ba? Dar pentru ce mă loveşti?
Or vei ca să pătimeşti?” Plapomarul i-a răspuns:
— „Vezi acum cum ţ-a ajuns? Nu te lungi pe cât n-ai.
Ci te-ntinde pe cât ai”.
CE ZIC OAMENII DE MINE
Un cardinal într-o casă.
Şezând cu alţii la masă.
Întrebă pe oarecine.
Ce vorbea cu neruşine Zicând: – „N-auzi vorbă multă, Nu tot spori, ci ş-ascultă.
Tu vei fi ştiind prea bine Ce zic oamenii de mine”.
— „O! zice el, ai un nume

Cam prea defăimat de lume. Te pun în rând cu nebunii şi mai vârtos te zic unii că eşti un beţiv în formă.

Bei până să te adoarmă.

Alţi te zic lup cu bărboaie, Schimbat în piele de oaie.

Şi alţi în versuri te cântă că numa vorba ţ-e sfântă.

Iar încolo totdeauna Eşti cu mireanul mai una". Cardinalul ştiind bine Ce vorbeşte fiecine:

— „Ha, ba, ha, râzând îi zise, Aste crez că nu sunt vise.

Dar de n-ar vorbi neştine De un cardinal ca mine.

De un ca tine, Pacală.

Flecar fără de zăbală.

Lumea o să se pornească

Ca să te ponosluiască!"

*

Asta, cum zice cuvântul.

Este de când e pământul.

Cel slab pre cel cu putinţă, Cel prost pre cel cu ştiinţă A-l defăima totdeauna.

Ca câinii cum latră luna.

A ŞI Î

Grecul când şedea la masă cu slugă român în casă, îi zise: – „Mo! adu puine şi bucate de la cuine[88]".

Iar sluga, fiind isteaţă şi cu firea cam glumeaţă, I-a zis: – „Nu aşa, jupâne, Ce zi: «mă-a! ad pââine», Răspunde a şi î, bine".

„Eu nu pot, zise, ca tine, Grecu aşa slova n-are, Lingva presupţire are.

Voi rumunii che ţocoi Vorbeşte tocma ca voi". Românul atuncea tace Ş-îl lăsă puţin în pace.

Apoi pe loc cum aduse Ş-un fel de mâncare puse, carea era lui plăcută.

Mai deosebit făcută.

---

88 Cuine - bucătărie.

Cum a îmbucat o dată: „Jupâne! zise îndată.
Îţi place asta mâncare.
Că e grecească îmi pare?” El fiind cu gura plină.
De pâine şi de găină, Umflându-şi buzele unse îndată: – „I-i” răspunse. Atunci sluga zise iară: „Jupâne, rău să nu-ţi pară că ai mugit acum, iacă.
Ca un bou sau ca o vacă”.
*
Fiecare om fireşte A să limbă îşi slăveşte, Apoi fie oricum fie.
El mai mult nu va să ştie, P-altele le face rele.
Deşi trăieşte cu ele.
A să mai bună îi pare
Că de la mumă o are.
Au deschis ochii într-însa Ş-au copilărit cu dânsa.
AMORUL NEROD
Un prostănac guguman Băgat slugă într-un an.
La oarecare bogat Pârcălab bătrân în sat.
Acest pârcălab având o fetică cu chip blând şi cu cinstite purtări, Necrescută-n răsfăţări.
Sluga s-a robit de ea Ş-au pus în gând să o ia.
Cum şi pe câţi întâlnea.
Că ea-l iubeşte spunea.
Până când un curios îl întrebă serios.
Zicând: – „Mă! eu înţeleg că tu eşti un prost întreg.
Dar să uită ea la un la d-alde tine nebun?”
— „Vezi bine, el a răspuns.
Mi s-au uitat prea pătruns.
Şi din ochi clipea mereu când priveam la ea şi eu”.
— „Cum şi când (iar l-a-ntrebat), La tine zici că s-a uitat?”
— „Tu nu ştii, răspunse el.
Dar să-ţi spui să vezi ce fel: Când am scos din groapă grâu la să-l spăl atunci la râu.

A intrat în groapă ea cu baniţa grâu să ia.
Şi eu la gură m-am pus ia să trag baniţa-n sus. Ş-aşa, când o trăgeam eu, Ea ţinea ochii mereu şi la mine să uita De parcă mă săgeta”.
— „Ha, ha, râse acestlalt şi zise: Ascultă, halt!
Mă, om sec! ea n-au privit Pentru că te-a îndrăgit.
Ci ea, căci în groapă sta.
De frică-n sus să uita să nu-i cază ceva-n cap, Precum mulţi baniţa scap, şi tu pe loc te-ai robit
Socotind că te-a iubit”.
*
Mulţi sunt astfel de stricaţi, La păreri proaste plecaţi.
Şi amor nerod pornesc.
De atât să-nnebunesc.
Încât nu peste timp lung Pe la balamuc ajung.
VISUL ZUGRAVULUI
Odată mi-a povestit Un zugrav bătrân, cinstit.
Că el la un iad grozav când lucra ca un zugrav, Noaptea îi veni în vis Dracul mare şi i-a zis:
— „Eu foarte de mult doresc Un zugrav să-mbogăţesc, Numai de m-ar asculta la ce îi voi arăta.
Aşadar, tu de voieşti o comoară să găseşti.
Te poftesc că câţiva draci Verzi şi albaştri să faci.
Cu roşii amestecaţi.
Nu tot negri-ntunecaţi.
Şi de vei face cum zic.
Nu te păgubeşti nimic.
Ci ţ-aş arăta pe loc o comoară într-un loc”.
Zicând această l săltă şi din somn îl deşteptă.
El, gândind în aşternut la visul ce a văzut.
S-a sculat îndată sus şi nevestei lui i-a spus.
Nevasta s-a bucurat.
Ca de un adevărat.
Ş-a zis: – „Zău, aşa să faci! Bine ar fi să-l împaci.

Ce ştii? poate va-mplini.
De-l vei împrieteni.
E un cuvânt bătrânesc care mai toţi îl vorbesc:
Fă-te tovarăş cu dracul Până treci cu dânsul lacul. (Sau) Fă-te cu dracul un fel Până treci puntea cu el". Acestea dar ea zicând.
Şi bărbatul ascultând.
S-apucat ş-a zugrăvit Dracul cum i-a poruncit.
Deci a doua noapte-n vis Arătându-se i-a zis:
— „Bravo că m-ai ascultat, Făcând cum te-am învăţat.
Găteşte-te dar de drum şi ai cu mine acum îndată, ca un năluc.
La comoară să te duc". Aceasta dracul zicând şi pe zugrav ardicând.
Ca în zbor mergând pe sus la o câmpie l-a pus.
Şi arătându-i un loc I-a zis: – „Te cinstesc boboc, într-acest loc care-l vezi, Tocma acum unde şezi.
De vei săpa pân' la piept, Găseşti numai gălbinet.
Şi fiindcă-n ăst ocol Este peste tot câmp gol.
Şi nu găseşti niciun lemn.
Or vreo piatră să pui semn.
Eu până mă voi suci Tu-n grab pune-te aci la locul ce-ţi arătai Ş-înfige pe el un pai.
Să-l poţi bine nemeri.
Mâine când îl vei zări". Aşadar el ascultând şi ca în câmpie stând, Pântecele-şi deşertă Ş-îndată să deşteptă. Nevasta l-a întrebat:
„Frate, spune-mi ce-ai visat El săracul ameţit.
Păţind ce n-a mai păţit, începu a şuiera şi pe dracul a-njura.
Nevasta lui făcea haz.
Iar el crăpa de necaz.
Zicând: –, Uite-te şi vezi, Vei visului să mai crezi?"
„Ba, nevasta a răspuns, Visul tău mi-e de ajuns.

Eu mă-nvăţai să păzesc Cuvântul cel bătrânesc:
Nici să văz vreodată drac, Nici cruce de el să-mi fac”.
Mulţi ceva dacă visez.
Când să deştept să-ntristez, Spun visul, îl tălmăcesc.
În tot chipul îl sucesc.
Dar bătrânii bine zic că visul nu e nimic.
Şi mai au ei cuvânt care la copii îl cânt: Flămânzii visez mâncând şi setoşii apă bând.
GRĂDINARUL PĂGUBAŞ
Un grădinar oarecând la zapciu în sat mergând cu poclon de zarzavat, într-acest chip l-a-ntrebat: – „Cocoane, eşti înţelept.
Şi toate le judeci drept. Rog, ca un supus ce sunt.
Să am parte de cuvânt: Când în grădina cuiva va intra vreun bou cumva şi o va călca de rând, Răsadurile păscând.
Acel sărac creştinaş să rămâie păgubaş.
Or să facă în alt fel.
Fiind păcat şi de el?”
— „Ba, ba, zapciul a zis.
În pravilă este scris la când vreun dobitoc va intra în vreun loc
Şi sadul îi va mânca.
Sau călcând îl va strica, Stăpânul acelui loc să prinză vita pe loc.
Ş-a cui va fi va plăti Pe cât se va socoti”.
— „Dacă este aşa dar.
Zise bietul grădinar.
Ca un drept judecător Astăzi îmi eşti bun dator: Vaca dumitale chiar.
Mă mir cum n-a dat în par, Că sărind gardul ş-întrând A păscut toate de rând”.
— „Ce? zapciul s-a răstit, Vaca mea zici c-a sărit!
Şi cine ţ-e vinovat?

De ce nu faci gard înalt?
Şi încă mai îndrăzneşti să vii să te jelueşti?
Ieşi afară d-aci-ţi spui, C-acum să te bată pui”.
CRITICA OAMENILOR
Un om bătrân oarecând Tot numai un cal având, Sui p-al său copilaş Ş-aşa ieşea din oraş.
Pe drum unii din norod
Striga zicând: – „Ce nerod că el, bătrân, n-are hal Ş-a pus copilul pe cal.
Care este putincios să se ducă şi pe jos şi să fi-ncălecat el.
Ce bătrân prost şi mişel!” Iar bătrânul, auzind Pe oameni astfel vorbind, S-a ruşinat oarecum şi puţin mergând pe drum Pe copilul jos a dat şi el a încălecat.
Ducându-se dar astfel.
Cu copilul după el.
Auzi pe alţi râzând şi după dânsul zicând:
„Mă! ce bătrân nătărău!
A lăsat pe pruncul său ia să alerge pe jos.
Mic şi crud, neputincios.
Şi nu-l suie după şa.
Că nu este greu aşa”. Bătrânul, iar auzind Acestea lumea vorbind, Puţintel dacă s-a dus.
Şi pe copilul a pus.
Deci pe drumul său urmând Auzi pe alţi zicând:
„Mă-a! mă-a! ia vedeţi Pe aceşti nevoiaşi beţi! Cum s-au pus doi cât un mal să deşele bietul cal!” Bătrânul om, vai de el! Văzând că-l râd şi astfel.
După ce s-au depărtat
De tot au descălecat.
Şi pe jos calul trăgând Auzi pe alţi zicând:
— „Uită-te oameni neroşi 114! Gugumani şi ticăloşi!
Că au cal voinic de drac şi de căpăstru îl trag.
Nu încalecă pe el încai bietul băieţel?”

Deci ieşind el din oraş Zise către copilaş:
— „E! ai văzut, fătul meu.
Cât este-n lume de greu ia să umbli şi să faci
La toţi oamenii să placi? Căci tu ai încălecat.
Oamenii ne-au judecat.
Şi eu am încălecat.
Lumea iar ne-au judecat.
Şi doi am încălecat.
Tot iarăşi ne-au judecat.
De tot am descălecat.
Şi aşa ne-au judecat.
CĂTRE CITITORI115
114 Neros – necioplit.
115 Această postfaţă nu figurează decât în ediţia 1841.

Primiţi deocamdată Acestea ce le citiţi şi vă voi da altă dată şi mai multe, de poftiţi. Că d-alde aceste-n lume De câte s-au săvârşit Fabule, istorii, glume N-au niciodată sfârşit.

Dar la orice când începem Trebuie să contenim şi, din câte ne pricepem, şi pentru noi să oprim.

NEZDRĂVĂNIILE LUI NASTRATIN HOGEA
ÎNVĂŢĂTURĂ DATĂ RĂU SE SPARGE ÎN CAPUL TĂU

Nastratin era un hogea (dascăl sau învăţător).
Care a rămas de basnu până astăzi tuturor.
Pentru că era din fire cam p-o reche, nezdravan.
Nu-l găseşti însă în faptă să fi fost vreun viclean;
El, şezând odată-n şcoală, ce îi dete-n simplul gând:
— „Ascultaţi, copii, le zise (cu-ntâmplare strănutând).
— Să ştiţi d-astăzi înainte că eu când voi strănuta.
Toţi bătând îndată-n palme să-mi ziceţi hair-ola116!”

Cu-ntâmplare dar odată găleata în puţ căzând şi cu ce să scoaţă apă pentru şcoală neavând.

Hogea porunci îndată ca din toţi ai săi şcolari

Să se lase-n puţ s-o scoaţă vreunul din cei mai mari;
Merg şcolarii toţi în grabă, pe lângă puţ se adun.
Dar privind ş-adânc văzându-l n-a vrut să intre niciun.
Deci văzând că coraj n-are niciunul din câţi era, Hotărî-n cele din urmă el într-însul a intra;
Ş-aşa dezbrăcat de toate, cu capul gol şi desculţ, Legat cu un ştreang de mijloc, şcolarii-l lăsară-n puţ; După ce găsi găleata şi după ce o legă.
Către şcolari dete gură şi să-l tragă le strigă;
Ei pornind cu toţi dodată să-l tragă în sus de jos şi tocma cam pe la gura puţului când fu el scos, Razele luminii-ndată îl gâdiliră în nas şi începu să strănute una-ntr-altă-n acel ceas;
Ei cum aud că strănută, aminte-n grab ş-au adus De porunca lui cea dată (după cum am spus mai sus)
Şi cu toţii deodată funia din mâini lăsând.
Începur-a bate-n palme şi „hair-ola!” strigând.
Bietul Hogea cade-ndată ca un dovleac jos trântit Până-n fund, îşi sparse capul, de pereţi fiind lovit. După ce ieşi în urmă d-acei nerozi copii tras.
Jupuit, ca vai de dânsul, la picioare, mâini şi nas.
Zise: – „Nu e vina voastră, ci-a mea, că n-am judecat Ş-asfel de cinste neroadă ca să-mi daţi v-am învăţat, Care-n cele după urmă din pricina-i ajunsei cu picioare, mâini belite şi cu cap spart m-alesei.

COPILUL SĂ-NVAŢĂ CÂND NU SĂ RĂSFAŢĂ

Nastratin Hogea la apă vreun copil când trimitea, Mai întâi d-a-i da ulciorul, el s-apuca ş-îl bătea.
Un prieten întrebându-l de ce bate pe băiat când îi da ulcioru-n mână, fără a fi vinovat.
— „Îl bat, da, el îi răspunse, ca să ia seama, mergând, Să nu spargă-n drum ulciorul, niscai nebunii făcând, Că după ce îl va sparge pedeapsa e de prisos.

Cât de mult de îl voi bate, nu mai am niciun folos”.

PÂINE LA FOAME UDATĂ E CEA MAI DULCE BUCATĂ

Nastratin Hogea odată pe fiul său l-a-ntrebat Niscaiva zaharicale vreodată d-a mâncat.

Copilul său îi răspunse că n-a mâncat nicidecum. Hogea îl întrebă iarăşi: – „Dar ce mănânci tu acum?”! „Pâine uscată cu apă”. Hogea zise: – „Aşadar, Socoteşti tu c-ar fi-n lume vreun alt mai dulce zahăr la astă pâine uscată ce o uzi şi o îmbuci.

Cu atâta gust şi foame cât ş-altui poftă aduci?”

ORICE ÎL NUMEŞTI AVERE SĂ-L PĂSTREZI TOT ÎN VEDERE

Mestecând odinioară Nastratin Hogea mastic[89] (Care românii de obşte sacâz bun sau dulce-i zic) Când vru să şază la masă, el în palmă îl scuipi Şîn vârful nasului tocma potrivindu-l îl lipi.

Un prieten întrebându-l că de ce face astfel, Hogea îi dete răspunsul, în scurt zicând către el: „Totdeauna dator este omul lucrul a-şi păzi şi să-l aibă în vedere în fieştecare zi”.

CÂND SE GĂTEŞTE ÎN LATURI.

NUMAI DIN MIROS TE SATURI

Nastratin Hogea-ntr-o seară la fereastră cum şedea îşi lungea nasul aiurea, p-alţii fără a-i vedea;

Trecând unul din prieteni: – „Ce miroşi?” l-a întrebat.

— „Vecinul meu, el răspunse, găteşte scumpe mâncări.

Şi d-al lor[90] miros mă satur, trăgându-l cu gust prin nări”.

GRIJILE-S LA CREDITORI MAI MULT DECÂT LA

89 În părţile Răsăritului toate femeile, fetele şi copiii obişnuiesc să mestece în gură sacîz, ca vitele cînd rumegă (n a.). .

90 În original : d-alor.

DATORI

Unul întâlnind pe Hogea s-a oprit a-l întreba De ş-a plătit datoria. Iar el îi răspunse: – „Ba”.

„Dar ce umbli fără grijă, când te ştii că eşti dator?” „Grija, zise el, s-o poarte cel ce este creditor”.

CÂND CERI ŞI NU ŢI S-A TRECE TE-NTORCI CU INIMA RECE

Într-o zi, viind la Hogea, un prieten i-a cerut să-i dea frânghia de rufe, numai pentru un minut;

„De n-aş avea, Hogea zise, vreo trebuinţă de ea.

Ţ-aş fi zis cu toată voia: poftim frate de o ia;

Dar am să întinz pe dânsa, să usuc nişte paspai[91]” „Nu-mi spui, acela răspunse, că nu vei să mi-o dai?” „Bine vezi tu, Hogea zise, că e vorba cam aci şi mai mult nu e de lipsă să stau a ţ-o tălmăci”.

DACĂ N-AI SĂ MERGI CĂLARE.

NU UMBLA LA-MPRUMUTARE

Unul a venit odată ş-îndrăznind, ca un vecin.

A cerut să-i dea măgarul pentru un ceas Nastratin;

El răspunse, zicând: – „Frate, bucuros ţi l-aş fi dat.

Dar nu-l am acasă astăzi: altui l-am împrumutat”.

Măgarul din grajd dodată a răcnit într-acel ceas.

„Spui că nu-i, zise vecinul, şi na, iacă al său glas”.

Iar Nastratin îi răspunse: – „Ce? tu nu crezi ce-ţi spui eu? Mai mult crezi tu pe măgarul decât chiar cuvântul meu?”

CASCĂ OCHII LA TOCMEALĂ.

IAR NU DUPĂ CE TE-NŞALĂ

Murind lui Nastratin Hogea măgarul ce îl avea, Socoti cum să mai scoaţă din paguba sa ceva;

Şi aşa tăind el capul măgarului celui mort, L-a-

---

919 Paspai — pulbere fină de făină care se depune, în timpul măcinatului, pe

nfăşurat pe dasupra binişor cu nişte tort[92]:

Apoi cu acest ghem mare în piaţ să-l vânză mergând. Se puse şi el cu dânsul cu alţi vânzători în rând;

Stând aci, veni îndată un ovrei cumpărător.

Carele de chilipire era-n piaţ precupitor:

În vreo câteva cuvinte învoindu-se din preţ.

Îi zise cumpărătorul (văzându-l prea greuleţ):

„Dar ce are ghemu-ntr-însul, de vine greu la cântar?” Nastratin Hogea răspunse: – „Iacă, un cap de măgar!” Dacă-l mai întrebă încă şi – îi răspunse tot la fel.

Socoti cumpărătorul că îl face prost pe el.

Şi scoţând îi dete-n mână banii cât i s-a căzut.

Care Nastratin luându-i, se făcu-n grab nevăzut.

Pe cumpărătorul însă cugetele nu-l lăsa.

S-apucă, desfăcu ghemul cum a mers la casa sa.

Şi abia găsi pe dânsul numai o oca de tort.

Iar celelalte ocale capul măgarului mort:

„Mai mare daraua Fu decât ocaua”.

Ce să facă?! Pleacă iute să-l caute necăjit.

Dar Hogea cum luă banii la casa sa a fugit;

El însă tot căutându-l prin piaţ, de a-l mai vedea.

Abia la o săptămână putu cu el ochi să dea.

Şi puind mâna pe dânsul judecăţii-n grab l-a dat. Arătând cu jeluire cum şi ce fel l-a-nşelat.

Fiind dar Nastratin Hogea la judecată adus.

El totdodată de faţă şi dovezile ş-a pus.

Cum că i-a spus adevărul, că e un cap de măgar.

Când i-a făcut întrebare de ce e greu la cântar.

92p ereţii morii. Explicaţia frazei se găseşte în versiunea originală a anecdotei, unde amănuntul din acest vers este elementul umoristic principal. Un vecin vine la Nastratin Hogea şi-i cere împrumut o frînghie ; Nastratin îi răspunde că nu i-o poate da, deoarece a întins pe ea făină la uscat. La mirarea vecinului : „Se poate întinde făină pe frînghie ?", Hogea răspunde : „Cu cît doreşti mai puţin să împrumuţi frînghia, cu atît mai multă făină ai de pus la uscat pe ea." 120 Tort - fir tors

Judecata pe temeiul dovezilor drept dând dar,
Cumpărătorul rămase cu capul cel de măgar.

UN NEBUN FĂGĂDUIEŞTE Ş-ÎNŢELEPTUL S-AMĂGEŞTE

Într-o zi, Nastratin Hogea, ceartă c-un vecin având,
Fuse tras la judecată, pentru dânsul jalbă dând; Nastratin,
plecând să meargă spre a se înfăţişa, Băgă-n sân un pietroi
mare şi se-nfăţişe aşa;

Când pârâtorul de dânsul spunea câte îi plăcea.

Nastratin pe tainä sânul îşi arăta şi tăcea.
Judecătorul, văzându-l că îşi bătea sânul plin.

Toată dreptatea o dete în partea lui Nastratin;

După ce jeluitorul fu d-aci afară dar.

Zise lui Nastratin Hogea: – „Scoate ce mi-ai arătat”;
El, scoţând îndată piatra, o puse cu cinste jos şi se trase la
o parte cu chip prea politicos;

„Dar ce este asta?” zise judecătorul bătrân.

— „Este darul, el răspunse, ce ţi-l arătam în sân”.

NU VEDEA-N CHIP POCITURA.
CI VEZI CE-I VORBEŞTE GURA

Trecând un paşe odată prin satul lui Nastratin,
Locuitorii îndată toţi ca la un hogea vin.

Îl rog ş-îl poftesc să meargă la paşa ca diputat
Socotindu-l decât dânşii mai procopsit ş-învăţat:

Şi paşii să-nfăţişeze ca din partea tuturor Supunerea
şi respectul, ca la un stăpânitor;

Mergând el să împlinească cererea ce l-au rugat,
Paşa la chipul şi forma Hogii dacă s-a uitat.

„Dar n-au mai găsit alţi oameni, paşa către el a zis.
Şi pe un măgar ca tine înainte-mi a trimis?”

„Pe oameni, Hogea răspunse, la alţi oameni îi trimit,
Dar eu ca să viu la tine toţi cu cale au găsit”.

CA SĂ ASCULŢI, BINE ESTE ŞI SFATUL UNEI NEVESTE

Nastratin Hogea la multe a se gândi nu-i plăcea şi cam pătimea adesea, după cele ce făcea; Odată cârmuitorul al aceluia judeţ Aci-n sat pentru o seară poposind ca un drumeţ şi văzând el că sătenii toţi cu mari, cu mici alerg. Care de care mai bune plocoane să-i ducă merg, Socoti Nastratin Hogea mai jos a nu se lăsa.

Şi ca ce lucru să-i ducă-ntrebă pe nevasta sa.

El zicea gutui să-i ducă, ea, ba, smochine-i zicea.

Şi părerea între dânşii unul altui nu-i plăcea; Disputându-se ei astfel ca la un minut de ceas.

Ca să ducă tot smochine nevasta lui l-a rămas.

Deci din pom cele mai coapte smochine el culegând Şîn grab la cârmuitorul cu dânsele alergând.

Se uită cârmuitorul şi ştiindu-l cam bufon.

— „Dar tocma smochine, zise, găsişi să-mi aduci plocon? „Şi cum sta-n genunchi cu coşul ca fieştece supus, Cârmuitorul îndată pe slujbaşii săi a pus să ia acele smochine şi fiecare pe rând să-l lovească-n cap cu ele, toţi cu câte una dând;

Când lui Nastratin aceasta slujitorii o făcea.

El la toată lovitura „bogdaproste” le zicea.

După ce striviră toate smochinele-n capu-i gol.

Îi zise cârmuitorul: – „Ardică-te de jos, scol şi îmi spune adevărul de ce, voi să ştiu şi eu.

La fiece lovitură tu ai mulţămit mereu?”

Răspunse Nastratin Hogea: – „Să-ţi spui: eu, ca un sărac, Neavând nicio putere vreun plocon bun să-ţi fac.

Am sfătuit cu nevasta să-ţi aduc nişte gutui.

Ea zicea s-aduc smochine, eu în contră îi sfătui.

Dar în cele de pre urmă de gura ei m-am supus şi aceste puţinele smochine ţi le-am adus;

De aceea când în capu-mi smochinele moi simţeam.

De sfătuirea nevestei mulţămirile făceam.

Că de aduceam ploconul gutui, precum ziceam eu,

Atuncea era să fie vai de acest cap al meu!

De aceea este bine ca să asculţi şi să-nveţi Ş-o povaţă d-a femeii din patruzeci de poveţi:

Că iată cu, cu-ntâmplare, prin povaţa ce mi-a dat.

Cu aceste moi smochine scăpai cu capul nespart”.

ŞI CU MINCIUNA NEŞTINE POATE TRĂI-NTR-O ZI BINE

După câtva timp iarăşi cârmuitorul umblând Şîn judeţul său prin sate drumurile cercetând, Sculându-se iar sătenii pe Nastratin l-a rugat la iar la cârmuitorul să se ducă diputat;

Însă ca să nu-l trimită fără niciun dar în mână îi detero raţă friptă şi două frumoase pâini. Plecând el să-ntâmpineze pe cârmuitoru-n drum Nu putu răbda mirosul raţii ce ieşea cu fum.

Şi şezând jos la o umbră mereu raţa învârti şi ca din ce loc să taie tot stătu, se socoti.

Vorbind singur întru sine: „Ce ştiu ce se va urma.

Ca s-o gust şi eu la masă, m-o chema, nu m-o chema?” Zicând Nastratin acestea, îndată se apucă Ş-un picior tăind dintr-însa, stând supt umbră, îl mâncă; Apoi după ce iar raţa o aşează-n vas frumos.

Cu piciorul ce-l mâncase întorcând-o în jos.

Se sculă, plecă să meargă ş-întru sine judeca:

„De mi-o zice, şezi, mănâncă, eu lesne iar poci mânca”. Deci calea-i fiind cam lungă ş-abia seara ajungând.

Găsi pe cârmuitorul tocma la masă, mâncând.

Şi dând el raţa cea friptă, fuse după cum ghici.

Căci să mănânce-mpreună, să şază îi porunci.

Nastratin Hogea iar gata la poruncă fu supus.

N-aşteptă ca să-i mai zică, pe loc la masă s-a pus.

Şi când fu să-ntoarcă raţa, nobilul cârmuitor Zise: – „Ce fel, Nastratine, de ce n-are un picior?”

El răspunse: – „— N satul nostru raţele aşa se nasc.
Toate cu un picior numai şi înoată şi se pasc”.
„Să-mi dai dovadă l-aceasta, cârmuitorul a zis.
Că nu crez c-un picior numai raţa să se fi trimis”. „Bucuros, răspunse Hogea, timp fără a amâna.
Vei vedea chiar dimineaţă, spre a nu te minuna”.
Deci Nastratin dimineaţa, pe un eleştiu văzând Raţele ieşind din apă şi numa-ntr-un picior stând.
Chemă pe cârmuitorul şi îi zise-nzâmbitor:
„Poftim, vezi raţele toate că-s cu câte un picior. Cârmuitorul îndată un pistol slobozi-n vânt.
Iar raţele îşi lăsară picioarele la pământ;
El privind atunci la Hogea îi zise cam serios: „lată-le-n două picioare, pentru ce eşti mincinos?” Iar Nastratin îi răspunse: – „Ei, aga, acel pistol De l-ar fi întins asupra-ţi cineva, num-aşa gol.
Nu numai două picioare, ci patru-ndată făceai Ş-încotro vedeai cu ochii apucai şi te duceai”.

HAINA MAI MULT E PRIVITĂ DECÂT PERSOANA CINSTITĂ

Nastratin Hogea odată fiind la nuntă chemat.
Se duse în haine simple, ca sărac biet îmbrăcat;
Nuntaşii astfel văzându-l, nici în seamă nu-l băga.
Ci pe cei cu haine scumpe să trateze alerga;
Şi după ce aşezară la masă pe toţi frumos.
Îl puseră şi pe dânsul în colţul mesii de jos.
Nastratin, văzând aceasta, se sculă, n grab-alergă.
Şi la un al său prieten să-i dea hainele-l rugă;
Dându-i hainele acela, se-mbrăcă galant[93] pe loc.
Puse ş-o blană asupră-şi cu postav roşu de foc.
Şi aşa mergând el iarăşi la nunta ce-a fost chemat.
Cum îl văzură nuntaşii, cu cinste l-a-ntâmpinat:

93 Galant - elegant.

— „Poftim, poftim Hogea-efendi[94]”, către dânsul toţi zicând, L-a pus tocma-n fruntea mesii, fiecare loc făcând.

El dacă şezu la masă ş-a-ntins[95] mâneca în vas.

Zicând: – „Poftim, poftim, blană, mănâncă ce e mai gras”.

Îl întrebară nuntaşii: – „Hogea-efendi! zicând.

Pentru ce o faci aceasta, ş-întingi mâneca, mâncând?”

— „Pentru că, ei le răspunse, eu întâi când am venit.

Cu hainele cele proaste, nimenea nu m-a cinstit.

Şi când v-am dat bună ziua, abia mi-a zis: mulţămim.

Iar cum venii cu acestea, toţi mi-au zis: poftim, poftim; De aceea şi eu blana se mănânce o poftesc.

Că văz toţi privesc la haine şi persoana n-o cinstesc”.

OMUL NU POATE SĂ FACĂ UN LUCRU LA TOŢI SĂ PLACĂ

Hogea s-apucă odată ca să-şi facă un coptor.

Pe nevasta să-mprejuru-i având-o de ajutor;

După ce-l isprăvi însă, după cum lui i-a plăcut.

Veni un vecin şi – îi zise că nu e bine făcut.

Pentru că l-a-ntors cu gura către vântul de apus.

Ci era să fie bine spre miazazi să-l fi pus;

Altul viind zise iară: – „Hogea, ce bine făceai.

Cătră răsărit cu gura coptorul de-l întorceai”;

Altul iar îi zise: – „Hogea, eu în locuţi de eram, Coptorul spre miazănoapte cu gura lui îl puneam”. Văzând Hogea că la nimeni lucrul lui nu i-a plăcut.

Îl strică ş-apucând iarăşi, pe rotile l-a făcut; Dup-aceea din prieteni în vreun fel de îi zicea.

El se apuca îndată ş-într-acolo-l întorcea.

Şi aşa Nastratin Hogea cu coptorul învârtit.

---

94 Efendi - titlu de politeţe turcesc.

95 . - ..

A întinge - a muia.

Al fiecăruia gustul şi plăcerea i-a-mplinit.

Zicând: – „Câtă osteneală pentr-un coptor avui eu, la să-l fac pe gustul lumii, iar nu după placul meu”.

SĂ FII ALTFEL NU SĂ POATĂ.

CI CA OMUL ÎNTRU TOATE

Un sătean pierzând măgarul la Nastratin alergă şi ca să facă-n geamie[96] vreun cuvânt îl rugă, Că poate cu întâmplare cineva I-ar fi găsit şi neştiindu-i stăpânul îl ţine-nchis, tăinuit.

Mergând Hogea în geamie şi, după ce s-a-nchinat şi se rugă împreună cu norodul adunat.

Stând la un loc oarecare mai sus ceva de pământ, începu totodată acest următor cuvânt:

— „Ascultaţi, toţi credincioşii profitului Moamet, Aceea ce vă voi zice în cinci vorbe de secret:

Din voi care în viaţă cafea, tutun n-a gustat.

Care rachiu, vin în gură vreodată n-a băgat.

Şi care n-a jucat table, damă sau ceva cu cărţi.

Nici s-a adunat vreodată să petreacă-n alte părţi, Acela, zic, din voi care a putut trăi aşa.

Îi poftesc aci la mine acum a se-nfăţişa”.

Toţi câţi era în geamie, auzind acest cuvânt.

Se gândea de vruna d-aste dacă-mpărtăşiţi nu sunt şi nu îndrăznea să vie, la Hoge-a se-nfăţişa.

Ci cum îşi săvârşea ruga pleca afară, ieşa;

Mai în urmă iacă unul mai nevoiaş şi mai prost.

Ce s-a ştiut că d-acestea neîmpărtăşit a fost.

Viind către Hogea, zise: – „Iacă eu în viaţa mea N-am băut vin niciodată, nici rachiu, tutun, cafea, Nici vreodată table, damă, cum şi cărţi eu n-am jucat, Nici în niscai conversaţii[97] cu alţii m-am adunat”. Auzind Nastratin Hogea s-a întors a se uita către cel ce îşi pierduse măgarul

96 Geamie - casă de rugăciuni la musulmani.

97 Conversaţie - petrecere

şi-l căuta.

Strigând tare: – „Ei tu! n-auzi! vino aproape să vezi Iaca asta ţ-e măgarul, pentru care publicezi.

Ia-l pune-i căpăstru-ndată şi te du unde voieşti.

Că mai bun decât acesta cât să cauţi nu găseşti”.

MULTE SUNT ASTĂZI VORBITE DAR MÂINE IES OSEBITE

Nastratin Hogea-ntr-o seară cu nevasta-n vorbă stând între alte multe, zise, cerul limpede văzând:

— „De n-o ploua cumva mâine, merg la vie să lucrez.

Iar d-o ploua merg la ţarini să le mai curăturez[98] Nevasta ascultând zise: – „De va voi Dumnezeu”.

— „D-o vrea, n-o vrea, el răspunse, tot mă duc la una eu”.

— „Zi mai bine, ea iar zise, de va voi Dumnezeu”.

— „Nicidecum, el zise, mâine tot îmi fac eu lucrul meu”.

A doua zi dimineaţa cum să scoată Nastratin

Se uită şi vede cerul limpede, frumos, senin.

Ia coşuleţul cu pâine şi unelte de lucrat şi fără să zăbovească drept la vie a plecat;

Din nenorocire, însă, în cale îl întâlnesc Nişte oameni de ai paşii şi, vrei, nu vrei, îl silesc şi cu dânşii împreună toată ziua a umblat ia să le arate drumul până către un alt sat;

Şi aşa-ntr-acea zi Hogea a păţit foarte urât.

Fără să vază cu ochii via, cum a hotărât;

Seara târziu se întoarce ostenit, abia umblând.

Şi la miezul nopţii tocma la uşa casii bătând.

— „Cine e? ’ntrebă nevasta, tu eşti, Nastratinul meu?” Zise el: – „Sunt eu, nevastă, de va voi Dumnezeu”.

LA UNUL PARTE Ş-ALTUI PĂRTICICĂ

Trei oameni mergând p-o vale Găsesc un sac cu nuci

98 A curătura - a curăţi, a plivi.

plin.

Ş-între ei găsesc cu cale să le-mparţă Nastratin.

Merg la dânsul toţi frăţeşte Ş-îl rog ca cum ştie el să-mparţă dumnezeieşte între ei sacul acel.

Nastratin pe loc se scoală şi un pumn de nuci umplând Le-aruncă unuia-n poală.

Num-aşa, nenumărând:

L-al doilea[99] iar împarte Cinci pumni făr-a număra.

L-al treilea lăsând parte Toate câte-n sac era.

Ei stând cu nemulţămire: „Hogea efendi, au zis.

Nu ne-ai făcut împărţire Frăţeşte, precum e scris”.

— „Neghiobilor, el le zise.

Voi m-aţi pus să-mpărţesc eu După cele-n mintea-mi scrise, Să vă-mparţ ca Dumnezeu;

Dumnezeu astfel împarte. Unuia dă mai puţin şi altuia face parte Sacul să-l ardice plin;

Iar de-mi ziceaţi omeneşte, Atunci astfel nu făceam.

Ci vă împărţeam frăţeşte şi clopotrivă vă dam”.

CINE FURĂ AZI O CEAPĂ MÂINE FURĂ ŞI O IAPĂ DAR OR ÎN TEMNIŢĂ PLÂNGE.

OR PICIOARELE ÎŞI FRÂNGE

Nastratin Hogea-ntr-o vreme niciun câştig neavând şi în cea mai de pre urmă sărăcie ajungând.

Hotărî să fure ceapă de la un al său vecin.

Ce avea destulă-n casă şi nu da la vreun strein.

Dar văzând Nastratin Hogea că el uşa o-ncuia Plan făcu pe coş să intre noaptea şi ceva să ia. Deci suindu-se pe casă şi privind pe coş în jos.

Se ivi-n el umbra lunii în chip de stâlp luminos.

Şi lăsându-se la vale p-acea umbră, amăgit, Deodată fără veste se pomeni jos trântit.

Rămâind ca vai de dânsul cu piciorul rupt în loc, Având mică norocire că n-a fost în vatră foc. Deşteptându-

99 În trei silabe : do-i-lea, tre-i-lea.

se vecinul, de bufnirea-i când căzu, Se sculă totodată, nicio clipă nu şezu.

Striga, cere la nevasta lumânarea-n grab să-i dea, Mai curând să prinză hoţul, şi cine e a-l vedea.

Iar Hogea zise: – „Vecine! atât să nu te grăbeşti, Că ce am păţit, şi mâine tot aicea mă găseşti”.

TE PĂZEŞTE SĂ NU SUPERI P-ALTUL ÎNTRE PROŞTI SĂ-L NUMERI

Nastratin Hogea-ntr-o vreme nouă măgari dobândind şi într-o zi toţi aceştia la păşune scoşi fiind.

S-a dus seara ca să-i strângă de pe câmp unde era şi de sunt toţi vrând să vază, începu a-i număra.

Ieşind dar la număr tocma, pe unul încălecă.

Luă pe toţi după urmă şi la casa lui plecă.

Când mergea pe cale însă, stătu iar a-i număra.

Şi văzu că înaintea-i numai opt măgari era;

Se uită, se miră singur că unul ce s-a făcut.

Şi văzând o groap-adâncă pe unde a fost trecut.

Gândi că poate într-însa unu din ei a căzut;

Când a privit el cu ochii aiurea şi n-a văzut.

Descălecă şi se duse în groapă a se uita.

Dar ce să vază într-însa, când degeaba căuta? Se-ntoarce ş-începe iarăşi măgării a-şi număra.

Şi văzându-i că sunt nouă, începu a fluiera;

Iar încalecă pe unul, şi până-ntr-un loc mergând.

Să-i mai numere o dată iarăşi îi veni în gând:

Şi văzând că şi acuma iar la număr opt era

(Că el pe cel de supt dânsul nicidecum nu-l număra).

Stând: – „Ciudat lucru, el zise, or ochii mei sunt stricaţi.

Or că eu nu poci să-i număr, cum merg ei amestecaţi!”

Şi descălecând îi puse câte unu-unu-n rând

Şi pe fiecare mâna puind el şi numărând.

Ieşiră măgării tocma nouauă, după cum au fost Ş-încălecă iar pe unul, făcându-se singur prost.

Plecând însă cu-ndoială, nu se putu stâmpăra.

După ce puţin mai merse, iar stătu a-i număra.

Şi măgarul de supt dânsul nenumărând iar aşa.

Tot opt, ca şi pân-acuma, ceilalţi la număr ieşea. Într-acest timp, trecând unul, i-a zis: – „Nu te supăra.

Fă bine şi te opreşte măgării a-mi număra!

Ca să văz, şi tu ca mine tot aşa lipsă îi scoţi.

Or că mie mi să pare că nu sunt la număr toţi”.

Începu omul acela măgării a-i număra.

Arătând întâi cu mâna de supt el care era.

Hogea îi zise (văzându-l că începe de la el):

— „Dar ce! mă pui şi pe mine în rând, omule mişel?”

Şi necăjit de aceasta, acasă cu ei s-a dus şi aci iar cu nevasta ca să-i numere s-a pus.

LA LUCRUL ŞTIUT DE LUME CA SĂ-I DEA D-AFLĂTOR NUME

Nastratin Hogea odată Cârpind cămaşa spălată Aţa-n vârf nu o-nnoda, Pentru că nici nu cârpise.

Nici pân-atunci auzise.

Nici s-o-nnoade-n gând îi da.

Ci când aţa cu-ntâmplare.

Fiind răsucită tare.

De sine s-a înnodat.

Şi văzând atunci că-i vine Cu-nnodătura mai bine la cârpit şi la lucrat.

O gândi de-nţelepciune.

Şi i se păru minune.

Ca când n-ar şti cineva şi ca a sa născocire.

Îngâmfat de procopsire.

Puse pristav prin oraş.

„Să auză fiecare De la mic şi pân’ la mare şi să ştie că întâi.

După moda de el scoasă.
Aţa când va vrea să coasă, S-o-nnoade la căpătâi.
Asta s-o ştie oricare că e o nouauă aflare
Însuşi de mintea lui chiar.
Şi d-o trăi prin urmare.
După mintea lui cea mare.
Va născoci ceva iar.
Dar d-o muri, toţi să ştie că în lume n-o să fie Atât de procopsit alt.
Vor pierde o bogăţie şi o mare avuţie
Sau un prea scump diamant”.
Unul ce sta deoparte.
Cam cu urechea-ntr-o parte.
Şi la el gura căsca.
Luă o mână de sare Ş-alergă la el mai tare.
În gură a-i arunca.
Zicând: – „Te-am auzit bine, Dar află şi de la mine ia să ştii şi alt mijloc, Cască gura să-ţi săr vorba, Că n-are gust, ca şi ciorba Ce nu-i pui sare de loc”.
ÎN CERTURI CINE SE BAGĂ PĂGUBI TREBUIE SĂ TRAGĂ
Nastratin Hogea-ntr-o scară, Pe când viscolea afară.
De frig cum se dezbrăcase şi supt plapomă intrase.
Aude în bătătură la uşa-i ceartă şi gură; Nevasta-i zise l-aceste:
— „Ieşi, frate, de vezi ce este!” El răspunse: – „Ia mă lasă.
Că se ceartă ce ne pasă?”
Ea iar cu ghiontul împunse.
El iar că nu va răspunse;
— Dar văzând că pace n-are.
Cu plapoma-nfăşat sare
Şi deschide uşa iute.
La gâlceavă să se uite;

Dar ei, cum îl văd, îndată Las gâlceava d-altă dată.
Sar la Hogea, îl desfaşe.
Îl las numai în cămaşă.
Şi cu plapoma-n spinare Fug p-întunerecul mare.
Deci păţind Hogea aceasta, Intrând, l-a-ntrebat nevasta:
— „Bărbate, ce ceartă fuse?”
El necăjit îi răspunse:
— „Ia! pentru plapoma noastră (Ş-acum vai de pielea voastră!), Că pe loc cum o luară
Îndată se împăcară”.
MULŢI SUNT PROŞTI CARE LE PLACE P-ALŢII-N SOBOR SĂ ÎMPACE
Nastratin Hogea odată.
Măgarul din grajd scăpând.
Plecă cu traista-ncăreată la să-l caute-ntrebând:
Ş-întâlnind pe oarecine Din săteni, l-a întrebat:
— „N-ai văzut cumva, vecine.
Pe măgarul meu prin sat?”
— „Ba l-am văzut, el îi zise.
Colea ca jude şezând.
Şi la vite-n holde prinse Judeca, ispas128 făcând”.
Hogea zise cu mirare:
— „Jude-n sat măgarul meu?!”
Zise acel la plecare:
128 Ispas – pagubă cauzată de vite la câmp; constatare legală a unei astfel de pagube.
— „Da, da, ceea ce-ţi spui eu”.
Hogea necăjit se duse în cel mai repede pas.
În pragul uşii se puse.
Unde se făcea ispas.
Şi traista după ce-ntinse cu în jos a o pleca.
— „Tpru, tpru, tpru!” din buze zise către cei ce judeca;

Toţi râseră de aceasta.
Numai unul, cum şedea.
Viind se plecă la traistă.
Ca ce e-n ea a vedea;
Iar Hogea, traista-ncăreată După gâtu-i aruncând.
Începu totodată la să-l judece, zicând:
„Treburile-mi stau acasă şi tu aici în sobor Poftişi tocma când îmi pasă să te faci judecător”.

CÂTEODATĂ ÎN LUME SUNT PRIMITE ŞI GLUME

Odată Nastratin Hogea, în grădina sa intrând Ş – într-un cireş trei cireşe mai pârguite văzând.

Le luă, într-un ciur le puse şi, ca lucru trufanda, Plecă la cârmuitorul vrând plocon a i le da; Mergând pe drum şi la ele tot cu ochii căutând, Vede că una pe alta se bătea, într-un loc nestând. Se necăjeşte pe una care el o socotea că fără astâmpărare pe celelalte bătea.

Şi luând o-mbucă-ndată, zicând: – „Tu-ntr-un loc nu stai, Ci te repezi tot într-una şi în celelalte dai”.

Mai mergând şi privind iarăşi la cele ce au rămas.
Vede că se bat ş-acestea-n fiecare al său pas;
Se necăjeşte ş-îndată iarăşi una o-mbucă.
Ş-aşa numai o cireaşe să ducă plocon plecă;
Când se-nfăţişe cu dânsa, cârmuitorul privind.
— „Dar cum se mănâncă asta?” l-a-ntrebat pe el zâmbind. Hogea o aruncă-n gură, cu ochii privind la el.

Şi o mâncă înaintea-i, zicând: – „Iacă, în astfel”.

MULTE MINCIUNI NEGÂNDITE SUNT CAM CU FOLOS BRODITE

Într-o dimineaţă la o cafenea Unde mai adesea Nastratin venea.
Cum intră pe uşă, toţi s-a în zâmbit.
Zicând către dânsul: – „Bine ai venit.
Ia te rog, ne spune, dacă ne iubeşti.
O minciună-ndată, făr’ să te gândeşti!” Nastratin

răspunse, trist la ei cătând:

— „Voi de dimineaţă râdeţi, chef având.

Şi nu ştiţi ce jale am în casă eu.

Că muri ăst noapte bietul tată-meu şi nu ştiu a plânge or a fluiera.

Că de-ngropăciunea-i n-am chioară para”. Ei ca să ajute pe bietul sirman Scoţând îi dădură toţi câte un ban.

Cum luă el banii ş-afară ieşi.

Şi tatăl său iacă pe uşă păşi.

Ei cum îl văzură, de râs s-au umflat.

Zicând unul altui: – „Vezi că ne-a-nşelat?” Dup-aceea iacă iar peste puţin. Se înfăţişează la ei Nastratin;

Cum îl văd pe uşă, îndată îi zic:

„Bravo, Nastratine! eşti om de nimic.

Tatăl tău acuma d-aci a ieşit şi tu adineaura ziseşi c-a murit!”

„Nu stric eu, el zise, ci chiar voi m-aţi pus, şi pe negândite minciună v-am spus;

Că altă minciună dacă vă spuneam.

Azi de cheltuială eu nu câştigam”.

DINTR-O CREDINŢĂ DEŞARTĂ CADE OMU ŞI ÎNTR-ALTĂ

Nastratin Hogea, într-o vreme lemnele d-ars isprăvind şi o dumbravă de satu-i nu prea departe fiind.

Merge, se urcă într-unul din cei mai bătrâni copaci ia să taie şi să surpe după dânsul ramuri (craci).

Şi văzând o cracă bună s-a pus cu curul pe ea Ş-începu despre tulpină cu securea a tăia;

Unul ce trecea pe cale se opri, la el strigând:

„Omule! dar rău tai lemnul, o să cazi, fugi mai curând!” Hogea supărat îi zise: – „Doar nu-i fi tu vreun proroc”;

Şi iar începu să taie şezând într-acelaşi loc;

Care cum reteză craca cu ea cu tot jos căzu şi atunci

pe călătorul de proroc îl crezu;
Cât mai tare se ardică şi aleargă şchiopătând Din piciorul ce-l lovise, şi în urma lui strigând:
„Stăi, mă rog, tu acel care eşti proroc (prevăzător).
Şi fă bine de îmi spune când şân ce zi o să mor”.
Iar acela, ca să scape de rugi şi de supărări.
„Sufletu-ţi, i-a zis, se ţine numai în trei strănutări”. Auzind Hogea aceasta deodată se-ntristă.
Că până să mearg-acasă de două ori strănută:
Pentru că, lemnele grele-n spinarea-i ce să afle Ardicând, peste putinţă era a nu răsufla;
Şi crezând că o să moară l-al treilea[100] strănutat.
A plecat ca să se ierte cu toţi amicii din sat;
Şi fiind cam îndeseară, când începe a-nmurgi.
Strănută ş-a treia oară, şi se grăbi a fugi.
S-ajungă să moară în casa-şi cu capul pe căpătii.
Că aceasta era-n lume dorinţa lui cea dintâi.
Dar în fugă-i fără veste căzu-ntr-o groapă cu grâu.
În curtea unui prieten şi se-ngropă pân’ la brâu (Fiindcă tocma pe vremea treierişului era Şi-o lăsase destupată, având încă a căra).
Hogea socotind acuma că-ntr-adevăr a murit Şîn fundul iadului tocma a ajuns nepocăit.
Rămase într-acea noapte aci-n groapă a dormi şi că la mai rău n-ajunse către Allah mulţămi.
Tot într-acea noapte însă şân curtea gropii aceşti S-a întâmplat să poposească şi slujbaşi împărăteşti.
Cu catâri şi cu povară de cleştar şi porţolan şi cu clopote la gâturi ca şi la orice chervan;
Nastratin Hogea din groapă acest zgomot auzind.
Ce lucru e vrând să vază şi capul în sus ivind.
Cum îl zăresc deodată catârii se înspăimânt.
Sar, se izbesc unul d-altul, trântesc toate la pământ.

100 În trei silabe : tre-i-lea.

(Vai, sirmane Nastratine, cu pielea o să plăteşti!) Văzând paguba aceasta slujbaşii împărăteşti încaier pe Hogea-ndată, cel ce mort se socoti.

Îl târesc, încep a-l bate şi prin curte a-l trânti;

Bietul Hogea socotea că dracii în iad îl muncesc Pentru păcatele sale, cărţile precum vestesc.

După ce dar îl bătură până când s-au săturat.

Ameţit de tot lăsându-l, în drumul lor au plecat.

Hogea viindu-şi în fire alta îi dete în gând.

Crezu ca-nviat din moarte, draci şi iad nemaivăzând. Ş-întorcându-se acasă, părerea făr-a-şi schimba. Prietenii şi vecinii a-nceput a-l întreba.

Zicându-i: – „Hogea-efendi, când ai fost şi ai venit? Spune, în lumea cealaltă cum şi ce fel ai găsit?”

Hogea răspundea l-acestea: – „Fraţilor, mâncaţi şi beţi şi să nu speriaţi catârii, să vă feriţi cât puteţi:

Dar decât toate mai bine faceţi orişice mijloc

Şi daţi grâu fiert de pomană şi mai cu seamă cojoc, Că cumplitele toiege mai puţin să le simţiţi.

Când veţi fi pentru păcate de draci în iad pedepsiţi.

OMUL CÂND ARE CULEGE.

IAR CÂND N-ARE NU ALEGE

Nastratin Hogea-ntr-o noapte ducându-se la băcan.

Se rugă, bătând în uşă, să-i dea caşcaval d-un ban.

Iar băcanul, ca să-i facă hatâr, din somn s-a sculat şi luând prin întuneric săpun prost în loc i-a dat.

El ducându-se acasă a început a-mbuca şi văzând că gust nu are ca alte dăţi când mânca.

Către nevasta sa zise: – „Dar ce urât caşcaval!

Ia numai puţin de gustă şi să vezi că n-are hal[101]”. Nevasta, luându-i seama, zise: – „Cum să fie bun?

Dar nu te uiţi tu la dânsul că este curat săpun?”

Hogea supărat îi zise: – „Zău, eu nu ştiu ce fel eşti!

---

101 A nu avea hal - a nu fi bun de nimic.

Mă faci aşa prost pe mine, fără să te socoteşti.
Ba încă faci totdodată şi pe băcanul nebun.
Ca, cu caşcaval cerându-i, el în loc să-mi dea săpun; Băcanul e om de cinste, cum îl ştie toţi din sat.
Şi, ca să-mi facă hatârul, din aşternut s-a sculat;
Cum putea dar să-mi dea mie ca să mănânc eu săpun? Când îi cer eu lui o dată: dă-mi, mă rog, caşcaval bun! Docit or că caşcavalul e stricat şi negustos.
Or că-n gura mea vreun dinte, vreo măsea are miros;
Cu toate acestea, nu ştiu, eu săpun n-am cumpărat.
O să mănânc, că mi-e foame şi pe dânsul bani am dat".

CINE MARFA ÎŞI SCUMPEŞTE CA NASTRATIN PĂGUBEŞTE

Hogea de la oarecare o căpriţă căpătă.
Şi după ce crescu mare şi primăvara fătă.
O luă pe după urmă Tocma ca un ciobănaş.
Ca şi cel cu mare turmă.
Şi se duse în oraş.
Ca după ce va ajunge.
Întru sine el gândea.
Lapte proaspăt de va mulge, Mai cu bun preţ o să-l dea.
Ş-începând, ca vânzătorul, Lapte dulce a striga.
Şi dacă cumpărătorul cu vreun vas alerga.
El mulgându-i de gustare.
De nu se-nvoia din preţ, Căsca gura caprii, mare.
Ş-îl turna-n gâtu-i semeţ:
Crezând c-acel turnat lapte Drept în uger îl băga.
Şi pleca spre altă parte Lapte dulce a striga.

MARFA UNDE E, FIREŞTE.
ŞI PAGUBA ÎL SOSEŞTE

Hogea, după cum văzurăm, tot-tot o capră avuse şi pe dânsa cu-ntâmplare în puţin timp o răpuse, Că scoţând-

o să se pască ca o vită pe câmpie, Lupii-ndată-i tăbăciră pielea fără de scumpie131; Văzând biet Nastratin Hogea că i-o făcură papară

Şi lui drept mângâiere numai coarnele-i lăsară Fără supărare zise: – „Asta oricine o ştie.

Unde e o dată marfă, şi pagubă o să fie”.

CINE NUMĂRĂ PARALE EL JOACĂ cU GEAMPARALE[102]

Hogea vrând la bâlci să meargă, Vecinii la el aleargă.

Împrejuru-i să adună să-i ureze cale bună şi să-l roage să voiască Ceva să le târguiască;

Unul zise: – „Vecinele! Cumpără-mi două inele.

Şi ce bani vei da de plată.

Viind, ţ – îi număr îndată”.

Altul vine iar, îi cere.

Zicându-i: – „Aibi bună vrere şi îmi cumpără şi mie Vreo cinci coturi de dimie[103] Şi să n-ai grijă de plată.

Când vei veni, banii-s gata”. Asemenea şi alţi iară De altele îl rugară;

Iar el la fieştecine Răspundea tot: – „Bine, bine”. Mai pe urmă unul scoate Trei parale având toate.

Le dă, zicând: – „Vecinele.

Ia-mi geamparale pe ele”.

Deci peste zile puţine.

Dacă merge el şi vine.

Iată toţi câţi îl rugară îndată-l împrejurară;

Întreabă cel cu inele:

„Mi-ai cumpărat, vecinele?” „Dar ce lucru-mi ziseşi oare?” „De inele, frăţioare”. „Crede-mă că-mi uitai, frate, De treburi nenumărate”.

---

102 Ceamparalele sînt ca nişte clopoţei, care în părţile Răsăritului dănţuitorii le atîrnă la degete şi, sunîndu-le, bat tactul cîntecului cu dînsele (n.a.).

103 Dimie — ţesătură groasă de lînă sau bumbac.

Vine şi cel cu dimie:

— „Îmi luaşi, nene, şi mie?” Răspunse el: – „Rău îmi pare Nea cutare şi cutare.

Că îmi uitai ca pământul, Credeţi, să vă crează sfântul”. Veni-ntre vorbele sale Ş-acel ce-a dat trei parale, „Bine ai venit”, zicându-i;

Iar Hogea-ndată scoţându-i şi dându-i, glasu-şi înalţă către cei ce sta de faţă: „Danţul cu cimpoi să trage şi târgul cu bani să face.

Cine numără parale.

El joacă cu geamparale.

Câţi dau peşin cânt cu fluier.

Iar câţi nu, din buze şuier”.

PÂNĂ LA ANUL, OR MĂGARUL, OR SAMARUL

Într-o zi Nastratin Hogea pe o uliţă trecând şi pe poartă-n curtea unui bogat ochii aruncând. Se opri ca să privească la un lucru foarte rar. Adică lampodobirea a unui mânz de măgar, Carele avea căpăstru peste tot cu fir lucrat şi pe ciucuri împrejuru-i margaritar înşirat.

Un cioltar[104] cu flori de aur pe spatele lui întins şi drept chingă peste dânsul cu cordon de fir încins.

Pus pe o saltea luxoasă, ş-alături pernă de puf.

Ş-un rob cu apărătoare răcorindu-l de zăduf;

Iar bogatul de departe în pridvorul său şezând îl privea-n mare plăcere, dintr-un cibuc lung fumând.

Nastratin văzând aceasta, fără a întârzia.

Se apropie de dânsul ş-începu a-l mângâia:

Bunăoară ca copilul când vede vreun mieluşel.

Merge, îl îmbrăţişară ş-îl sărută frumuşel.

Bogatul vesel privindu-l, când îl mângâia mereu.

Întrebă: – „Dar or îţi place cum e măgăruşul meu?”

— „De minune! el răspunse, este vrednic d-a-l iubi.

Şi alt niciun cusur n-are, decât un poate vorbi”.

---

104 Cioltar - postav brodat, pus sub şaua calului.

„Ce fel? bogatul îi zise, poate vorbi un măgar?”

„Cum nu? Hogea îi răspunse, numai să mi-l dai şcolar, şi într-un an ţi-l facritor[105], or în ce limbă vei vrea”.

„Ba nu voi, bogatul zise, să-l procopseşti aşa prea.

E destul ca să vorbească limba care o ştiu eu.

Şi vreo patru limbi streine, ca să-l fac tâlmaciul meu”. „Aşadar, îi zise Hogea, trebuie să ne tocmim.

Însă să mi-l dai acasă, că-n alt chip nu ne-nvoim”.

„Bine, îi zise bogatul, cum ştii tu, aşa să faci.

Numai despre plată spune-mi cu câţi galbeni te împaci”. „Să-mi dai, Nastratin îi zise, o sută de-mpărăteşti[106], Răspunzându-mi[107] înainte jumătatea din aceşti;

Iar jumătatea cealaltă să mi-o dai la şase luni.

Când şi examen voi face, între câţi vei să aduni.

Ca să vază fiecare că nu dai bani în zadar.

Ci pentru o-nvăţătură aşa auzită rar”.

Bogatul de vorba Hogii atât de mult s-a-ncîncât, încât scoase banii-ndată şi jumătatea i-a dat. Poruncind şi pe şcolarul să-l aibă în casa sa.

Nu cumva la ne-ngrijire vreodată a-l lăsa:

Pe salteaua lui să-l culce şi pe perna cea de puf, Cum şi după prânz când doarme să-l apere de zăduf că el pe fiece lună îi va trimite mertic[108] Cu toată îndestularea, să nu-i lipsească nimic.

După ce aceste toate s-au făcut ca prin înscris şi pe şcolarul cu Hogea împreună l-a trimis.

Femeia Hogii, cu masa care sta ş-îl aştepta şi din când în când pe poartă ca să vie se uita, Văzându-l cu

---

105 Ritor - orator, retor.

106 Împărătesc (galben împărătesc) - monedă de a tir austriacă (monedele străine aveau putere circulatorie în Ţara Romînească).

107 A răspunde - a achita.

108 Mertic - tain, raţie (alimentară).

măgăruşul cel împodobit intrând.

Se mira ce o să fie, pricina necunoscând.

— „Dar ce e asta „bărbate?” îl întrebă ea pe loc.

El arată acei galbeni, ca jăratecul de foc.

Ş-îi spuse cu amănuntul cum şi ce fel l-a tocmit. Cum şi jumătatea banii-naintea i-a primit.

— „Dar or ţ-ai ieşit din fire? zise ea, la el privind, Unde ai văzut în lume vreodată măgar vorbind?

Or te-ai apucat acuma pe oameni să amăgeşti şi la bătrâneţe tocma belele să pătimeşti?”

— „Fii pe pace, el îi zise, n-avea nicio grijă tu.

Că tocma acuma ceasul norocului îmi bătu.

E o vorbă: «Pân’ la anul câte căciuli nu rămân într-această-ntinsă lume pustii şi fără stăpân!» Asemenea pân-atuncea or să-ntâmplă de mor eu, Or cumva să bolnăveşte şi moare şcolarul meu”.

Cu asemenea cuvinte şi cu alte, Nastratin

Îşi mai împăcă nevasta şi se linişti puţin;

Apoi tot gândind în sine ce ar întrebuinţa.

Cu ce manevre şcolarul ceva – ceva a-nvăţa.

Şi apucându-se-ndată făcu un scurt ciomăgel, înadins pentru şcolarul, ca să-l înveţe cu el.

Deci Nastratin pe şcolarul înaintea sa puind şi în cap cu ciomăgelul ca să-l deştepte lovind.

Îl apăsa şi la vale, din gura ceva zicând.

Îl mai lovea ş-altă dată tot asemenea făcând;

Apoi îi da pe supt barbă, în sus a şi-l ardica.

Şi iar îi da pe dasupra, în jos spre a şi-l pleca.

Loviturile acestea tot luând el, cum am spus.

Ca să-şi plece în jos capul şi să-l ardice în sus.

Începu în scurtă vreme leţia[109] a îngâna

Şi, fără să-l mai lovească, singur capu-şi legăna.

---

109 . ..

Lecţia.

Atât încât lăsă Hogea a-l lovi din ciomăgel Ş-începu numai cu mâna să amenințe la el:

De făcea în jos cu mâna, el capul în jos pleca.

De ardica în sus mâna, şi el capul ardica.

După ce învăţă bine aste mişcări ca de rost.

S-a gătit pentru examen cum şi tocmeala i-a fost, ia să vază, să auză, asin a filosofi.

Care de când este lumea nici a fost, nici va mai fi.

Cinci salonul fu de oameni îndesat şi înţesat.

Hoge-atuncea cu şcolarul viind s-a înfăţişat.

Ca-n mijlocul adunării să-nceapă a-l întreba.

Mâna-n sus şân jos mişcându-şi, spre a zice da şi ba;

Aşa începând, îi zise: – „Tu frumos măgăruş mic[110] Ia în băgare de seamă ceea ce voiesc să-ţi zic”.

Iar măgăruşul îndată ardică ochii la el.

Temându-se să nu-i tragă supt barbă vreun ciomăgel;

Cum văzură toţi aceasta, începură a zâmbi şi d-educaţia-i bună între dânşii a vorbi;

Hogea zise: – „Voi acuma să spui fărsă te sfieşti Ce limbă să-nveţi îţi place şi care nu o voieşti?

Vei să mai zbieri ca măgarii?” (şi cu mâna în sus da);

El ardică în sus capul (ca prostul când zice ba).

„Dar vei să rânchezi ca caii?” (şi iar mâna-n sus îşi da).

El iar făcea-n sus cu capul (ca când ar răspunde ba).

„Dar vei să mugeşti ca boii?” (şi cu mâna în sus da)

El îşi ardica iar capul (ca când ar zice nu va).

După ce-l întrebă Hogea ş-alte multe-ntr-acest fel.

Şi cum îi făcea cu mâna, îi făcea din cap şi el.

Apoi zise: – „Spune, dară, acum de faţă cu toţi.

Cutare limbă frumoasă ca să o-nveţi o să poţi?”

El văzând că-şi pleca mâna dodată cu a-ntreba.

Îi făcu în jos cu capul, ca când i-ar răspunde da.

---

110 În original: şic.

L-a-ntrebat iar, mişcând mâna ca când vrea în cap a-i da; „Dar cutare limbă-ţi place?” El făcu cu capul da; L-a-ntrebat iar: – „Dar cutare şi cutare limbă vrei?”

El după mână cu capul făcu complimente[111] trei. Aceste-ntrebări-răspunsuri văzându-le cel bogat şi toţi câţi se adunase, foarte mult s-au minunat;

Şi zise bogatul Hogii, bucurat şi în zâmbit:

„Eu văz că te înţelege la cele ce i-ai vorbit.

Şi pentru a ta silinţă prea foarte mulţămit sunt;

Dar voi să-mi spui, de ce oare nu-ţi răspunde prin cuvânt?”

— „Jupâne! Hogea îi zise, ascultă ce voi să zic.

Acum măgăruşul nostru e ca şi un copil mic.

Care când se naşte este decât dobitoc mai rău.

Că nici măcar semn să facă, din plâns spune păsul său.

Apoi ceva dacă trece, începe din cap a da.

Şi arată sau că cere, făcând semn de da şi ba;

Mai târziu după aceasta începe şi a vorbi.

Colea-colea câte una, fără a le potrivi;

Aşa şi şcolarul nostru, mai vârtos ca dobitoc.

Nu să poată niciodată ca să vorbească pe loc.

Ci încet-încet cu vreme şi vorba-i vei auzi.

Când limba lui cea legată cu glas se va slobozi”.

Tot soborul ce sta faţă, vorba Hogii consfinţind.

Răspunseră ca-ntr-o gură, bravo dându-i şi grăind:

— „Prea înţelepte cuvinte Hogea prin grai a descris.

Şi fără nici o-ndoială are drept precum a zis:

Ba încă-n prea scurtă vreme şcolarul a-naintat.

Că a răspuns foarte bine la cele ce l-a-ntrebat”.

Bogatul, de bucurie, toate vorbele scurtând.

Dezlegă punga îndată, cu mulţămire zicând:

---

111 Compliment - plecăciune.

— „Iacă cei cincizeci de galbeni, fie astăzi refuiţi[112].

Şi na încă pe atâta pe dasupra dăruiţi;

Numai cât poţi te sileşte ca să mi-l înveţi frumos.

Să vorbească cum se cade, şi îţi mai dau de prisos. Hogea pe când strângea banii zise: – „Foarte mulţumim, şi îmi vei vedea silinţa, numai sănătoşi să fim”. Dup-aceasta, Hogea iarăşi pe şcolarul său luând şi ca ş-întâi de căpăstru acasă cu el mergând.

Îl lăsă să odihnească, nevrând a-l mai pedepsi Ştiind că mai mult d-atâta nimic nu va folosi;

Decât gândi să-l înveţe să mănânce puţintel.

Ş-începu pe zi o dată să-i dea un mic metricel; Măgăruşul dintr-aceasta din zi în zi a slăbit.

Leţia prea grea fiindu-i de-nvăţat, s-a bolnăvit.

I-a lipsit pofta mâncării, şi din merticelul mic uneori îi mânca sfertul şi alteori mai nimic;

Încât, într-o dimineaţă, ceasul morţii l-a cuprins.

Ş-îl găsi Nastratin Hogea ţapăn pe saltea întins.

Această jalnică scenă Nastratin Hogea văzând.

Începu către nevastă a se văita, zicând:

— „E! iacă şcolarul nostru! după ce căznii cu el şi când îl învăţai tocma să mănânce puţinel.

Atuncea se isprăviră şi zilele lui pe loc.

Iacă aşa e şi omul, morţii bătaie de joc!

ţi

Isprăvind Hogea cuvântul, s-a pus ş-a făcut raport, Scriind astfel la bogatul, pentru şcolarul cel mort:

„Te vestesc cu întristare că şcolarul cel iubit Ş-a dat sfârşitul ăst noapte nezăcut şi nebolit.

În adevăr, mare jale astăzi moartea ne-a adus.

Şi a făcut ca să plângă şi răsărit şi apus!

Dar nu stă la mâna noastră, ci la cel ce ne-a zidit.

Că cu naşterea dodată ca să murim ne-a ursit!

---

112 A refui - a achita.

A dat frâul morţii-n lume, ca turbată a umbla.
Să secere dinaintea-i care se va întâmpla!
Şi aşa mereu coseşte, nu alege-n drumul ei.
Tineri şi bătrâni culege, până şi prunci mititei;
De care fără-ndoială nici noi nu o să scăpăm.
Astăzi însă pe şcolarul cu jale îl îngropăm”.
Citind bogatul răportul, vai ce jale l-a cuprins!
Căzu îndată pe spate şi să moară s-a întins!
Şi târziu viind în sineşi se porni-ndată la plâns.
Atât încât toţi vecinii au alergat şi s-au strâns;
Cine poate să descrie vorbele ce le zicea.
Când cu cinste şi cu pompă să-l îngroape îl ducea?! Dar nimicnu-i ajutară, ca un mort l-a îngropat.
— N-a putut ca să-l mai scoale, steaua dacă i-a picat!
NU CĂUTA-NŢELEPCIUNE DACĂ N-AI UNDE O PUNE
Hogea, cu una, cu alta după ce câştigă bani.
Îşi trimise pe fecioru-n streinătăţi câţiva ani.
Că acolo-n academii, mai departe de părinţi.
Să urmeze, să înveţe la mai înalte ştiinţe;
După ce isprăvi cursul leţiilor ce-a urmat, S-a ntors la părinţi acasă procopsit cu atestat[113] Nastratin Hogea văzându-l şi muma sa mai vârtos S-a umplut de bucurie că l-a văzut sănătos;
Îi deteră o odaie, cum a vrut el a-l lăsa să şază singur într-însa cu biblioteca sa;
Muma sa, biet, ca o mumă, prin odaie îl slujea.
Nu să depărta de dânsu! ca de un fiu îngrijea. Noaptea când a sosit vremea studentul a se culca.
Vrând puţin capul pe pernă pe spate a şi-l pleca.
Se uită-n tavanul casii, şi grinzile cum era.
Ce-i dete-n gând procopseala? – începu a le număra; Între care văzând una cam pătată la mijloc, Curiozitatea-l

113 Atestat - certificat, diplomă.

face şi să scoală-n grab din loc.

Ia lumânarea în mână şi priveşte neclintit.

Ca să vază acea grindă de ce lucru s-a mânjit!

După ce s-a uitat bine s-a încredinţat curat! că peste grinda aceea vreo vacă s-a băligat;

Şi lăsând jos lumânarea iarăşi pe spate s-a pus Ş-începu să se gândească, tot uitându-se în sus.

Că cum a putut o vacă pe tavan ca musca sta!

Şi cum s-a urcat pe dânsul a-l băliga ş-al păta!

Muncind gândul său l-aceasta nelesne de priceput.

În studiile lui toate să caute a-nceput.

Să vază, va putea-n ele niscai dovezi a afla.

Dacă vreun bou sau vacă poate pe tavan umbla! Toată mecanica-ntoarse, foaie cu foaie cătând, Matematica întreagă tot o răsfiră de rând.

Şi nu fuse cu putinţă vreun fel a se domin.

Sau cât e negru sub unghe taina a descoperi Pentru care toată noaptea cu gândul s-a tot luptat, Fără să închiză ochii până când s-a luminat.

Muma sa de dimineaţă iar la dânsul a venit.

Cum a odihnit să vază fiul ei cel preţuit.

Despre care întrebându-l, el răspunzându-i i-a zis Cum că: – „Toată nopticica, mamă, ochii n-am închis”.

— „Dar de ce pricină, mamă?” muma sa l-a întrebat;

— „Apoi să vezi, el răspunse, când mă găteam de culcat, Uite, l-acea grindă ochii îmi aruncai nu ştiu cum

Şi văzând-o pătată, după cum e şi acum.

M-am uitat mai de aproape să văz de ce s-a pătat Sam cunoscut că vreo vacă pe dânsa s-a băligat;

De aceea toată noaptea am stătut pe gânduri pus.

Că cum putu umbla – vaca cu picioarele în sus!

Am făcut de pre aceasta isometrice[114] măsuri.

---

114 Isometric, termen tehnic cu rezonanţă pretenţioasă, folosit fără ca sensul lui originar să aibă legătură cu contextul.

Fisica am resfirat-o, despre fiinţi şi naturi;
Matematica asemeni am cercetat-o de rând.
Nici loc gol nici plin într-însa de vreun lucru lăsând;
În toată agricultura – cu amănuntul cătai.
În fel de experienţe capul tot îmi sfărâmai.
Şi nici într-un chip o vacă n-am putut, precum ţ-am spus, S-o pui pe tavan să umble cu picioarele în sus.
Nici puterea cea activă, nici repuziv[115] – a stătut ia să mă încredinţeze aceasta cum s-a putut.
Pentru care toată noaptea m-am gândit nedumerit.
Şi speriindu-misă somnul nicio clipă n-am dormit”. Nenorocita lui mumă stând la el şi ascultând şi astfel de muncă seacă d-o noapte-ntreagă văzând.
Se lovi în cap cu pumnii, zicându-i: – „O, fătul meu Deşi vorbele-ţi streine nu poci să înţeleg eu.
Dar păcat de bănişorii ce i-am cheltuit în dar[116].
Dacă n-ai putut pricepe un atât lucru măcar!”
„Cum era sânţeleg, mamă? învăţatul fiu a zis.
Că-n matematic-aceasta nicăiri n-o găsesc scris?” Atuncea se puse muma şi începu către el la să-i tălmăcească lucrul şi a-i zice-ntr-acest fel:
„Când s-a făcut casa asta, meşterii-n curte lucra.
Unde venea şi cu vite, lemnele carii căra;
Şi fiindcă isprăvise asta grindă de cioplit.
Se băligă peste dânsa boul unui ce-a venit.
Şi deşi am curăţit-o, dar mustul din ea intrând.
Astfel a rămas pătată, cum o vezi şi acum stând.
Asta o puteai cunoaşte, fără să te minunezi.
Fără să-ţi baţi atât capul şi fără somnul să-ţi pierzi”.
— „Ei, mamă! copilul zise, dacă profesorii mei Mi-ar fi explicat ca tine toate lecţiile ei.
Şi dacă tu cu ştiinţa-ţi în locul lor mi-ai fi fost.

115 Repuzivă - repulsivă.
116 În dar - în zadar.

Nu eram eu să-mi pierz somnul toată noaptea ca un prost; Ba nici în streinătate nu şedeam atâţia ani.

Nici voi nu era să pierdeţi cu mine atâţia bani.

Şi nici nu era cu pumnii să-ţi baţi capul, negreşit.

Că dintr-o academie mare nerod am ieşit”.

— „Ba, mama sa îi răspunse, minte n-ai nici de un ban.

Şi tu ca tatăl tău tocma o să ieşi un nezdrăvan”.

DIN TOCMEALA NE-NŢELEASĂ BANI DÂND, RĂMÂI FĂRĂ CASĂ

Nastratin Hogea adesea, după cele ce făcea.

Aci se-mbogăţea-ndată şi aci iar sărăcea;

Astfel dar el iar odată, sărac după cum era.

Neavând de cheltuială nici măcar chioară para.

Se tot socoti în sine cum ar face vreun mijloc Prin vreo nezdrăvănie să dea iar peste noroc.

Şi aşa vine îndată la nevasta sa, zicând:

„Dragă! iacă-ţi dau în ştire ceea ce am pus de gând, Eu zic ca să vindem casa şi să luăm ceva bani.

Decât să umblăm în vreme flămânzind tot şi golani”. „Vai de mine! ea îi zise, apoi unde să şedem?

Vei să rămânem pe drumuri şi parale să avem?” „Ba nu! Hogea îi răspunse, voi opri din loc cevaşi, Numai pe cât să ne facem un cât de mic bordeiaş”. Nevasta-n contră se puse în fel de chipuri, nevrând. El iar altele îi zise şi s-o vânză tot cerând;

În cele mai de pre urmă el cu a o mângâia o înduplecă prea lesne ca să voiască şi ea.

Deci ştiind el aci-n satu-i pe oarecare bogat.

Fără să mai zăbovească la dânsul a alergat

Şi s-o cumpere-i propuse, un preţ prea uşor cerând.

Ieftină să i s-a pară şi s-o vânză mai curând.

Bogatul văzând că cere pe dânsa preţ mic atât.

Ca s-o ia cu toată voia fu gata numaidecât;

Şi deşi lui într-atâta ieftină i s-a părut.
Dar tot dori să-i mai lase din preţul ce a cerut.
Hogea îi mai scăzu preţul, capetele nu-l ţinea[117].
Ca or pe cât o să vânză, lui tot bine îi venea.
Şi către bogatul zise: – „Las p-acest preţ, dar îţi spui că în peretele casii voi să bat şi eu un cui.
Care cui de totdeauna să se numească al meu Ş-alt de el să nu s-atingă decât numai singur eu C-un cuvânt, numai pe dânsul că-s stăpân şi eu să zic şi încolo să n-am voie să mă ating de nimic”.
Bogatul, văzând că casa chilipir o cumpăra;
Nu se gândi mai departe, deş-întâi se apăra.
Dar văzând că Hogea nu vrea să o vânză în alt fel.
Zise-n sine: „ce-o să fie să aibă un cui şi el!”
Şi lăsându-se în voia-i, îndată o cumpără cu contract, cu întărire şi banii îi numără.
Bătu şi Hogea-n perete un cui cum s-au învoit.
Care şi în zapis[118] cuiul lui Nastratin s-a numit. Mutându-se dar în casă bogatul cumpărător.
Ca să păstreze şi cuiul Hogii rămase dator;
Aşa Hogea într-o noapte, când dormea toţi, s-a sculat şi la casa cea vândută îndată a alergat.
Strigând şi bătând în uşă, să-i deschiză mai curând.
Şi bogatul dinăuntru – „Cine este?” întrebând.
Hogea – „Eu sunt”, îi răspunse. – „Dar ce vei? l-a întrebat; „Voi să-mi văz cuiul, răspunse, de l-aţi întrebuinţat”.
Se sculă-n grab – îi deschise, Hogea se uită zicând:
„Te văzui ăst noapte-n visu-mi ceva de cui atârnând.
Dar vă culcaţi, nu-i nimica, cum văz, visul m-a-nşelat.
Ci păziţi ca nu vreodată să iasă adevărat”.
Altă data iarăşi Hogea, la miez de noapte viind.

---

117 Capetele nu-l ţinea - nu-i păsa, îi era indifferent.

118 Zapis - contract, act de vînzare-cumpărare.

Începu să bată-n uşă, când se afla toţi dormind; Cumpărătorul de casă – „Cine este? a-ntrebat.

„Eu sunt, eu!” Nastratin Hogea către dânsul a strigat.

„Dar ce vei?” l-a-ntrebat iară; răspunse el: – „Voi să-mi pui Chiulaful[119] ce îl port ziua, acilea într-al meu cui.

Că în bordeiul meu nu e niciun cui unde să bat şi nu voi să-mi văz chiulaful a sta pe jos aruncat. Cumpărătorul de casă îi zise: – „Apoi ce fel.

Tot aşa o să-mi vii noaptea?” – „Vezi bine, răspunse el, N-avem condiţia asta să fiu stăpân pe al meu?

O să viu ziua şi noaptea şi oricând voi voi eu”.

„Care va să zică, dară, cumpărătorul a zis.

Mi-am dobândit cu beleaua cu tine cu forme-n scris!”

— „Nicio belea, zise Hogea, ce te supără un cui şi că viu câteodată ceva pe dânsul să pui?”

Altă dată, veni Hogea, o frânghie-n mâini având.

Ş-începu de cui s-o lege, către ai casii zicând:

— „Azi nevasta spală rufe şi voi frânghia să-ntinz Din cuiul meu de aicea şi de bordei să o prinz”.

„O, vai de noi! începură ai casii a se văita.

Ce păcate ne goniră să cumpărăm casa ta!

Că ne ameţişi cu cuiul ce-l socoteam bagatel.

Şi acum n-avem pace, necăjindu-ne cu el”.

Într-o zi iar veni hogea în mână cu un bojoc Ş-îl atârnă-n cui, zicând că în bordeiu-şi n-are loc.

Astfel Hogea totdeauna cu una ş-alta viind şi pe cel ce-i vându casa totdeauna necăjind.

Neavând alt ce mai face, fiind învoiţi astfel.

Într-o zi, de supărare, zise: – „Frate! către el.

Dă-mi banii pe jumătate din ceea ce-ţi numărai.

Şi îţi ia înapoi casă, că nu am de tine trai;

Voi fi căit în viaţă de ceea ce mi-o făcui.

---

119 Chiulaf - căciulă turcească, fes mare.

Că m-ai omorât cu zile cu pustiul[120] tău de cui”.
Nastratin ştia prea bine încă de când îi vindea
Că bogatul cu pagubă înapoi o să i-o dea.
Dar tot făcu ceva nazuri, ţiindu-se cam semeţ.
Zicând: – „Eu cheltuii banii” (ca să i-o scază din preţ);
Cumpărătorul îi zise: – „Dă-mi dar numai pe un sfert, Ş-încolo a treia parte cu tot sufletul ţ-o iert”.
— „E! aşa tot se cam poate, îi răspunse Nastratin.
Că voi găsi mi să pare să-ţi număr atât puţin şi aşa cumpărătorul ceru cu paguba sa să scape de supărare şi casele a-i lăsa.
Decât să stea să mai umble-n dandanele, judecăţi, După reaua sa tocmeală, ştiind că n-are dreptăţi:
Iar Nastratin se alese şi cu case şi cu bani, Nemaiumblând să se plângă că sunt săraci şi golani.

OSEBITE ANECDOTE

[UN ÎMPĂRAT OARECARE ÎNTRU SINE SE MIRA]

Un împărat oarecare întru sine se mira De osebitele chipuri între oameni ce era.
Adică, vedea pe unul capu-i mai întâi albind şi mustăţile şi barba negre încă rămâind;
Iar pe altul dimpotrivă, păru-n capu-i negru stând
Şi mustăţile şi barba albe în faţă având
Altul iarăşi până-n vârstă se zbârceşte de bătrân
Şi nici barbă, nici mustaţă nu-i mai creşte, ci stă spân.
Aste mirări pe-mpăratul totdeauna îl muncea
Şi nu-şi putea-mpăca gândul singur cum le tălmăcea;
Pentru care pe vizirul într-o zi-nadins chemând.
Fără a-şi spune mirarea porunci prin grai, zicând:
— „Du-te şi orânduieşte din slujbaşii dezgheţaţi la să-mi caute trei oameni iscusiţi, mai învăţaţi;
Dar însă unul să fie cu chip tânăr, cap bătrân Altul

120 Pustiu - blestemat.

iarăşi dimpotrivă şi altul la faţă spân;
Carii după ce-i vei strânge, să mi-i aduci câteşitrei.
Că voi însumi în persoană să vorbesc ceva cu ei”.
Vizirul fără zăbavă după poruncă urmând.
Şi după puţină vreme astfel de oameni aflând.
Carii ducându-i îndată, împăratu-i osebi[121].
Ca să-i bage câte unul, în persoană a vorbi.
Deci întrebă împăratul p-acel ce-ntâi a venit că de ce-i e capul negru şi barba i s-a albit.
El răspunse: – „Împărate! întru mulţi ani să trăieşti, Împărăţia-ta poate mai bine s-o tălmăceşti.
Iar după a mea părere, barba-ntâi mi s-a albit.
Căci faţa-mi stă dezvelită şi capul acoperit.
Că pe barba totdeauna elementele o bat.
Ea sufere vânturi, geruri, brume, ploi neîncetat;
Osebit şi de acestea, cu faţa-ntre mari ieşim,[122] Ea ruşinile ardică la orişice când greşim;
Prin urmare-ntâi dar barba şi mustăţile albesc.
Şi perii-n cap supt căciulă fiind feriţi zăbovesc”.
Al doilea după dânsul dacă s-a înfăţişat.
Împăratul dimpotrivă şi p-acesta l-a-ntrebat că de ce-i e barba neagră şi părul din capu-i alb.
Iar el fără prelungire îi dete răspuns în grab
Cum că: – „Părul din cap, zise, îl am de când m-am născut.
Iar mustăţile şi barba mult mai târziu mi-a crescut;
Şi d-aceea întâi capul a trebuit a-mi albi.
Iar părul din capu-mi[123] încă mai are a zăbovi”.
Al treilea dup-acesta la împăratul intrând.
Îl întrebă şi pe dânsul, astfel către el zicând:
— „Tu, cum te văz, nu eşti tânăr, ci mai mult încă

121 A osebi - a separa, a despărţi.
122F iindcă turcii nu-şi descoperă capul nici înaintea împăratului (n a.).
123B arba şi mustăţile.

bătrân.

Căci[124] dar nu-ţi cresc mustăţi, barbă şi d-amândouă eşti spân?” El răspunse: – „Împărate, muma mea pe când trăia.

Despre pricina aceasta am întrebat-o pe ea.
Şi mi-a spus că ea cu tata copii întâi nu făcea.
Dar şi unuia şi altui ca să aibă le plăcea.
Pentru care ea d-o parte se ruga lui Dumnezeu.
Şi pe d-altă parte iarăşi se ruga şi tatăl meu;
Muma mea, ca o femeie, ca să-i dea fată cerea.
Iar tatăl meu dimpotrivă se ruga fecior să-i dea;
Dumnezeu ca să-mplinească cererea şi unui ş-alt.
Şi pentru fecior şi fată pe mine m-au câştigat.
De aceea pe din două sunt, după cum văz şi eu.
La faţă seamăn cu mama ş-încolo cu tatăl meu”.

TREI MINCINOŞI

Oarecând într-o cetate se afla trei mincinoşi.
Carii văzând că aflară toţi de ei că-s flecăroşi.
Şi nemaiavând mijloace cu minciuni a se hrăni.
Hotărâră între dânşii unul d-alt a se răzni[125] Cum şi într-o zi urându-şi unul altui sănătăţi.
S-au despărţit să se ducă a trăi-n alte cetăţi.
Cel dintâi, de dimineaţă plecând ca un pedestraş.
La un sat dacă ajunse, trase să-şi cate sălaş.
Ca să-şi scoaţă demâncarea de la vreun sătean d-aci.
Pregătit cu o minciună care-n gând o născoci;
Ş-adunându-se-mprejuru-i din săteni vreo câţiva.
Începură dintre dânşii a cerceta ş-a-ntreba:
Dincotro îi este calea? El răspunse: – „Din oraş”.

L-a-ntrebat iar: – „Ce mai veste? Ai să ne spui nou cevaşi?” Mincinosul le răspunse: – „Altă veste n-am de spus.

---

124 Căci - de ce, pentru ce.

125 A se răzni - a se despărţi, a se separa.

Decât azi de dimineaţă un nor gros de la apus
Ardicându-se îndată, cum începu a stropi.
Din oraş, pe toţi măgării norul în sus îi răpi
Ş-îi ardică la-nălţime până cât nu s-au văzut”.
Sătenii, ce guri căscară, la spusa-i s-au încrezut;
Şi primindu-l în gazdă cu cinste l-a ospătat.
Că le aduse gazetă de ceea ce s-a întâmplat.
Pe la amiaz iată vine al doilea mincinos.
Cu un toiegel în mână, şi ca şi celălalt pe jos;
Care cum sosi îndată începu a-şi căuta
Vreo casă să-l găzduiască, hrană spre a-şi căpăta.

Sătenii cum îl văzură s-au strâns şi l-au întrebat Norul c-a răpit măgării de e cu adevărat.

Mincinosul pricepu că vreun mincinos vestit De la sine aşa mare minciună a plăsmuit.

Ş-a zis: – „Drept, pe măgari norul n-am văzut când îi lua.

Dar văzui că azi samare începuse a ploua”.

Sătenii şi pe acesta cu mirare ascultând.

Ş-a celui dintâi minciună mai mult el întărâtând[126], L-au găzduit şi pe dânsul ca pe un oaspe cinstit la aceeaşi casă unde şi celălalt fu rânduit;

Carii cum se întâlniră amândoi s-au cunoscut şi stând de vorbă-mpreună învoire au făcut că de aci înainte astfel a călători.

Unul a spune minciuna ş-altul a o întări.
Către seară iată vine ş-al treilea mincinos.
Carele ştia să mintă tot asemenea frumos;
Ş-auzind vorbind sătenii de acele minciuni mari.
D-a măgarilor răpire şi plouarea de samari.
El le-ntări p-amândouă, că cu adevărat sunt.

Şi ca să-l crează mai bine le făcu şi jurământ Cum că el era de faţă norul când s-a repezit şi pe măgari deodată

126 A întărîta - a întări, a confirma, a amplifica.

ca pleava când i-a răpit A văzut chiar şi cu ochii samare când a plouat.

Care de când este lumea nicăiri nu s-a întâmplat.

Şi era trişti cetăţenii, fiindcă bătrânii spun.

Dându-şi părerea l-aceasta, că n-o să fie semn bun. Sătenii mai mult acuma mirarea lor întărind şi cu ceilalţi împreună şi p-acesta găzduind, S-adunară mincinoşii la un loc iar fără gând;

Cei doi p-acesta văzându-l îl întrebară râzând:

— „Dar tu cum făcuşi, măi frate, aicea de ai ajuns?”

— „Întărind minciuna voastră”, mincinosul a răspuns Apoi şezând se-nvoiră astfel a călători.

Unul să spuie minciuna ş-altul a o întări.

Într-acea seară sătenii o cină bună le-au pus.

Şi pe lângă celelalte ş-o plăcintă le-au adus;

Ei mâncând din celelalte şi dacă s-au săturat Au zis: – „Această plăcintă s-o stricăm este păcat!

Ci să o lăsăm întreagă şi acum să ne culcăm.

Ca s-o avem de gustare, dimineaţă s-o mâncăm”.

Se-nvoiră la aceasta cu un cuget câteşitrei.

Dar însă să o mănânce numai unul dintre ei:

Adică: în acea noapte cine orice va visa.

Când s-or scula dimineaţă, să-şi spuie visarea sa.

Ş-al cui vis va fi de frunte, mai grozav şi minunat.

El plăcinta s-o mănânce singur, far să dea la alt.

Şi cu-nvoirea aceasta plăcinta neatingând. Se culcară să viseze, toţi având câte un gând.

Mincinosul însă care minciunile întărea îşi unelti de cu seară visul ce i se părea.

Şi cam pe la miezul nopţii, dormind ceilalţi, s-a sculat.

A mâncat plăcinta toată şi iar la loc s-a culcat.

A doua zi dimineaţă sculându-se câteşitrei.

Începu să-şi povestească visul cel dintâi din ei.

Zicând: – „De n-ar fi vreun semn rău, ăst noapte am visat că l-al treilea cer tocma la-nălţime m-am urcat”.

„A! iacă! ceilalţi strigară, un foarte minunat vis”.

Al doilea după dânsul: – „Şi eu am visat, a zis.

Că m-am coborât în haos l-al şaptelea adânc jos”.

— „Minunat! ceilalţi strigară, şi visu-ţi e fieros157!”

— „Dar dumneata, întrebară, domnule întăritor.

Ce ai visat?” El răspunse (căutând în ochii lor):

„Foarte sunt adevărate cele ce le-aţi visat voi.

Că eu v-am văzut întocma cum aţi şi spus amândoi;

Şi dacă vă văzui astfel că m-aţi lăsat şi v-aţi dus Unul l-al şaptelea haos ş-alt l-al treilea cer sus.

M-am gândit ş-am zis în sinemi: aceşti tovarăşi ai mei Dacă-n aşa depărtare au plecat să umble ei.

Cine ştie când s-o-ntoarce! şi de plăcintă păcat.

C-aşteptând o să se strice! ş-apucând, o am mâncat;

Care dacă nu mă credeţi că am mâncat-o, cum zic.

Poftim vă uitaţi şân tavă, că nu e în ea nimic”. Ceilalţi doi văzând aceasta, cu supărare i-a zis:

— „Cum se poate vreodată să mănânce omu-n vis?

Ci minciunile-ţi sunt bune la alţii să le-ntăreşti;

Iar cât pentru ale noastre, tovarăş bun nu ne eşti, Nu ne învoim cu tine, că tu ne laşi nemâncaţi.

Şi du-te cu sănătate, vinde-ţi minciunile l-alţi”.

UN ARMEAN ÎNJURĂTOR DE GURĂ

Ca tot creştinul odată ispoveduindu-se-n post.

După datoria legii, un armean sărac, cam prost.

Pe lângă alte păcate spuse că are nărav şi înjură totdeauna de gură foarte grozav.

Popa cu învăţătura se sili a-l dezbăra.

Zicându-i că nu să cade de gură a înjura;

Căci gura la om din toate, e organul cel mai sfânt, Fiindcă dintr-însa scoate rugi şi alt orice cuvânt.

D-alde acestea şi alte părinteşte i-a vorbit.

Şi să nu înjure gură, dându-i canon, l-a oprit.

După ce dar isprăviră şi amândoi au plecat ia să meargă fiecare la casa să-ndepărtat.

Când p-o uliţă trecură, amândoi încă fiind.

O armeancă p-o fereastră de sus capul său ivind, Strigă-n limba armenească: – „Derder baba, stăi niţel!” Şi trăgându-se năuntru, se opri în drum şi el.

Peste puţin ivind capul, armeanca iar i-a vorbit: „Du-mi-te acum, părinte, că treaba mi-am isprăvit”. O-ntrebă armeanul popa (stând şi cel ispovedit):

— „Dar pentru care pricină aici în drum m-ai oprit?”

Iar armeanca îi răspunse: – „Pentru o-ncercare nu au[127] Că avui s-aşez o cloşcă peste vreo câteva oau.

Fiindcă mă învăţară, când voi vrea cloşca s-o pui şi voi voi ca să iasă cu moţ fiecare pui.

Să opresc în uşa casii un derder (pop-armenesc).

Şi aceasta fu pricina puţintel să te opresc”.

Abia isprăvi armeanca aceasta a le vrăji.

Auzind ispoveditul asupra-i se necăji.

Şi către derder răspunse: – „Vezi aşa gură-njur eu! Iar popa privindu-l zise: – „Ai dreptate, fătul meu!”

SLUJITUL NENAINTAT Ş-ÎMBOGĂŢIT DE CEI CE SĂ TEM DE MUIERI

O slugă ani mulţi trecuse tot slujind la un sultan, Aşteptând înaintare, cu nedejdi din an în an;

Şi văzând că pentru dânsul nu se făcea niciun rost, la să-şi aducă aminte să-l rânduiască-n vreun post, Puse-într-o zi hotărâre proverbul a nu-l lăsa că: „Pruncul până nu plânge nu-i dă ţiţă muma sa”, Ş-îndrăznind dete hârtie către sultanul, cerând să-i dea vreo slujbuliţă micşoară şi mai de rând. Sultanul înfăţişându-l înainte-şi l-a-ntrebat la ce fel de post doreşte, după jalba ce i-a dat. Sluga răspunzând îi zise (îngenunchind la pământ):

127N ouă.

— „Strălucite împărate! ca un vechi slujit ce sunt, Rog ca să-mi daţi o poruncă, cu ea să călătoresc în toată împărăţia şi se mă-mputernicesc la câţi de-ale lor neveste a să teme voi vedea.

Fără cuvânt de pricină câte o para să-mi dea”. Sultanu-ncepu să râză, proasta-i cerere văzând.

Şi uitându-se la dânsul iar îl întreba, zicând:

„Ce folos o să-ţi aducă ţie un astfel de post?

Câţi inşi vei găsi îţi pare după cugetu-ţi cel prost?” Iar el cu respect răspunse: – „Împărate, să trăieşti, Numai aceasta poruncă a-mi da să bine voieşti Ş-îmi este destul cu dânsa viaţa a mi-o ţinea.

Iar, de n-oi nimeri bine, să fie pe seama mea”. Porunci sultanu-ndată fermanul[128] a i se scri.

În care cu străşnicie porunci şi întări la oricare se va teme de femeia să-n vreun fel.

Fără cuvânt de pricină să fie dator acel A da o para acestui ce se va înfăţişa

Cu porunca-mpărătească ce-i e dată de aşa.

Cum luă sluga porunca numaidecât a plecat la şeh-islamul (întâiul religii) s-a nfăţişat.

Ş-arătând porunca zise: – „Ăst ferman să-mi întăreşti, Cum şi o para, cum scrie, să-mi dai şi să te plăteşti”.

— „Ce fel? şeh-islamul zise, nu cumva[129] ai tu-n păreri că vei putea găsi oameni să se teamă de muieri?

Să ştii că eu niciodată de muierea mea păs n-am şi nici a-ţi da para ţie vreo datorie am;

Nici poci o aşa poruncă vreodată s-o consfinţesc şi cu pecetea religii, cum ceri, să ţ-o întăresc;

Că ce-nseamnă muierea-naintea unui voinic?

Ci ia nu-ţi mai pierde vremea să umbli după nimic; Mergi de-ţi vezi de sărăcie, lasă, îţi zic, acest post.

---

128 Ferman - decret al sultanului.

129 În original : cum.

A vrut sultanul să-şi râză de tine ca de un prost”.

— „Stăi întâi, sluga îi zise, să vorbim noi între noi şi să facem judecată cum să cade amândoi;

Şi dacă eu la aceasta nu voi avea drept, cum zic.

Să nu-mi întăreşti porunca cum şi să nu-mi dai nimic”.

— „Bine! zise şeh-islamul, zi, să văz ce ai să zici!”

Sluga l-a-ntrebat atuncea cu respect, ca toţi cei mici:

— „Dacă femeia în lipsa-ţi din rezonu-şi va ieşi şi fără cerească frică-n drum ruşinos va păşi.

Îţi vatămă ceva cinstea călcând sfântul legământ?”

— „Hai! hai! zise şeh-islamul, la aceasta nici cuvânt”.

— „Aşadar, îi zise sluga, onoarea sau cinstea ta E în puterea femeii, cum va vrea a o purta”.

— „Fireşte!” el îi răspunse, şi sluga urmă alt pont[130]:

— „Dar când femeia-nşelată-n lipsa-ţi de vreun vagabont va vrea a-ţi răsipi starea, unindu-se în vreun fel.

Este în a ei putere ca să şi fugă cu el?”

— „Fără-ndoială!” el zise. – „Aşadar nu sunt greşit că în puterea femeii starea ţ-e desăvârşit”.

— „Asta e ştiut!” răspunse. – „În sfârşit, mă rog să-mi spui, Socotesc că şi l-această în pricină nu te pui:

Dar dacă cumva femeia-ţi, fără a se socoti.

Satana o va împinge vreun plan rău a unelti.

Şi dormind cu dânsa noaptea va vrea a te sugruma, Nepuind în gând atuncea cele ce se vor urma.

După fapta-i criminală, pravile, judecătorii.

Pedepse înfricoşate, cum şi ocne, puşcării.

E-n puterea ei s-o facă, după cum ţ-am desluşit?” Ascultându-l şeh-islamul îi răspunse: – „Negreşit!”

— „Acum dar vedem că cinstea, viaţa ş-avuţia ta.

Toate în a ei putere le are soţia ta”.

— „Da! şeh-islamul răspunse, este prea adevărat!”

---

130 Punct.

— „Aşadar, îi zise sluga, prea cu drept ai judecat.

Şi te rog ca să faci bine să-mi dai paraua acum.

Precum şi să pui pecetea, să merg să-mi caut de drum”. Neavând ce să mai zică şeh-islamul s-a supus.

Îi dete pârâua-ndată, cum şi pecetea a pus.

Ca să fie cunoscută porunca ce i s-a dat că e de el consfinţită, după cum am arătat.

Deci luând sluga porunca, în puterea ei umblând şi toată împărăţia otomană-nconjurând.

Aduna bani fără seamă, atât încât încarcă Vreo câţiva catâri cu sacii, la-ntoarcere când plecă şi viind în capitală la sultanu-n grab s-a dus S-arate recunoştinţă şi mulţămiri de supus.

Sultanul pe vechea-şi slugă înfăţişată văzând Mişcat de curiozitate l-a-ntrebat pe loc, zicând:

— „Câştigaşi ceva parale după unde ai umblat?”

Sluga, sărutând pământul, cu respect îngenuncheat, La-ntrebare îi răspunse: – „Împărate, să trăieşti! Mărturisesc adevărul, fiindcă a şti voieşti.

Am câştigat într-atâta încât banii-n saci i-am pus şi abia până aicea cu catârii i-am adus”.

Sultanul îi zise: – „Bravo! iată te-ai folosit dar”.

Şi vrând ceva să glumească întrebă pe sluga iar:

— „Dar din toată-mpărăţia, în umbletul tău făcut, Ce lucru-mi aduseşi mie mai deosebit plăcut?”

— „Apropo! sluga răspunse, o giurgină[131]-ţi alesei, Cu frumuseţe minunată şi roabă ţ-o adusei”.

Cum îl auzi sultanul, îi tăie vorba de ea.

Zicând: – „Şi! încet vorbeşte, c-aude soţia mea”. Atuncea orânduitul să strângă bani cu ferman:

— „Dacă-i aşa, dă-mi paraua, zise marelui sultan, încai ca să nu rămâie niciunul a nu-i păsa

---

131 ~ .
Georgiană.

Şi care să nu să teamă oricum de soţia sa;

Pentru că, precum văz, iacă şi-mpărăţia-ta Fără nicio osebire te temi de soţia ta”.

Atuncea râzând sultanul îi zise: – „M-ai biruit.

Ia-ţi dar cu dreptul paraua şi de la mine-n finit[132]”.

CUPRINSUL
Anton Pann 3
Notă 41
FABULE ŞI ISTORIOARE
CARTEA I
Către cititori 41
Carul frânt 43
Coţofana şi prepeliţa 44
Musca şi ţânţarul 46
Copaciul şi dovleacul 47
Lupul pocăit 48
Păduchele şi purecele 49
Călătorul şi stejarul 51
Cărăuşul şi funia 52
Aldămaşul 53
Beţivul şi fiul său 54
Stăpânul şi sluga 55
Minciuna şi adevărul 57
Boul bătrân 60
Baba şi fata mare 60
Baba şi purcelul 61
Zulufii neteziţi 62
Bărbatul însurat de trei ori 62
Muierea care nu va sa facă azimă, toată ziua cerne 63
D-unde ştii că sunt hagiu? 64
Hoţii postnici 65
Cerşetorii călători 66

132 În finit - în sfîrşit.

Cine ştie carte are patru ochi 66
Oaspetele şi gazda 68
Pantalonii roşii 69
Fostul la ţarigrad 73
Tânărul şi baba 75
Frumoasa şi urâta 77
Nepotul ajutat 81
Nepotul împrumutat 83
Plugarul şi cărămidarul 85
Temerea 86
Mortul înecat 87
Scumpul 88
Doftoria de păduchi 89
Planul simigiului 90
Vânătorul 91
Talerul cu două feţe 94
Toporul şi văcşoara 95
Ciobanul şi măgarul 97
Hotărâtul de moarte 99
Cântăreţul şi baba 101
Feciorul moştenitor 102
Câinele 104
Câinele lătrător 106
Câinele bătut 107
Războiul câinilor cu lupii 107
Ţiganul şi călătorul 110
Ţiganul pocăit 111
Maştera 112
Sluga osândit 112
De când ploaia cu cârnaţii 113
FABULE ŞI ISTORIOARE CARTEA A II-A
Norocul şi mintea 123
Leul şi omul 135
Leul amurezat 142

Şoarecile 145
Pân’ ţ-o ieşi părul prin căciulă 149
Dascălul şi ucenicul 151
Nu e nimic fără cusur 154
Ceremonia prostească 155
Calul stătut 156
Stăpânul scump 157
Cucul şi privighetoarea 159
Precum faci aşa tragi 162
Calendarul 163
Jumătate fript şi jumătate prăjit 166
Ce naşte moare 168
Orbul şi cojocarul 170
Tăcerea e ca mierea 176
Împrumutul 179
Iarna, vântul şi cojocul 183
Ţapul cu cornul frânt 184
Lupul, ţapul şi varza 188
Ţermonia unui bătrân 189
Copilul şi hoţul 190
Câtă ţ-e plapoma atât te-ntinde 191
Ce zic oamenii de mine 192
a şi! 193
Amorul nerod 195
Visul zugravului 196
Grădinarul păgubaş 199
Critica oamenilor 200
Către cititori 202
NEZDRĂVĂNIILE LUI NASTRATIN HOGEA
Învăţătură dată rău se sparge în capul tău 204
Copilul să-nvaţă când nu să răsfaţă 205
Pâine la foame udată e cea mai dulce bucată 205
Orice îl numeşti avere să-l păstrezi tot în vedere 206
Când se găteşte în laturi, numai din miros te saturi

206
Grijile-s la creditori mai mult decât la datori 206
Când ceri şi nu ţi s-a trece te-ntorci cu inima rece 206
Dacă n-ai să mergi călare, nu umbla la-mprumutare 207
Cască ochii la tocmeală, iar nu după ce te-nşală 207
Un nebun făgăduieşte ş-înţeleptul s-amăgeşte 208
Nu vedea-n chip pocitura. Ci vezi ce-i vorbeşte gura 209
Ca să asculţi, bine este şi sfatul unei neveste 209
Şi cu minciuna neştine poate trăi-ntr-o zi bine 211
Haina mai mult e privită decât persoana cinstită 212
Omul nu poate să facă un lucru la toţi să placă 213
Să fii altfel nu să poată, ci ca omul întru toate 213
Multe sunt astăzi vorbite dar mâine ies osebite 214
La unul parte ş-altui părticică 215
Cine fură azi o ceapă mâine fură şi o iapă dar or în temniţă plânge, or picioarele îşi frânge 216
Te păzeşte să nu superi p-altul între proşti să-l numeri 217
La lucrul ştiut de lume ca să-i dea d-aflător nume 218
În certuri cine se bagă păgubi trebuie să tragă 220
Mulţi sunt proşti care le place p-alţii-n sobor să împace 221
Câteodată în lume sunt primite şi glume 222
Multe minciuni negândite sunt cam cu folos brodite 223
Dintr-o credinţă deşartă cade omu’ şi într-altă 224
Omul când are culege, iar când n-are nu alege 226
Cine marfa îşi scumpeşte ca Nastratin păgubeşte 226
Marfa unde e, fireşte, şi paguba îl soseşte 227
Cine numără parale el joacă cu geamparale 228
Până la anul, or măgarul, or samarul 229

Nu căuta-nţelepciune dacă n-ai unde o pune 235
Din tocmeala ne-nţeleasă bani dând, rămâi fără casă 238
OSEBITE ANECDOTE
[Un împărat oarecare întru sine se mira] 242
Trei mincinoşi 244
Un armean înjurător de gură 247
Slujitul nenaintat ş-îmbogăţit de cei ce să tem de muieri 248
CITIŢI CĂRŢILE DIN LITERATURA ROMÂNĂ APĂRUTE ÎN COLECŢIA „BIBLIOTECA PENTRU TOŢI”.

M. Eminescu – *Poezii*. I.L. Garagiale – *Teatru*. Alecsandri – *Culegere de proza* (*I. Călătorie în Africa*, *11. Dridri*). Ion Creangă – *Amintiri*, *poceşti*, *povestiri*. M. Sadoveanu – *Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-vodă*, roman. Petre Ispirescu

— *Basme*, *legende*, *snoave*. St. *O*, Iosif – *Versuri*. Mihai Beniuc – *Poezii*. G. Goşbuc – *Fire de tort*, versuri. ** *Alexandria-Esopia*. N. Bălcescu – *Românii sub Mihai-voievod Viteazul*. Al. Davila – *Vlaicu-vodă*, dramă. Tudor Arghezi – *Versuri*. Calistrat Hogaş – *Pe drumuri de munte*. Zaharia Stancu – *Desculţ*, partea I şi a II-a. Mihail Sadoveanu – *Soarele în baltă* şi *Divanul persian*, romane. Ioan Slavici – *Nuvele*. I. *Moara cu noroc*, II. *Pădureanca*). Kovacs György – *Cu ghearele şi cu dinţii*, roman. Ion Ghica – *Din vremea lui Caragea*. Liviu Rebreanu – *Răscoala*, roman. 2. vol. I.L. Garagiale – *La hanul lui Mânjoală*, nuvele şi povestiri. B.P. Haşdeu – *Scrieri literare* (*I. Poezii Micuţa Ursita*, *11. Răzvan şi Vidra Trei crai de la răsărit Ioan-vodă cel Cumplit*). M. Sadoveanu

— *Istorisiri despre vânători şi pescari*. Marin Preda – *Moromeţii*, roman. N.D. Cocea – *Pamflete şi articole*, *Vinul de viaţă lungă*. * * * – *Flori alese din poezia populară*, antologia poeziei lirice. Nicolae Filimon – *Ciocoii vechi şi*

noi, roman. G. Călinescu – *Enigma Otiliei*, roman, 2. vol. Eusebiu Camilar – *Negura*, roman. Mihail Sadoveanu – *Locul unde nu s-a întâmplat nimic însemnările lui Neculai Manea*, romane. Topârceanu – *Balade vesele şi triste*, versuri. Eugen Barbu – *Tereza*, nuvele. Titus Popovici – *Setea*, roman, 2. vol. Gala Galaction – *Lângă apa Vodistavei*, nuvele. Eugen Jebeleanu – *Poezii şi poeme*. Ioan Slavici – *Mara*, roman.

Redactor responsabil: Bârfă Aurelia Tehnoredactor: Gheorghiu Ionel

Dată la cules 19.05.1961. Bun de tipar 16.06.1961 Apărut 1961. Tiraj 55.145 ex. Broşate, Hârtie tipar de 50 g/m². Format 700X920/32. Coli ed. 12, 88 Coli tipar 10. Planşe tiefdruck 1. A. nr. 0354/1061 C.Z. pentru bibliotecile mari 8 R.*C.Z. pentru* bibliotecile *mici 8 R-O (08)*.

Combinatul Poligrafic Casa Scânteii „I. V. Stalin" Bucureşti – R.P.R., comanda nr. 10.812